

SSP-samarbejdet

En undersøgelse af det tværfaglige samarbejde og risikovurderinger i arbejdet med kriminalitetstruede børn og unge

Tine Fuglsang
Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde
Aalborg Universitet
Antal anslag: 239.899
Marts 2014

Abstract

The pivot of this thesis is the unique Danish model of cooperation between schools, social services and the local police (known as the SSP cooperation) in municipalities across the country working with juvenile crime prevention. Both from politicians and researchers there has been a great focus on identifying risk factors associated with the development of delinquency in order to enhance the possibilities to develop and implement programs that are effective in preventing delinquency. Less research has been carried out on how practitioners within this field estimate the importance of different risk factors in relation to adolescents' development of criminal behavior. Nevertheless the professional estimates of risk and risk factors has a great impact on how these professionals see and act towards adolescents in risk of developing criminal behavior. The aim of this thesis is therefore to study which risk factors the professionals in the SSP cooperation emphasize when they estimate the risk of adolescents committing crime and what they consider to be important causes for the development of criminal behavior. Furthermore I investigate whether the different professions in the SSP cooperation (teachers, social workers, pedagogues and police men) emphasize different risk factors or have different conceptions of children and adolescents being at risk of developing criminal behavior.

In order to carry out this study I have used the vignette technique which is very suitable in the measurement of professional estimations, attitudes and perceptions. The professionals in the SSP-cooperation have responded to two fictive cases both in a national survey and in focus group interviews in three municipalities. I have used different theoretical approaches to throw light on the empirical data. First of all I use the perspective of developmental criminology and especially the risk focused prevention paradigm to grasp the different assumptions about the reasons for adolescents' engagement in criminal activity. Moreover I use perspectives on interdisciplinary working relationship and the knowledge foundation of practitioners to understand and explain different professional estimates and how they vary between the professions of teachers, social workers, pedagogues and police men.

The research findings show that there is a statistical significant difference between how the four professions estimate the risk of developing criminal behavior for the vignette-person in the two cases. The police men and the social workers are the two professions most different from each other with the police men estimating a higher risk than the social workers. It seems that the differences

between the estimates of the professions over all can be attributed to organizational differences. The social workers are for example assigned to have more pecuniary considerations than the police men since the economic resources for social interventions are to be found within the social services.

There is only a minor variation between the four different professions in relation to which risk factors they regard as important in the two cases. All the professionals strongly agree that the school is a very important institution in order to succeed with the prevention of delinquency. Especially failure to thrive socially at school is considered as important risk factors for adolescents' engagement in criminal activity. Another interesting finding is a variation in the professionals' weighting of different risk factors depending on whether the risk factors are a part of the specific cases or included in a general question about the reasons for delinquency. It seems that the professionals' theoretical knowledge and practical experience form a presumption about the reasons why adolescents engage in criminal activity. However, these presumptions change as the professionals gain more insight and knowledge about the specific social situation of the specific child or adolescent.

The professionals in the SSP cooperation pointed out that the risk of an adolescent's development of delinquency is a question of the interaction between different risk factors. They also emphasized the importance of protective factors and underlined the point that even if a child is exposed to a great number of risk factors there will always be a greater probability that this child will grow up to be a law abiding citizen. This complicates the process of early identification and prediction of which children grow up to be future criminals. To make an accurate prediction on the individual level the professionals must use a holistic approach.

Within the SSP cooperation there is a strong agreement, that the interdisciplinary working relationship is strengthening the possibility to identify children and adolescents in risk of developing criminal behavior. The professionals believe that the interdisciplinary working relationship contribute with different theoretical knowledge and especially different specific knowledge about the young people in the local area. There is also a strong opinion that there is a common conception of the definition of adolescents at risk and an agreement of which factors to pay special attention to within the SSP cooperation. According to the professionals the quality of the crime prevention work is strengthened by the sharing of information between the professions and thus the opportunity to act early and quickly towards children and adolescents who are in risk of developing criminal behavior.

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1 – Undersøgelsens formål	4
<i>Problemfelt</i>	<i>5</i>
<i>Problemformulering</i>	<i>9</i>
<i>Begrebsafklaring og afgrænsning</i>	<i>10</i>
Kapitel 2 - Teoretisk forforståelse	14
<i>Risikobegrebet og risikofokuseret forebyggelse</i>	<i>14</i>
<i>Tværfagligt samarbejde</i>	<i>25</i>
<i>Kundskabsformer</i>	<i>27</i>
Kapitel 3 – Videnskabsteori og metode	30
<i>Videnskabsteoretisk perspektiv</i>	<i>30</i>
<i>Metodevalg og metodiske refleksioner</i>	<i>33</i>
<i>Frafaldsanalyse</i>	<i>44</i>
<i>Kvalitet og kvalitetssikring</i>	<i>48</i>
Kapitel 4 - Analyse	51
<i>Analysestrategi</i>	<i>51</i>
<i>Risikovurdering af de to vignetpersoner</i>	<i>52</i>
<i>Grundlag for risikovurderinger</i>	<i>65</i>
<i>Forskelle i risikovurderinger</i>	<i>71</i>
<i>Forskelle i vægtningen af risikofaktorerens betydning</i>	<i>75</i>
<i>Begrænsede forskelle mellem faggrupperne</i>	<i>77</i>
<i>Opfattelse af enighed og fælles forståelse af kriminalitetstruede børn og unge</i>	<i>79</i>
<i>Styrker og vanskeligheder i det tværfaglige samarbejde – to sider af samme sag</i>	<i>83</i>
Kapitel 5 – Konklusion og perspektivering	90
Litteraturliste	96
Bilag 1 – Interviewguide	102
Bilag 2 – Spørgeskema	104
Bilag 3 – Tabeller	110

Kapitel 1 – Undersøgelsens formål

Dette speciale beskæftiger sig med, hvordan medarbejderne i det kriminalitetsforebyggende SSP-samarbejde vurderer forskellige risikofaktorerens betydning for, at børn og unge udvikler kriminel adfærd. Jeg undersøger hvorvidt de forskellige faggrupper, der er repræsenteret i SSP-samarbejdet, har forskellige opfattelser af risici og årsager til kriminel adfærd, og hvilken betydning dette har for det tværfaglige samarbejde. Identifikationen af risikofaktorer møder stor politisk og forskningsmæssig interesse. Det skyldes forståelsen af, at der kan skabes forbedret forebyggelse og tidligere opsporing af kriminalitetstruede unge, gennem mere viden om, hvilke faktorer der øger risikoen for, at børn og unge udvikler kriminel adfærd. Forskningens muligheder for risikoidentifikation ligger hovedsageligt på et generelt plan, hvor det gennem registerundersøgelser eller longitudinale undersøgelser er muligt at udpege risikogrupper eller særlige forhold, der statistisk set øger risikoen for udviklingen af kriminel adfærd. I forhold til det specifikke kriminalitetsforebyggende arbejde i de danske kommuner er det interessant at belyse, hvordan SSP-medarbejderne opfatter årsager til, at børn og unge havner i kriminalitet. SSP-medarbejderne besidder en unik position i forhold til det praktiske sociale arbejde med identifikation af kriminalitetstruede børn og unge, da de er i daglig kontakt med de unge, der er målgruppen for det kriminalitetsforebyggende arbejde. Deres erfaring og viden gør dem til centrale aktører inden for dette område, og derfor er det vigtigt at få indsigt i deres opfattelser og vurderinger i forhold til børn og unges udvikling af kriminel adfærd. Dette vil derfor være omdrejningspunktet for denne undersøgelse, samtidig med at jeg vil belyse eventuelle forskelle i risikovurderinger og opfattelser mellem de forskellige faggrupper i SSP-samarbejdet, for at undersøge hvilken betydning dette har for det kriminalitetsforebyggende arbejde i SSP-regi.

Læsevejledning

I de følgende afsnit i *kapitel 1* argumenterer jeg for problemstillingens relevans og opstiller specialets undersøgelsesspørgsmål samt afgrænser undersøgelsens genstandsfelt. I *kapitel 2* præsenterer jeg de teoretiske perspektiver for undersøgelsen. Her redegør jeg for begreberne risiko og risikofaktorer samt inddrager kriminologisk teori om årsager til kriminalitet. Da jeg også fokuserer på forskelle mellem faggrupperne i SSP-samarbejdet, inddrager jeg perspektiver på tværfagligt samarbejde, og refleksioner omkring hvilke kundskabsformer der ligger til grund for praktikerens vurderinger og problemopfattelser. I *kapitel 3* præsenterer jeg undersøgelsens videnskabsteoretiske udgangspunkt og metodiske fremgangsmåde. I en undersøgelse af specifikke

opfattelser og vurderinger er det oplagt at anvende vignetmetoden, fordi den skaber en fælles kontekst, der relaterer sig til konkrete tilfælde. Vignetmetoden er også udgangspunktet for denne undersøgelse, hvor jeg har konstrueret to cases med fiktive personer, der er udsat for en række risikofaktorer. Jeg har bedt SSP-medarbejderne vurdere disse cases både i en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse og i mere dybdegående fokusgruppeinterviews, og undersøgelsen er derfor baseret på en kombination af kvantitativ og kvalitativ metode. Det empiriske grundlag for analysen, der kan læses i *kapitel 4*, består derfor også af både kvalitativ og kvantitativ data. I analysekapitlet vil jeg først og fremmest belyse, hvilke risikofaktorer SSP-medarbejderne lægger vægt på, både når de skal tage stilling til de specifikke vignetter, og når de mere generelt skal udpege hvilke forhold, der ifølge dem har betydning for, at børn og unge udvikler kriminel adfærd. Dernæst undersøger jeg, hvorvidt de forskellige faggrupper vurderer graden af risiko forskelligt, og om de lægger vægt på forskellige faktorer i deres vurderinger. Og endeligt belyser jeg SSP-medarbejdernes opfattelse af styrker og vanskeligheder i det tværfaglige samarbejde. Slutteligt trækker jeg i *kapitel 5* de væsentligste konklusioner i undersøgelsen frem og knytter perspektiverende refleksioner hertil.

Problemfelt

Ungdomskriminaliteten har de senere år været faldende såvel i Danmark som andre europæiske lande og andelen af lovlydige unge, der ikke begår kriminalitet, er vokset (Justitsministeriet 2013:6; Balvig 2011:19-20). Samtidig kan der dog spores en tendens til en polarisering, hvor den mindre gruppe af kriminelle unge begår grovere og mere alvorlig kriminalitet end tidligere (Nielsen m.fl. 2010:196). Kriminel adfærd har både negative konsekvenser for den kriminelle selv og for samfundet generelt (Jonkman m.fl. 2008:179). For den enkelte betyder den kriminelle adfærd ofte stigmatisering og marginalisering, og derudover er der ofte andre mistrivselssindikatorer knyttet til unge med kriminel adfærd, såsom cutting, brug af rusmidler, et større alkohol- og tobaksforbrug samt selvmordstanker og -forsøg (Nielsen m.fl. 2010:200-203). Kriminelle har statistisk set også større risiko for at have et dårligere helbred, at være dårligere uddannet, at være arbejdsløs, at være misbruger, at have mere skrøbelige sociale relationer og have en depression i forhold til ikke-kriminelle (Loeber m.fl. 2008:265). Samtidig kan de kriminelle handlinger give anledning til psykiske eller fysiske mén for de mennesker, der er ofre for kriminalitet, samt skabe utryghed. Dertil kommer de tunge samfundsøkonomiske omkostninger ved kriminalitet. Forskning viser, at unge, der aldersmæssigt tidligt udvikler kriminel adfærd, begår mere alvorlige og voldelige forbrydelser i forhold til unge, der er ældre, når de påbegynder deres kriminelle adfærd (Loeber

m.fl. 2008:269; Farrington 2010:265). Derudover viser det sig, at unge, der begår mange lovovertrædelser tidligt i livet, også har større risiko for fortsat at være kriminel som voksen (Christoffersen m.fl. 2011:41).

Der er således en række menneskelige og samfundsøkonomiske grunde til at sætte ind så tidligt som muligt, og forebygge at børn og unge havner i en kriminel løbebane. Tidlige og forebyggende indsatser er især de senere år kommet mere på dagsordenen blandt politikere og beslutningstagere, der samtidig er meget fokuseret på evidens; hvad der virker og ikke virker (Ibid:9). Ideen bag en tidlig indsats er, at børn og unges problematikker i begyndelsen er mindre alvorlige og vil kunne bearbejdes med færre midler, end hvis problemerne får lov at vokse sig store og kræver mere gennemgribende handling. Forebyggelse kan derfor også begrundes med at give en besparelse for samfundet, hvis forebyggelsen lykkes. Dette er dog vanskeligt at dokumentere, da vi ofte ikke kan vide, hvad der ville være sket, hvis forebyggelsen ikke havde fundet sted (DKR 1998:3).

Med inspiration i lægevidenskabens undersøgelser af risiko for sygdom har der de seneste årtier været stillet krav til, at socialvidenskaben på samme måde skal levere forskningsresultater, der bestemmer risikoen for at pådrage sig forskellige sociale problemer (Ejrnæs m.fl. 2012:72). I forhold til kriminalitet består udfordringen i at identificere de generative mekanismer til kriminaliteten og udpege målgruppen for den tidlige indsats (Vincent 2006:67). Ud fra forskellige parametre kan man forsøge at forudsige, hvem der er i risiko for senere at slå sig ind på en kriminel løbebane, men dette er forbundet med stor usikkerhed (Christoffersen m.fl. 2011:12; France og Homel 2006:290; France m.fl. 2010:1196; Lösel & Bender 2003:130). Mange børn og unge, der kan karakteriseres som værende i en risikogruppe, udvikler alligevel ikke kriminel adfærd. Kriminalitet er et komplekst socialt problem, der ikke findes ensidige forklaringer eller løsninger på, og et menneskes livsforløb kan være uforudsigeligt med hændelser og oplevelser, der kan påvirke i forskellige retninger, og hvor forskellige faktorer spiller ind (France m.fl. 2010:1196-1197). Risikoen for at børn og unge får sociale problemer er et komplekst samspil mellem risikofaktorer, beskyttende faktorer og belastningsgraden samt barnets sårbarhed, mestringsstrategier og modstandskraft (Guldager 2012:52; Greve m.fl. 2012:5).

Selvom det på den ene side er vanskeligt at forudsige, er det på den anden side ofte ikke tilfældigt, hvem der begår kriminalitet. Forskningen har udpeget en række faktorer, der i større eller mindre grad øger risikoen for, at unge udvikler kriminel adfærd. Disse faktorer er tæt forbundet med muligheden for at identificere kriminalitetstruede børn og unge og iværksætte tidlige, forebyggende

indsatser (Christoffersen m.fl. 2011:72-73). Der eksisterer en del forskningsbaseret viden om forskellige risikofaktorer og deres betydning på det kriminalitetsforebyggende område, og selvom en tidlig indsats i nogle tilfælde vil være ”forgæves”, er det stadig væsentligt at forsøge at præcisere målgruppen for den tidlige indsats så meget som muligt. Som Socialstyrelsen skriver: *”Spørgsmålet om at få udpeget de rigtige ”modtagere” af indsatsen er særdeles centralt. Faktisk kan identifikationen af, hvilke børn og unge der er i risiko for at begå kriminalitet, ses som selve forudsætningen for at kunne iværksætte virkningsfulde og ressourcemæssigt bæredygtige kriminalitetsforebyggende indsatser”*(Greve m.fl. 2012:16).

Identifikationen kan dels foregå på et overordnet forskningsniveau, der kan udpege risikogrupper og give retningslinjer for hvem politikere eller andre beslutningstagere skal igangsætte indsatser overfor. Identifikationen foregår også på det udførende niveau, hvor praktikeres hverdagsmøde med børn og unge giver mulighed for at identificere individer eller grupper af unge med problemer. En af de centrale aktører, der i praksis arbejder med kriminalitetsforebyggelse blandt børn og unge i Danmark, er medarbejderne i SSP-samarbejdet, der er et samarbejde mellem skole, socialforvaltning og politi. Socialministeriet beskriver blandt andet SSP-samarbejdets arbejdsområde således: *”SSP-samarbejdets opgaver retter sig især mod børn og unge og deres livsbetingelser på så tidligt et tidspunkt som muligt og helst før det traditionelle sanktionssystem for alvor er bragt i anvendelse”*(Socialministeriet 2003:49).

SSP-medarbejderne har altså en unik position i forhold til at opdage og afhjælpe problemer hos børn og unge, inden de vokser sig så store, at retssystemet eller det mere omfattende sociale system må tage over. Med SSP-medarbejderne som vigtige aktører i forhold til at udføre den tidlige identifikation på praksisniveau er det afgørende, at de er kvalificerede og fagligt rustede til dette. På trods af SSP-samarbejdets centrale position i det kriminalitetsforebyggende arbejde er der kun foretaget et begrænset antal undersøgelser om dette samarbejde. De undersøgelser, der er lavet på området, placerer sig tilsyneladende hovedsageligt på et overordnet niveau, der fokuserer på SSP-samarbejdets organisation og opbygning, udvikling eller omfang (se Mehlbye 1989; DKR 1998; DKR 2012; Servicestyrelsen 2008; Nielsen 2000; Boelsen 2000). Det har derimod ikke været muligt at finde undersøgelser, der på medarbejderniveau adresserer SSP-medarbejdes arbejde med at identificere kriminalitetstruede børn og unge eller deres opfattelse af årsagerne til ungdomskriminalitet.

Da størstedelen af kommunernes kriminalitetsforebyggende arbejde er organiseret omkring SSP-samarbejdet (Servicestyrelsen 2008:24-26), er det væsentligt at få indsigt i, hvilke opfattelser SSP-medarbejdere har af årsagerne til børn og unges udvikling af kriminel adfærd. Det kan blandt andet være væsentligt at belyse, hvilket kundskabsgrundlag der danner baggrund for SSP-medarbejderen faglige vurderinger. Derudover er det også relevant at belyse samarbejdet mellem de forskellige parter i SSP-samarbejdet, og hvilken betydning det har for identifikationen af kriminalitetstruede unge. Det tværfaglige samarbejde mellem medarbejdere fra forskellige myndigheder og forvaltninger i SSP-samarbejdet kan være en styrke, da medarbejderne med deres forskellige faglige baggrunde kan se problemet fra forskellige vinkler og dermed komplementere hinanden. På den anden side kan det være uhensigtsmæssigt for en tværfaglig kriminalpræventiv indsats, hvis der er meget forskellige problemopfattelser og for stor uenighed om, hvornår der skal sættes ind og overfor hvem (Socialministeriet 2003:52).

Socialstyrelsen er i skrivende stund i gang med at udvikle et identifikations-redskab (ressource- og risikoskema), der blandt andet skal henvende sig til SSP-samarbejdet. Udviklingen af dette redskab er foranlediget på baggrund af Kommissionen vedrørende Ungdomskriminalitet, der i sin betænkning om Indsatsen mod Ungdomskriminalitet (Justitsministeriet 2009) påpegede et behov for at styrke identifikationen af kriminalitetstruede børn og unge. Derefter blev der i satspuljeaftalen 2010 afsat midler til dette redskab (Servicestyrelsen 2011:2,6; Luckow og Nielsen 2013). Redskabet er udviklet på baggrund af en rapport fra Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (herefter SFI), der udpeger forskellige faktorer som betydningsfulde for udvikling af kriminel adfærd og rangerer faktorerne i forhold til, i hvilken grad de mindsker eller øger sandsynligheden for kriminel adfærd. Dette skal således støtte en tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge, skabe en fælles referenceramme blandt fagpersonerne, og sikre at den aktuelle forskning på området bliver oversat til et håndgribeligt værktøj, der kan anvendes i praksis. Et sådan redskab kan dog ikke stå alene i dette komplekse felt men må bakkes op af faglig kompetence hos SSP-medarbejderne (Greve m.fl. 2012:7; Servicestyrelsen 2011:14).

Der er bred enighed om, at tidlig forebyggelse er godt, og at forebyggelse er bedre end behandling. På den ene side er der således øget politisk og forskningsmæssig opmærksomhed og fokus på risikofaktorer og tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. På den anden side eksisterer der kun begrænset viden om, hvilke opfattelser en af de mest centrale praksis-aktører på det kriminalitetsforebyggende felt har omkring børn og unges udvikling af kriminel adfærd. Det er

væsentligt at opnå en dybere indsigt i hvilke risikofaktorer SSP-medarbejderne lægger vægt på i forhold til identifikation af kriminalitetstruede unge, og på hvilket grundlag de vurderer og træffer forskellige beslutninger i deres hverdag. De briller, man har på, har stor betydning, for det man ser. Identifikationen og vurderingen af risici og risikofaktorer er dermed afgørende for, hvilken prognose praktikerne forudser i forhold til problemets omfang og karakter, samt hvilken indsats der skønnes hensigtsmæssig. Selve risikovurderingen er derfor afgørende for tidlig identifikation, og for at forebygge at børn og unge udvikler kriminel adfærd. Et indblik i, hvordan de forskellige faggrupper i SSP-samarbejdet forstår kriminalitetsproblemer, kan også styrke det tværfaglige samarbejde, og give et blik for de holdningsmæssige forskelle og ligheder der kan eksistere. Dette kan være grundlag for en dybere forståelse for hinandens faglighed, der kan skabe bedre forudsætninger for at samarbejde målrettet og nuanceret med disse komplekse problemstillinger (Ejrnæs 2006).

Problemformulering

Ovenstående betragtninger leder frem til følgende problemformulering:

Hvilke risikofaktorer opfatter SSP-medarbejdere som betydningsfulde i forhold til børn og unges udvikling af kriminel adfærd? Og hvad betyder det tværfaglige samarbejde for SSP-medarbejderes mulighed for at identificere risikofaktorer blandt børn og unge?

Hjælpespørgsmål til første del af problemformuleringen:

1. Er det forhold i skolen, i hjemmet, blandt kammeraterne eller personlige karakteristika ved børn og unge, som SSP-medarbejderne tillægger mest betydning i forhold til udviklingen af kriminel adfærd?
2. Hvilke faglige overvejelser danner grundlag for SSP-medarbejdernes risikovurdering og opfattelse af forskellige risikofaktorer betydning for børn og unges udvikling af kriminel adfærd?
3. I hvilket omfang anvender SSP-medarbejderne henholdsvis erfaring eller videnskabelig/forskningsbaseret viden, når de vurderer risikoen for at børn og unge udvikler kriminel adfærd?

Hjælpespørgsmål til anden del af problemformuleringen:

4. Hvilke forskelle og ligheder findes mellem SSP-faggruppernes vurdering af risici og opfattelse af betydningsfulde risikofaktorer?
5. På hvilken måde mener SSP-medarbejderne, at det tværfaglige samarbejde styrker muligheden for at identificere risikofaktorer og kriminalitetstruede børn og unge?
6. Hvilke vanskeligheder er der ifølge SSP-medarbejderne ved det tværfaglige samarbejde i forhold til muligheden for at identificere kriminalitetstruede børn og unge?

Begrebsafklaring og afgrænsning

I det følgende vil jeg redegøre for de centrale begreber, der vil være gennemgående i denne undersøgelse samt afgrænse opgavens fokusområder. Jeg vil beskrive SSP-samarbejdet, og de medarbejdere der er tilknyttet, samt klargøre hvad der i denne opgave forstås ved begreberne kriminalitetsforebyggelse, kriminalitet og kriminalitetstruet.

SSP-samarbejdet og SSP-medarbejdere

SSP-samarbejdet er grundlagt i 1977 som et formaliseret samarbejde mellem social- og sundhedsforvaltning, skole- og fritidsforvaltning og politiet. SSP-samarbejdet er dannet på baggrund af tanken om, at tværfaglighed er vejen frem i det kriminalitetsforebyggende arbejde, og at skolen, socialforvaltningen og politiet er centrale aktører i børn og unges livsverden. Gennem tiden har SSP-samarbejdet dog bredt sig ud over de tre oprindelige aktører og berører en række forskellige samarbejdsflader. SSP-samarbejdet er i dag den bærende model i kommunernes kriminalitetsforebyggende arbejde og skal ses i forlængelse af kommunernes lovkrav om udarbejdelse af en ”Sammenhængende Børnepolitik”, der bl.a. skal indeholde en plan for indsatser mod ungdomskriminalitet. I den forbindelse var grundtanken bag oprettelsen af SSP-samarbejdet, at det skulle sikre, at børn og unge ikke fik hjælp for sent, på grund af dårligt samarbejde (DKR 2012:3-7).

Det Kriminalpræventive Råd definerer SSP-samarbejdet, som:

”... et samarbejde mellem forvaltningsområdet for børn og unge med særlige behov, skole og politiet. Formålet med SSP-samarbejdet er at skabe rammer for en lokal samordnet forebyggelse til at imødegå eller nedbringe kriminalitetsfænomener blandt og mod børn og unge”(Servicestyrelsen 2008:5).

Kendetegnet for SSP-samarbejdet er en fleksibel samarbejdsmodel, der varierer fra kommune til kommune i forhold til den lokale kontekst, og de problemstillinger der eksisterer. Det betyder, at organiseringen, målgruppen, indsatserne og samarbejdsparterne er meget forskelligartede. Der er dog fællestræk, der går igen i de fleste kommuner. Den primære målgruppe i SSP-samarbejdet er unge op til 18 år, mens nogle kommuner har udvidet indsatsen op til 25 år, og andre har en særskilt indsats for de 18-25årige kaldet SSP+ (DKR 2012:7). I de fleste kommuner er SSP-samarbejdet organiseret på tre niveauer; det politisk/strategiske niveau, det koordinerende niveau og det udførende niveau. Den enkelte SSP-medarbejder kan være placeret på flere forskellige niveauer i organisationen, men det er særligt det udførende niveau, jeg har fokus på i denne undersøgelse, da det er medarbejderne på dette niveau, der møder børn og unge i deres hverdag. Det udførende niveau består af samarbejdet mellem de tre klassiske SSP-parter og andre relevante samarbejdsparter i lokalområdet (Boolsen 2000:51).

Den daværende Servicestyrelse finder i deres kortlægning af SSP-samarbejdet i 2008, at der i alt er omkring 3000 SSP-medarbejdere eller SSP-koordinatorer ansat i kommunerne (Servicestyrelsen 2008: bilag2, s. 3). Der er forskel på, hvor bredt kommunerne forstår SSP-samarbejdet, og hvordan de definerer SSP-medarbejderne, hvorfor antallet i høj grad er en skønsmæssig vurdering (Ibid:6). I denne undersøgelse er inddraget personer fra SSP-samarbejdet, der enten betegnes SSP-konsulent, SSP-medarbejder, SSP-koordinator, SSP-kontaktlærer, eller ansatte der betragtes som en vigtig partner i SSP-samarbejdet, såsom nærpolitibetjente, gadeplansmedarbejdere, opsøgende medarbejdere, klubmedarbejdere, boligsociale medarbejdere, misbrugskonsulenter og UU-vejledere. Jeg anvender ordet SSP-medarbejder, som samlet betegnelse for ansatte, der enten på fuld tid eller som en del af deres arbejdsfunktion, er involveret i SSP-samarbejdet.

Kriminalitetsforebyggelse

Generelt drejer kriminalitetsforebyggelse sig om at forsøge at undgå en u hensigtsmæssig fremtidig udvikling, som man har en begrundet mistanke om vil finde sted, hvis man ikke griber ind (Greve m.fl. 2012:10). Det er det forebyggende og ikke behandlende arbejde, der er fokus for denne undersøgelse. Jeg vil derfor ikke undersøge, hvilke indsatses eller metoder SSP-medarbejderne sætter i værk over for kriminalitetstruede unge, da det er det, der går forud for interventionen, der er denne undersøgelses genstandsfelt.

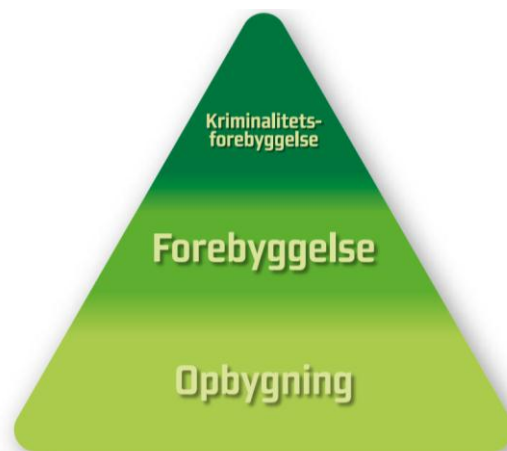
I afklaringen af begrebet ”kriminalitetsforebyggelse” tager jeg udgangspunkt i Det Kriminalpræventive Råds forebyggelsesmodel, der også er udviklet til SSP-samarbejdet. Modellen

er opbygget som en trekant, der er inddelt i tre niveauer med betegnelserne *opbygning*, *forebyggelse* og *kriminalitetsforebyggelse* (se figur 1). Opbygning er brede initiativer, der handler om at skabe gode og udviklende vilkår for alle, og kan eksempelvis være et velfungerende social-, sundheds- og uddannelsessystem.

SSP-samarbejdet er mest forankret i de to øverste niveauer. Det forebyggende arbejde, der er placeret i midten af trekanten, defineres som initiativer, der er ”generelt rettet mod at hindre en uønsket tilstand, hændelse eller et problem”, og kan i SSP-regi handle om at arbejde med sociale overdrivelser blandt børn og unge eller forebygge alkoholmisbrug, mobning eller rygning (DKR 2012:9). Kriminalitetsforebyggelse er placeret øverst i modellen, og det er denne del, der især er omdrejningspunktet i min undersøgelse. På dette niveau er indsatserne rettet direkte mod at undgå, at kriminelle hændelser opstår, og SSP-medarbejdernes rolle kan være at handle overfor enkeltpersoner eller grupper af unge, inddrage forældre eller sikre kontakt til relevante aktører (Ibid:8-10).

SSP-samarbejdets indsatsområder finder blandt andet sted på skolerne, i klubber, foreninger, boligområder, ungdomsskoler og på gadeplan (Servicestyrelsen 2008:9). SSP-samarbejdets indsatser kan inddeles i tre kategorier; de *generelle* indsatser, de *specifikke* indsatser og de *indvidorienterede* indsatser. Førstnævnte befinder sig på det opbyggende og forebyggende niveau og er brede indsatser, der retter sig mod alle (primær kriminalprævention). Det er dog de specifikke (sekundær kriminalprævention) og indvidorienterede indsatser (tertiær kriminalprævention), der især er relevante for denne undersøgelse, fordi de omhandler forebyggelse i forhold til børn og unge, der vurderes til at være i risiko for at begå kriminalitet, samt kriminelle børn og unge der vurderes til at være i fare for at begå ny kriminalitet (DKR 2012:10). De specifikke og indvidorienterede indsatser kan dreje sig om at tage sig af henvendelser om bekymring for specifikke børn og unge. I den forbindelse afholdes der jævnligt møder mellem de forskellige parter i SSP-samarbejdet, hvor der eksempelvis diskuteres enkeltsager, grupperinger eller politiets døgnrapporter gennemgås. Det kan blandt andet udmønte sig i bekymringssamtaler med børn og unge eller en koordinering af indsatsen overfor grupperinger af unge, der udviser en utryghedsskabende adfærd. Med Retsplejelovens § 115 og Servicelovens § 49 er der mulighed for

Figur 1: Forebyggelsesmodel

at udveksle oplysninger om børn og unges personlige og familiemæssige forhold mellem de forskellige samarbejdsparter, hvis det er med henblik på en kriminalitetsforebyggende indsats (DKR 2012:34-35).

Kriminalitet og kriminalitetstruede børn og unge

Kriminalitet defineres i denne undersøgelse, som handlinger der bryder loven, og hvor man kan idømmes en straf. Fokus er på ungdomskriminalitet, og der er tale om typiske lovovertrædelser blandt unge såsom vold og trusler, tyveri, hærværk og indbrud (Justitsministeriet 2013:9).

Da SSP-medarbejdernes opgave er at forebygge, at børn og unge begår kriminalitet, vil omdrejningspunktet være forløbet op til den kriminelle handling, og altså det der går forud for den unges lovmæssige sanktionering. Denne undersøgelse drejer sig således i højere grad om kriminalitetstruede end kriminelle unge.

Jeg læner mig op ad Christoffersen og kollegaers definition af kriminalitetstruet:

”I det følgende defineres kriminalitetstruede som børn og unge, der er i en særlig risiko for senere at begå kriminalitet. Børnene eller de unge har i denne definition ikke begået kriminalitet og er heller ikke blevet pågrebet i kriminelle handlinger. Gruppen af børn og unge menes dog at være i en særlig risiko for senere at begå kriminalitet”(Christoffersen m.fl. 2011:108-109).

Børn og unge vil være aldersgruppen fra 0-18 år, men Boolsens undersøgelse viser, at SSP-medarbejderne især beskæftiger sig med aldersgruppen 13-17 år (Boolsen 2000:16). Når der er tale om en tidlig indsats, vil det således sige, at risikofaktorerne identificeres tidligt i forhold til den alder, hvor børn og unge typisk begynder at begå kriminalitet, samt tidligt i forhold til den enkeltes udvikling af kriminel adfærd (Pihl 2013:9).

Københavns kommune inddeler enkeltsagerne i niveauer alt efter alvorsgraden. Niveau 1 er unge med bekymrende adfærd, niveau 2 er unge der har begået førstegangskriminalitet (fx tyveri og hærværk), niveau 3 er unge der har begået gentagen alvorlig kriminalitet, og niveau 4 er unge der har begået personfarlig kriminalitet (SSP København 2012:6). I denne forbindelse har jeg fokus på de unge, der kan placeres på niveau 1 og 2.

Kapitel 2 - Teoretisk forforståelse

I følgende afsnit vil jeg anskueliggøre min teoretiske forforståelse i undersøgelsen og dermed også fremlægge den teoretiske værktøjskasse, jeg vil anvende til at analysere og diskutere mine undersøgelsesresultater i Kapitel 4. Nøglebegreberne i min undersøgelse vil være risiko og risikofaktorer, tværfagligt samarbejde samt kundskabsformer og problemopfattelse, som jeg vil gøre rede for i det følgende.

Risikobegrebet og risikofokuseret forebyggelse

Risiko, risikovurdering og risikofaktorer kommer til at stå som centrale temaer i denne undersøgelse. Jeg vil derfor i det følgende udfolde risikobegrebets anvendelse og betydning inden for socialt arbejde, samt det undersøgelsesparadigme indenfor kriminologien der betegnes risikofokuseret forebyggelse.

Risikobegrebet

Risikobegrebet har vundet mere og mere ind som et nøglebegreb i den anvendelsesorienterede socialforskning, men har stadig ikke opnået en central placering og udbredelse i forhold til udforskningen af sociale problemer (Ejrnæs 2010:174; Ejrnæs m.fl. 2012:12-13). Risiko er et fagligt begreb, der bruges inden for en række akademiske discipliner, men har især en lang tradition inden for medicinsk forskning. Inden for sociologien studeres det især, hvordan menneskers risiko for at pådrage sig sociale problemer, eksempelvis kriminel adfærd, influeres af sociale forhold såsom socioøkonomisk status eller familieforhold. Risikobegrebet kan defineres som *sandsynligheden for at bestemte begivenheder senere indtræffer* (Ejrnæs 2010:174-177).

Der kan peges på en række fordele ved at anvende risikobegrebet i socialt arbejde. I forhold til at udtrykke en bekymring er risikobegrebet i højere grad udtryk for en vurdering og balancerende af kendetegn og faktorer. At vurdere at en person er i risiko er mere forpligtende, og man må argumentere for, hvilke tegn, faktorer eller indikatorer man skønner til at udgøre en risiko. Derfor kan brugen af begrebet tilvejebringe en mere præcis vurdering (Ejrnæs m.fl. 2012:51). Valide risikoanalyser kan være relevante i det sociale arbejde og give praktikere og politikere viden om risikoen for fremtidige problemer og dermed kvalificere vurderingen af forebyggende indsatser på individ, gruppe- eller samfundsniveau (Ejrnæs 2010:173). I forhold til sociale problemer, såsom kriminalitet, er risikoanalysen relevant, fordi det netop er skadelige tilstande for individet og samfundet, som man vil forsøge at undgå. Identifikation af risiko er derfor oplagt indenfor den anvendelsesorienterede sociologi (Ibid:177-179).

Risikofokuseret forebyggelse

Inden for kriminologien er der også stigende fokus på risikobegrebet og risikofaktorer (France og Homel 2006:287). Paradigmet om risikofokuseret forebyggelse bredte sig i 1980'erne og 90'erne og fik stor indflydelse på kriminologien, hvor forebyggelsen ofte er formet af risikofaktoranalyser (Farrington 2002:658-660). Risikoanalyser møder stor politisk opbakning som en metode til at identificere og intervenere overfor de mennesker, der er i risiko for at pådrage sig fremtidige sociale problemer. Derudover kan disse analyser understøtte en vejledning til, hvordan praktikere, der arbejder med børn, unge og familier, kan reducere risikoen og tackle fremtidige sociale problemer (France m.fl. 2010:1193-95). En eliminering af kriminalitet kræver en identifikation af de faktorer, der får individet til at begå kriminalitet (Lab 2014:160). Ideen er simpel: identificér risikofaktorer og design metoder der modvirker dem. Samtidig er det oplagt med en identifikation af beskyttende faktorer og implementeringen af forebyggelsesmetoder, der er designet til at forstærke disse (Farrington 2002:660). Risikofokuseret forebyggelse benævnes også udviklingsorienteret forebyggelse (Ibid:658), og Tremblay og Japel definerer denne retning således: *“Developmental prevention refers to interventions aiming to reduce risk factors and increase protective factors which are hypothesized to have a significant impact on an individual’s adjustment at later points of his development”* (Tremblay og Japel 2003:207).

I forhold til det risikofokuserede forebyggelsesparadigme samt muligheden for risikovurderinger og identifikation af risikofaktorer er der fire væsentlige pointer, som jeg vil fremhæve i de følgende afsnit.

Vigtigheden og vanskeligheden ved identifikation af generative mekanismer til kriminalitet

For det første kan der i risikoanalyser skelnes mellem risikoindikatorer, risikofaktorer og generative mekanismer, der udgør en analytisk opdeling af, hvor tæt forskellige forklaringer kommer på årsagen til kriminel adfærd. Risikoindikatorer kan anvendes om forhold, der er forbundet med en højere risiko, men hvor det er usikkert, hvorvidt der eksempelvis er en spuriøs sammenhæng med kriminel adfærd, eller at sammenhængen til kriminalitet findes i bagvedliggende faktorer. Det indikerer således, at en person med bestemte kendetegn er i øget risiko for at udvikle kriminel adfærd, men det er ikke sikkert, at det er præcis disse kendetegn, der genererer kriminel adfærd. Betegnelsen risikofaktor ligger tættere på en tilkendegivelse af et årsagsforhold, hvor det er undersøgt at faktoren optræder før den kriminelle adfærd i tid, men der er stadig ingen sikkerhed for, at det netop er denne faktor, der er årsag til kriminalitet. I mange tilfælde vil det være umuligt at

fastslå et årsagsforhold, og det er vanskeligt at konkludere hvilke faktorer, der forårsager kriminalitet. Risikofaktorer kan betegnes som forskellige kendetegn ved individet eller individets situation, der kan danne grundlag for placeringen i risikogrupper. Både risikoindikatorer og risikofaktorer er i tæt samspil med spørgsmålet om kategorisering og placeringen af individer i risikogrupper. Dette er relevant, fordi det udpeger personer eller grupper som særlige målgrupper for indsatser eller forebyggende tiltag. I forhold til socialt arbejde er det dog især relevant at identificere de generative mekanismer, eller med andre ord de forhold der reelt er årsag til kriminel adfærd, fordi det giver mulighed for at sætte ind direkte med henblik på at påvirke disse mekanismer (Ejrnæs 2010:180-186).

Det risikofokuserede forebyggelsesparadigme søger også at identificere forklarende eller kausale risikofaktorer, altså risikofaktorer der retter sig mod årsager til kriminalitet, og dermed nærmer sig betydningen af de generative mekanismer. En vigtig forståelse inden for risikofokuseret forebyggelse er, at interventioner, der er kausalt relateret til kriminalitet, kan forstyrre indflydelsen og mindske sandsynligheden for, at kriminalitet senere vil opstå, og derfor er de gode pejlemærker i forhold til tidlige interventioner og forebyggelse. Identifikationen af kausale risikofaktorer er derfor afgørende for muligheden for en succesfuld intervention (Tanner-Smith m.fl. 2013:89-90). Hvis det er muligt at identificere risikofaktorerne for kriminel adfærd, kan man bedre designe metoder eller indsatser, der modvirker disse faktorer. Den mest kvalificerede forebyggelse vil være den, der er målrettet årsagsfaktorer, og hvis man ikke kender de præcise årsagsfaktorer, kan det opmuntre til at målrette interventionerne mange forskellige risikofaktorer. Det kan være effektivt, da risikofaktorer, der knytter sig til kriminalitet, også er risikofaktorer for andre typer af sociale problemer, og dermed kan en bred intervention også have fordele i at reducere andre typer af sociale problemer (Farrington 2002:658-661). I forhold til at identificere de generative mekanismer til kriminalitet, kan det dog være problematisk at skyde med spredehagl, for hvis indsatsen viser sig at være virkningsfuld i forhold til at reducere kriminalitet, er det umuligt at udpege den præcise årsag til interventionens virkning (Farrington 2008:82-83). Nogle af de risikofaktorer, der identificeres, vil desuden være statiske risikofaktorer (Lab 2014:162). Statische risikofaktorer vil typisk være køn eller etnicitet, som der ikke er mulighed for at ændre, hvorfor det i forebyggelsessammenhæng er mest oplagt at fokusere på dynamiske risikofaktorer, der kan påvirkes i forskellige retninger (Christoffersen m.fl. 2011:51).

Som det også påpeges inden for det risikofokuserede forebyggelsesparadigme, er det vanskeligt at identificere de kausale risikofaktorer eller de generative mekanismer. Det skyldes at risikofaktorerne ofte er identificeret ved longitudinale panelstudier eller registerundersøgelser, hvor forskelle mellem grupper måles på bestemte parametre, der ikke kan afdække alle relevante faktorer, fordi oplysningerne er begrænsede og ofte ikke særligt nuancerede. Derfor er der en begrænset støtte til konklusioner om kausalitet (Tanner-Smith m.fl. 2013:94; Lab 2014:162, Ejrnæs 2010:185). De kvantitative undersøgelser kan eksempelvis ikke medtage særlige forhold på individniveau eller de relationelle processer mellem mennesker på gruppeniveau (Ejrnæs 2010:186). Det er derfor vanskeligt at vurdere, om en risikofaktor er et symptom eller en årsag til kriminalitet, om det er korrelerende eller kausale faktorer (Farrington 2002:664; Farrington og Welsh 2008:19; Lab 2014:162). I denne vurdering må tages kvalitative og teoretisk-analytiske tilgange i brug.

Forudsigelser på individniveau

Den anden pointe knytter sig til det ovenstående. Idet risikofaktorerne identificeres kvantitativt og typisk på baggrund af registerbaseret data, finder prognosen for risiko også sted på et makroniveau og kan ikke forudsige opkomsten af sociale problemer hos den enkelte. For praktikerer er det vigtigt at have viden om risikoen for, at bestemte individer pådrager sig et socialt problem, for at have generel viden om hvornår og hvordan der skal sættes ind overfor mennesker, der påvirkes af risikofaktorer. Valide undersøgelsesresultater om risikofaktorer kan give mere præcise kriterier for kategoriseringen i risikogrupper og dermed et bedre grundlag for vurderinger af betydningen af børn og unges sociale problemer (Ejrnæs 2010:177-180). Som nævnt baseres størstedelen af forskning i risikofaktorer på såkaldte ”mellem-individer” forskelle i longitudinale- eller registerundersøgelser (Farrington 2008:74). Her stilles spørgsmålet; *hvorfor har nogle mennesker et relativt højere potentiale for at begå kriminalitet i forskellige situationer end andre?* (Ibid:73). Men på individniveau kan det dog være mere relevant at stille spørgsmålet; *er der risiko for at kriminalitetspotentialet bliver en aktualitet i dette tilfælde?* Og her vil der således være et fokus på ”indenfor-individer” risikofaktorer, altså hvilke forhold der har betydning for udviklingen af kriminel adfærd for den enkelte (Ibid:73). Farrington mener også, at der ved undersøgelser af ”indenfor-individer” forskelle mellem unges udvikling af kriminel adfærd vil være bedre mulighed for at identificere de kausale risikofaktorer (Farrington 2010:252).

Risikoen for at den enkelte pådrager sig et socialt problem er en kompleks størrelse, der kan forstærkes af andre risikofaktorer eller svækkes af modvirkende eller beskyttende faktorer, og en afgørende pointe er også, at risikoen påvirkes af individets valg og håndtering af risikoen (Ejrnæs 2010:180). I forhold til risikovurderinger på individniveau fordres derfor et konkret kendskab til den enkeltes situation, men med risikoanalysernes relevans for praktikere er her en mulighed for en gunstig forbindelse mellem teori/forskning og praksis (Ibid:173-174).

Absolutte og relative risici

Den tredje pointe, jeg vil fremhæve, relaterer sig også til de to foregående pointer og drejer sig om risikoopgørelser. I den forbindelse er det væsentligt at skelne mellem relative og absolutte risikoopgørelser. Den relative risiko kan eksempelvis udtrykkes ved at sige, at der er dobbelt så stor risiko for kriminalitet, hvis den pågældende faktor er til stede. Ved den absolutte risiko ville man udtrykke det som den procentandel af alle, der udsat for risikofaktoren, der ender med at begå kriminalitet. Den absolutte risiko kan være meget lav, mens den relative risiko synes meget høj. Fokusering på relative risici kan derfor føre til overdrevne risikovurderinger blandt praktikere (Ejrnæs 2010:182-188). En upræcis brug af risikobegrebet kan medvirke til at skabe myter om eksempelvis belastende opvækstforholds meget store betydning for pådragelsen af sociale problemer (Ejrnæs m.fl. 2012:12). Ejrnæs har blandt andet kritiseret de risikoopgørelser, der indgår i flere af SFI's undersøgelser, hvor der er lagt vægt på odds-ratio opgørelser, der kan give et overdrevent indtryk af risikofaktorerens betydning (Ejrnæs 2010:182-84). Opgørelser af den *ætiologiske fraktion* eller *den præventive gennemslagskraft* er et udtryk for, hvor stor en andel af problemerne man potentielt ville kunne fjerne, hvis den konkrete risikofaktor kunne fjernes (Ejrnæs 2010:183, Christoffersen m.fl. 2011:61). Denne form for opgørelser kan være relevant for politikere i forhold til at prioritere mellem indsatser og forebyggende foranstaltninger. Men for praktikerne er det ifølge Ejrnæs den absolutte risikoopgørelse, der giver den mest relevante form for viden, da de på den baggrund kan vurdere, hvilke faktorer der medfører alvorlig risiko (Ejrnæs 2010:182-183). I den forbindelse er det afgørende både med valide risikoanalyser og hensigtsmæssige risikoopgørelser, da den kategorisering eller risikovurdering, der ligger bag praktikerens opfattelse af sociale problemer, har stor betydning for den alvor, hvormed de betragter problemet, og dermed hvilke foranstaltninger der eventuelt sættes i værk (Ejrnæs m.fl. 2012:63; Ejrnæs 2010:180).

Det er væsentligt at påpege, at risikoen for kriminalitet er større, hvis individet er udsat for risikofaktorer, men at kriminell adfærd langt fra er uundgåelig (Lab 2014:159). Ved en retrospektiv

undersøgelse af kriminelle vil man finde en stor andel, der har levet under risikoforhold, men det er vanskeligere prospektivt at forudsige, hvem der bliver kriminelle. Undersøgelser viser, at størstedelen af de børn og unge, der udpeges som værende i en risikogruppe, alligevel ikke udvikler kriminel adfærd (Lösel og Bender 2003:130). I en kategorisering i risikogrupper vil der derfor uundgåeligt være en stor andel ”falske positive”, hvor børn og unge udpeges som værende i risiko for at udvikle kriminel adfærd, selvom det aldrig sker (Christoffersen m.fl. 2011:12; France og Homel 2006:290; France m.fl. 2010:1196; Lösel & Bender 2003:130). Dette understreger igen kompleksiteten og har inspireret til en søgen efter beskyttende faktorer, der virker forebyggende (Farrington 2002:659). Virkningen af de beskyttende faktorer er dog ikke undersøgt i nær så stort omfang som risikofaktorer, og definitionen af beskyttende faktorer kan være vanskelig; er det blot det modsatte af en risikofaktor? Er det en moderator af risikofaktoren? (Ibid:662). Beskyttelsesfaktorer er heller ikke noget, jeg vil fokusere på i denne undersøgelse, da der netop ikke er så meget forskningsbaseret viden på dette område.

Årsagerne til kriminalitet kan findes på forskellige niveauer

En fjerde væsentlig pointe inden for det risikofokuserede forebyggelsesparadigme er antagelsen om, at årsagerne til kriminalitet findes på forskellige niveauer, og at forskellige mekanismer udløser kriminel adfærd. Det er derfor vigtigt at undersøge risikofaktorer på forskellige niveauer, domæner og tidspunkter. Risikofokuseret forebyggelse er baseret på en udviklingsorienteret tilgang, hvor man blandt andet er optaget af at studere udviklingen af antisocial adfærd og risikofaktorer ved forskellige alderstrin (Farrington 2002:658-660). Konsistent med forestillingen i udviklingspsykologien om sensitive perioder, fokuserer udviklingsorienteret kriminologi på vigtigheden af perioder i livsforløbet, hvor individet gennem udviklingsorienterede processer er særlig påvirkelig af omgivelsernes indflydelse. Man fokuserer på den varierende indflydelse fra forskellige risikofaktorer gennem et livsforløb, hvor eksempelvis risikofaktorer i teenageårene ikke nødvendigvis er de samme som i voksenlivet (Tanner-Smith m.fl. 2013:109). Risikofaktorer inden for familien er særligt vigtige i barndommen, hvor familien agerer som den primære agent i forhold til socialisering, mens man i høj grad påvirkes af kammeratskaber i teenageårene. Risikofaktorer for kriminalitet finder sted i overlappende domæner, og som antallet af risikofaktorer stiger, så gør den generelle risiko for at blive kriminel også (Ibid:91-94).

Der findes ti antagelser indenfor udviklingsorienteret kriminologi, som er bredt accepteret (Farrington 2010:250-251):

- 1) Aldersmæssigt topper kriminalitetskurven i de sene teenageår (15-19 år).
- 2) Aldersmæssigt topper påbegyndelsen af kriminelle handlinger i alderen 8 til 14 år, og toppunktet for at stoppe med at begå kriminalitet er 20-29 år.
- 3) En tidlig start forudsiger en relativ lang kriminel karriere med relativt flere domme.
- 4) Der er en vis kontinuitet i forbrydelse og antisocial adfærd fra barndom, teenageår til voksen
- 5) En lille del af befolkningen er ansvarlig for en stor del af de begåede forbrydelser.
- 6) Forbrydelse er alsidig.
- 7) De aktiviteter, der defineres som forbrydelser, er elementer af en større karakteristika af antisocial adfærd (mobning, uansvarlig bilkørsel, højt alkoholforbrug osv.).
- 8) De fleste forbrydelser op til de sene teenageår begås sammen med andre. Fra 20års alderen og fremad begås de fleste forbrydelser alene.
- 9) Op til de sene teenageår er der mange forskellige forklaringer og motiver for at begå kriminalitet. Fra 20års alderen og fremefter bliver de utilitaristiske motiver fremherskende.
- 10) Forskellige typer af kriminalitet tenderer til at blive begået på forskellige alderstrin, eks. tyveri bliver begået før indbrud, der bliver begået før røveri.

Udviklingsorienteret forebyggelse er rettet mod individers potentiale for at blive kriminelle. Den grundlæggende antagelse er, at kriminel adfærd er et resultat af tidligere livsbegivenheder eller læring. Fokusset for udviklingsorienteret forebyggelse adskiller sig ikke meget fra kriminologiske kerneteorier, i forhold til hvad der forårsager kriminalitet, men adskiller sig ved fokusset på at adressere årsagerne tidligt i processen - helst før den konkrete kriminelle handling (Lab 2014:158).

Listen med potentielle risikofaktorer er omfattende, og det er umuligt at tage højde for alle disse. I stedet er tilgangen at identificere og intervenere overfor de faktorer, der med størst sandsynlighed påvirker individets valg og adfærd i forhold til kriminalitet (Lab 2014:161). Risikofaktorerne kan grupperes i forskellige kategorier. Disse kategorier inkluderer individuelle/psykologiske faktorer, familie, kammerater, lokalsamfund og skole. De første to får mest opmærksomhed i undersøgelser hos det udviklingsorienterede forebyggelsesparadigme (Ibid:161; Tanner-Smith m.fl. 2013:89). Udviklingsorienteret forebyggelse forsøger at tage bidrag fra forskellige teorier, og bygge én forklaring, der inkorporerer det bedste fra de enkelte teorier (Lab 2014:158-159). Der findes

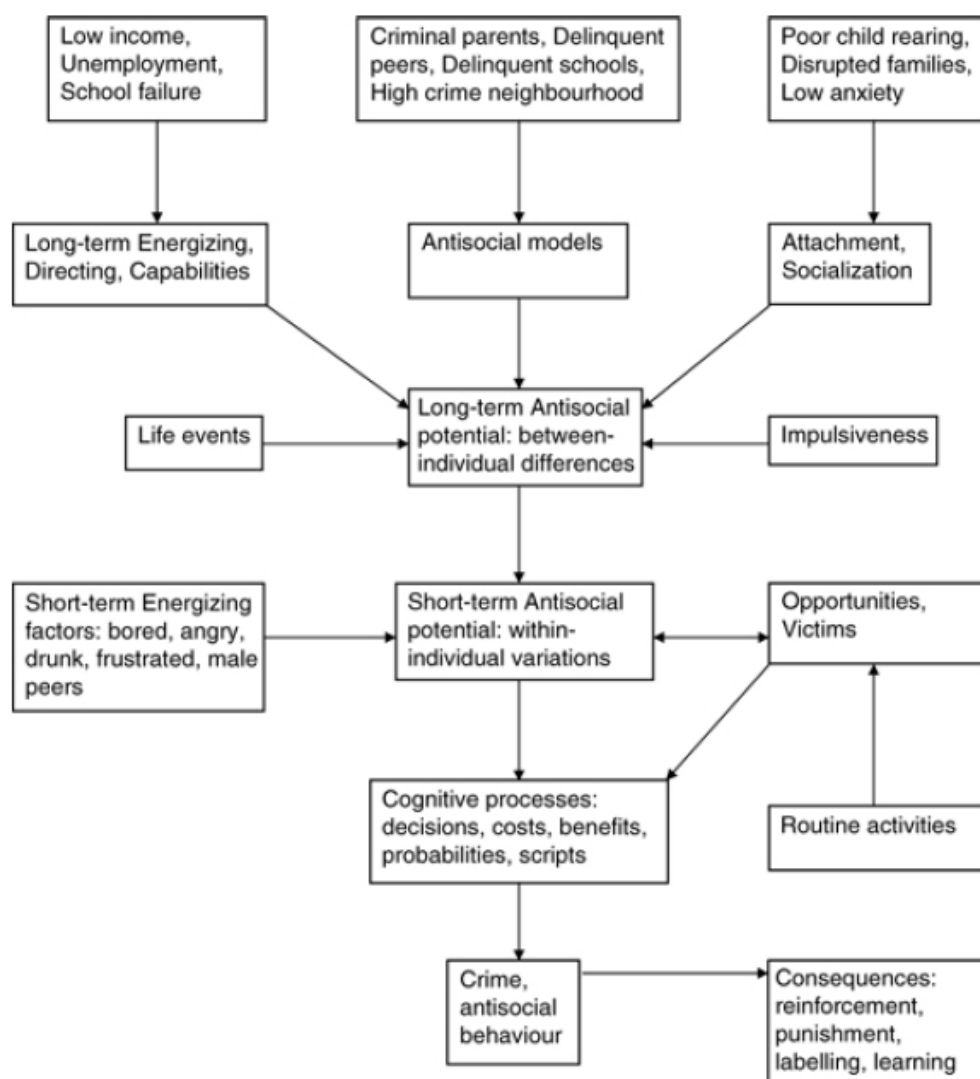
forskellige modeller inden for udviklingsorienteret forebyggelse, og den, jeg vil fokusere på, er Farringtons teori om Integrated Cognitive Antisocial Potential, hvor forskellige komponenter virker individuelt og i samspil med hinanden (Ibid:159). Teorien og den tilhørende model præsenteres i det følgende afsnit og er relevant at inddrage, da den giver et godt overblik over samspillet mellem forskellige faktorer på forskellige niveauer og forskellige teoretiske perspektiver, der med hvert sit udgangspunkt søger at forklare årsagerne til kriminel adfærd. Teorien og modellen eksemplificerer også, at individet ikke automatisk udvikler kriminel adfærd, selvom det udsættes for en række risikofaktorer, da flere forhold har betydning for, om det kriminelle potentiale aktiveres.

The Integrated Cognitive Antisocial Potential Theory

David P. Farrington er professor i psykologisk kriminologi ved Cambridge Universitet og har udviklet en udviklingsorienteret teori, som han kalder The Integrated Cognitive Antisocial Potential Theory (herefter ICAP-teori). Det er en tentativ teori, der integrerer ideer fra andre teorier. Hovedbegrebet i forhold til forbrydelse er *Antisocialt Potentiale*, der refererer til potentialet for at begå anti-sociale handlinger. Forbrydelse refererer her til de mest typiske former for kriminalitet som tyveri, indbrud, røveri, vold, hærværk og narkomisbrug, og er derfor adfærd, der kan lede til en dom i vestlige lande. Teorien antager, at overgangen fra antisocialt potentiale til antisocial adfærd afhænger af kognitive processer, der omhandler de valg, der træffes, og som relateres til fordele og ulemper (Farrington 2008:76).

Langvarige og vedvarende mellem-individer forskelle i antisocialt potentiale adskiller sig fra kortvarige indenfor-individet variationer i antisocialt potentiale. Langvarigt antisocialt potentiale afhænger af impulsivitet, pres (strain), socialisationsprocesser og livsbegivenheder, og en risikogruppe kan være karakteriseret ved fattigdom, dårligt opvækstmiljø, mistrivsel i skolen og/eller udsat boligområde. Kortvarige indenfor-individet variationer i antisocialt potentiale afhænger af motiverende og situationelle faktorer, såsom fuldskab eller venner, der opmuntrer til kriminel adfærd. I forhold til langvarigt antisocialt potentiale kan mennesker placeres på et kontinuum fra lav til høj. Fordelingen i befolkningen er skæv, idet få mennesker har et relativt højt niveau. Den relative placering af menneskers langvarige antisociale potentiale tenderer til at være den samme over tid, men absolutte niveauer af antisocialt potentiale varierer med alderen, hvor den topper i teenageårene (Ibid:76-77).

Figur 2: ICAP-model

Modellen er en simplifikation af en kompleks virkelighed, men viser hypoteserne om, hvilke risikofaktorer der influerer det antisociale potentiale. Der forekommer at være en interaktion mellem disse forskellige faktorer, og Farringtons pointe er: *Don't forget the big picture* (Farrington 2008:80). Det er vigtigt at undersøge og analysere alle vigtige risikofaktorer i forhold til at forsøge at drage konklusioner om årsagerne til kriminalitet, men det er også væsentligt at blive ved at undersøge specifikke risikofaktorer og deres betydning (Ibid:80-81).

Ifølge ICAP-teorien afhænger det at begå kriminalitet af interaktionen mellem individet og de sociale omgivelser. Kortvarig antisocialt potentiale varierer indenfor individet i forhold til kortvarige aktiverende faktorer, som kedsomhed, at være vred, frustreret, fuld eller opfordret af

kammerater. Om en person med et vist niveau af antisocialt potentiale begår kriminalitet i en given situation afhænger af kognitive processer, inklusiv afvejningen af subjektive fordele og ulemper samt sandsynligheden for forskellige udkom. De subjektive fordele og ulemper inkluderer umiddelbare situationelle faktorer såsom materielle goder og sandsynligheden for at blive opdaget af politiet. De inkluderer også sociale faktorer, som eksempelvis misbilligelse fra forældre eller opmuntring og anerkendelse fra kammerater. Generelt vil mennesker foretage handlinger, der synes rationelle for dem, men de, der har et lavt niveau af langvarigt antisocialt potentiale, vil ikke umiddelbart begå kriminalitet, selvom det kan synes rationelt at gøre grundet de subjektivt forventede ulemper. Et højt kortvarigt niveau af antisocialt potentiale (fuld eller vred), kan dog få mennesker til at begå kriminalitet, selvom ikke synes rationelt for dem. Konsekvenserne ved at begå en forbrydelse kan, som et resultat af en læringsproces, lede til ændringer i niveauet af langvarigt antisocialt potentiale og i fremtidige kognitive beslutningsprocesser. Det er især sandsynligt, hvis konsekvenserne er selvforstærkende ved eksempelvis gevinsten ved materielle goder eller anerkendelse fra kammerater, eller hvis konsekvenserne er straffende, såsom sanktioner der kan involvere labeling eller stigmasere den kriminelle. Dette kan lede til en stigning i det antisociale potentiale (Ibid:83). Ifølge ICAP-teorien vil indenfor-individet forandringer i væsentlige risikofaktorer efterfølges af indenfor-individet forandringer i antisocialt potentiale og derfor i tilbøjeligheden til at begå kriminalitet (Ibid:89).

Integreret teori

Farrington trækker på forskellige andre teorier såsom anomie&strain-teori, kontrolteori, læringsteori, stemplingsteori og rational choice-teori. Inden for kriminologien er der lang tradition for integrerede teorier, der forsøger at forklare kriminalitet ved at samle flere teoretiske tilgange i en enkelt teoretisk ramme (Lilly m.fl. 2007:310). Nedenfor redegør jeg kort for tre af de teorier, som indgår i Farringtons integrerede teori.

C. R. Shaw og H. D. McKay har undersøgt sammenhængen mellem et boligområdes karakter og kriminalitetshyppighed. De fandt, at såkaldte slumkvarterer havde en højere kriminalitetshyppighed end andre områder og mente derfor, at det kriminogene element lå i selve kvarteret. De anskuede de socialt belastede områder som *socialt disorganiserede*, hvor båndene til de konventionelle institutioner, som eksempelvis familie og skole, var svagt. Shaw og McKay mente, at de unge ville blive påvirket af de ældre afvigende unges adfærd, da de observerede at kriminelle værdier blev videregivet fra en generation til en anden (Ibid:38-42).

Edwin H. Sutherland udvidede denne observation i sin læringsteori om *differentieret association*. Sutherland argumenterer for, at kriminel adfærd er tillært gennem social interaktion ligesom al anden adfærd og finder oftest sted inden for intime, personlige grupper, hvor læringen omfatter både teknikker og rationaler. Princippet bag differentieret association er, at individet løbende vil komme i kontakt med to slags kulturer, en konventionel og en kriminel, hvor der dels vil være personer, der definerer love og regler, som noget der skal overholdes, og dels være personer der definerer love og regler, som noget der kan brydes. Individets involvering i kriminalitet afhænger af hvilken kultur, han associerer sig tættest med. Personer bliver således kriminelle, hvis de er i hyppig kontakt med kriminelle mønstre, samtidig med en udelukkelse fra konventionelle mønstre, fordi man uundgåeligt vil tilpasse sig den omgivende kultur (Sutherland og Cressey 2011:158-161).

Kontrolteoretikere ser årsagen til kriminel adfærd som svækkede eller fraværende bånd til det konventionelle samfund. Hirschi beskriver fire elementer, der tilsammen udgør det sociale bånd til samfundet, som afholder den unge fra kriminalitet; *attachment*, *commitment*, *involvement* og *belief* (Hirschi 2002:16). *Attachment* bestemmes af, om den unge har et nært forhold til (konforme)forældre, der holder øje med den unge og har forventninger til den unge, som han/hun ønsker at leve op til (Ibid:18). Hirschi anser også tilknytning til lærere og skolen som væsentlig for at afholde den unge fra at begå kriminalitet. *Commitment* er den rationelle komponent i båndet til samfundet, hvor individet opvejer fordele og ulemper ved sine handlinger i forhold til at få opfyldt sine fremtidsønsker. Hvis en person mister sin motivation for at stræbe efter konventionelle mål i samfundet, kan dette frisætte ham til afvigende adfærd, da han således ikke længere frygter konsekvenserne af sine handlinger (Ibid:162). Unge, hvis fremtidsudsigter ser sorte ud, er derfor mere frie til at begå kriminalitet (Ibid:171,185). *Involvement* i konventionelle aktiviteter dækker over den tid, de unge bruger på sunde aktiviteter, der indebærer mindre tid til at hænge på gaden eller begå kriminalitet (Ibid:22). *Belief* referer til, at mennesker har forskellige opfattelser af, i hvilken grad de behøver adlyde samfundets regler, og jo mindre det enkelte individ mener, at samfundets regler bør overholdes, jo mere sandsynligt er det, at man vil bryde reglerne. Disse fire sociale bånd til samfundet påvirker hinanden og er indbyrdes afhængige, således at en person, der er stærkt knyttet til samfundet gennem ét af disse bånd, endvidere har højere sandsynlighed for at være stærkt knyttet til samfundet af de andre bånd (Ibid:23-27).

Tværfagligt samarbejde

Det tværfaglige aspekt i denne undersøgelse er væsentligt at medtage, da SSP-medarbejderne har forskellige uddannelsesbaggrunde og er ansat i forskellige myndigheder og forvaltninger, og derfor har forskellig kontakt til og viden om de unge. Ejrnæs fremhæver, at helhedsorientering og tværfagligt koordinerende samarbejde kan være en nødvendighed for relationsprofessionerne for at undgå en ensidig fokusering på en person eller situation (Ejrnæs m.fl. 2012:23). Spørgsmålet er således, hvad de forskellige fagligheder i SSP-samarbejdet betyder for vurderingen af risiko i arbejdet med kriminalitetstruede børn og unge.

Ejrnæs har undersøgt vilkårene for samarbejdet mellem pædagoger, sundhedsplejersker, lærere og socialrådgivere ved hjælp af vignetmetoden. Jeg vil anvende denne undersøgelse som grundlag for forståelse og forklaring af de resultater, der fremkommer af min undersøgelse på tværs af faggrupperne i SSP-samarbejdet. Ejrnæs' undersøgelse har et andet genstandsfelt, hvor han undersøger holdninger til børns sociale problemer og generelle mistrivsel. Trods dette mener jeg, at Ejrnæs' undersøgelsesresultater og teoretiske refleksioner er anvendelige i min undersøgelse, da det er de samme faggruppers vurderinger, der undersøges, med undtagelse af sundhedsplejersker, der her er skiftet ud med politibetjente. Selvom SSP-samarbejdet i sin natur er karakteriseret ved at være et tværfagligt og netværksbaseret samarbejde, så består dette samarbejde alligevel af forskellige fagpersoner med forskellige uddannelsesmæssige baggrunde, der kan påvirke risikovurderingerne.

Udgangspunktet for Ejrnæs' undersøgelse er, at faggrupperne, i kraft af deres forskellige uddannelser og arbejdsopgaver, har forskellige syn på børns problemer og indsatser i forhold til disse. Opfattelsen er, at uddannelsen og den efterfølgende praksis skaber et fælles vidensgrundlag og fælles holdninger til børn og unges problemer, der således vil være forskellig fra andre faggruppers holdninger. Disse forskelle vil derfor være afgørende i det tværfaglige samarbejde (Ejrnæs 2006:16). Udgangspunktet har været:

”at medarbejderne bruger deres viden til at definere de problemer de står overfor, og at de bruger fagets teorier til at forstå og forklare børns problemer, at de bruger deres kendskab til fagets metoder som grundlag for deres overvejelser om indsats, og at de enkelte faggruppers særlige kendetegn derfor vil præge både deres problemopfattelse og deres ideer om, hvordan fagpersoner ideelt bør handle i forhold til konkrete situationer, hvor børn er udsat for belastninger”(Ibid:18-19).

For denne undersøgelse er fokus ikke på overvejelser om indsatser, men på at SSP-medarbejdernes faglighed udtrykkes gennem deres vurdering af risiko og syn på betydningen af forskellige risikofaktorer. SSP-medarbejderne har gennemgået uddannelser med meget forskelligt fokus. Børn og unge er det typiske genstandsfelt for lærere og pædagogers undervisning, mens socialrådgiveruddannelsen generelt adresserer mennesker med sociale problemer, og der er fokus på helhedssyn og lovgivning (Ibid:19). Politiets uddannelse skiller sig ud og er ikke karakteriseret ved at henvende sig specifikt mod børn og unge eller socialfaglig viden om sociale problemer. Her er fokus på fysisk træning, skydeteknik, politijura og politirapporter. I politiuddannelsens studieordning for 2014 indgår både det forebyggende arbejde og viden om udsatte grupper, men dog som en mindre del af uddannelsen (Politiskolen 2014:53). Sandsynligvis fylder disse elementer mere på nuværende tidspunkt, end de har gjort tidligere, da politiuddannelsen fra 2014 er en professionsbachelor.

De forskellige faggrupper trækker på meget forskellig teoretisk viden fra deres uddannelse og har derfor forskellige vidensgrundlag og faglige færdigheder i forhold til arbejdet med børn, unge og kriminalitetsforebyggelse. Derfor ville det også være forventeligt at finde forskelle mellem faggruppernes opfattelser af børn og unges situation (Ejrnæs 2006:15-19).

Ejrnæs nævner blandt andet professionssociologi som et teoretisk perspektiv på det tværfaglige arbejde. Inden for professionssociologi kan forskellige kendetegn, der er karakteristiske for en profession fremhæves; vidensgrundlaget, langvarigt studie, etik og monopol på besiddelsen af bestemte stillinger. Her er der dog tale om "semiprofessioner", der ikke i samme grad som en jurist eller psykolog har et fast forankret teoretisk grundlag at trække på i forhold til holdninger og vurderinger. Kendetegnet for disse professioner er til gengæld, at de ofte arbejder sammen og er i dialog med hinanden i den praktiske udførelse af arbejdet. Dette samarbejde tilvejebringer muligheden for at lære af hinanden og dermed opbygge en ensartethed i arbejdet i forhold til holdninger og vurderinger. Bourdieus begreb om doxa bruges her i forhold til en professions doxa, der kan betragtes som en samling af holdninger, værdier og normer inden for et felt. Antagelsen er derfor, at der er forskellige doxa'er indenfor de forskellige fagområder (Ibid:19-22). Her skal det pointeres, at de doxa'er, jeg eventuelt vil få øje på gennem min metodiske tilgang, vil være de mere bevidste og italesatte doxa'er.

Dertil kommer, at fagpersonernes forskellige opgaver og placering i forskellige organisationer med samme kultur og struktur afstedkommer en vis ensartethed inden for de forskellige organisationer i

forhold til vurderinger og holdninger, og der kan således udvikles en ”os og dem”-opfattelse i forhold til andre faggrupper, som man adskiller sig fra (Ibid:22).

Selvom der således er forskellige teoretiske antagelser omkring faggruppernes særegne karakter og dennes betydning, finder Ejrnæs i sin undersøgelse, at faggrupperne kun adskiller sig marginalt fra hinanden i forhold til deres vurderinger af vignetterne (Ibid:150). Der er generelt få forskelle mellem faggrupperne i materialet, og de forskelle der er, vurderes ikke store nok til at have betydning for det tværfaglige samarbejde, da sandsynligheden for at opleve uenighed kun ændres lidt ved mødet med en anden faggruppe (Ibid:115,119). Holdningsforskelle er som regel lige så udbredte inden for egen faggruppe som i forhold til medlemmer af andre faggrupper (Ibid:209).

Ejrnæs finder desuden, at der blandt faggrupperne er en urealistisk optimisme i forhold til graden af enighed. Fagpersonerne har større forventninger om at være enige med andre fagpersoner, end det der rent faktisk er sandsynligt ud fra de individuelle besvarelser (Ibid:159-161).

Min forforståelse i forhold til betydningen af SSP-medarbejdernes forskellige uddannelsesbaggrund er således, at der på baggrund af professionsteori og organisationsteori kan være holdningsmæssige forskelle, men at empiriske undersøgelser viser (Ejrnæs 2006), at disse forskelle har begrænset betydning for det tværfaglige samarbejde. Dertil kommer, at de holdningsforskelle der findes, ikke i særlig stort omfang kan tilskrives uddannelsesmæssige forskelle og organisatoriske forskelle, men derimod andre ikke undersøgte variable.

Kundskabsformer

For at få dybere indsigt i på hvilket grundlag SSP-medarbejderne foretager risikovurderinger, medtager jeg perspektivet om praktikeres kundskabsgrundlag. Dette skal bidrage til forståelsen af, hvordan praktikere inden for dette felt anvender teorier og forskningsbaserede undersøgelser samt erfaringer, når de vurderer risikoen for, at børn og unge udvikler kriminel adfærd.

Jens Guldager har beskæftiget sig med viden og handling i socialt arbejdes praksis og fokuseret på, hvilke kundskaber der er styrende for praktikeres handlinger. Guldager benytter sig af tre analytisk konstruerede kategorier, der er kategoriseret af Staff Callewaert og Karin Anne Petersen med inspiration fra Pierre Bourdieu. De tre typer viden, som praktikerne gør brug af, inddeles i *videnskabelig teori*, *praktisk teori* og *praktisk sans* (Guldager 2007:39-40).

Den videnskabelige teori er forskningsbaseret teori eller undersøgelser, der er underkastet videnskabelige kriterier og krav. Den kan betegnes som viden om handling, altså hvorfor handler vi, som vi gør. Teorierne er således almene forskrifter for handling og kan være meget anvendelig viden for praktikere på et abstrakt niveau, i forhold til hvordan et fænomen skal opfattes, eller hvad man skal være opmærksom på. Men da der ikke tages højde for konteksten og de unikke forhold, der gør sig gældende i den enkelte situation, kan de ikke være direkte handlingsanvisende for praktikerens. Det skyldes også, at samfundsvidenskabelig teori altid vil være ustabil i den forstand, at det omhandler menneskelig handling (modsat naturvidenskabelig teori, der kan omhandle kemiske eller fysiske processer), der aldrig med sikkerhed kan forudsiges (Ibid:40-44). Ligesom det også tidligere er beskrevet, hvor vanskeligt det er at forudsige kriminel adfærd.

Den videnskabelige teori er således ikke til for praktikkens skyld, hvorimod den praktiske teori kan fungere som et instrument for praktikere og handler om, hvordan vi kan gøre det bedre. Det er praktikerens professionelle "know-how", der består af den faglige ballast som praktikerens, udover den videnskabelige teori, har tilegnet sig gennem uddannelse og praktiske erfaringer, samt de faglige refleksioner og opfattelser det har medført. Praktisk teori kan ses i sammenhæng med det tidlige nævnte begreb om doxa, som er det syn, der hersker på feltet, og som kan være både bevidste og ubevidste selvfølgeligheder. Praktisk teori omhandler således forskellige forståelser af sociale problemer, værdimæssige overvejelser samt opfattelser af, hvordan der skal handles i bestemte situationer (Ibid:47-48).

Den praktiske sans er i Bourdieu-terminologi en kropsliggjort viden, og det samlede handleberedskab som praktikerens har fået gennem både sit personlige og faglige liv. Det dækker over grundlæggende ubevidste holdninger, der indgår i såvel praktikerens som andre menneskers handleberedskab (Ibid:50).

Alle tre vidensformer indgår i et samspil i praktikerens kundskabsgrundlag. Guldager peger på det frugtbare i at se sammenhængen mellem videnskabelig teori og praktisk teori på den måde, at videnskabelig teori (hvad gør jeg og hvorfor) kan ses som grundlag for praktisk teori (hvordan kan jeg gøre det bedre) (Ibid:50). Praktikerens skal ikke bare kunne vide, men også omsætte viden til handling (Guldager 2013:180).

Guldager peger på, at når praktikerens handler, er det med baggrund i bestemte problemopfattelser. Disse opfattelser består dels af praktikerens forforståelser og dels af praktikerens konkrete

personkendskab til den pågældende borger. Personkendskabet udgøres af den viden og opfattelse, som praktikerens har af borgeren og dennes sociale situation. Forforståelsen er det mentale beredskab, praktikerens har før mødet med borgeren, og er en blanding af videnskabelig teori og praktisk teori samt erfaringer fra både det personlige og det faglige liv. Forforståelsen har en central funktion i det sociale arbejde, fordi den dels er styrende for, hvilke oplysninger om borgeren som praktikerens søger som relevante oplysninger, og dels udgør vurderingsgrundlaget eller analyserammen for praktikerens vurdering af borgerens problemer, ressourcer eller behov (Guldager 2007:53). Hvis praktikerens forforståelser er for dogmatiske, kan praktikerens opfattelse af borgeren og dennes livssituation blive så ensidig og kategorisk, at borgeren blot placeres ind i forforståelsens kasser uden en erkendelse af borgerens unikke karakter. Omvendt giver en vag eller inkonsistent forforståelse et dårligt redskab til at analysere og dermed forstå sociale problematikker (Guldager 2013:184).

Denne kategorisering af praktikerens kundskabsgrundlag udgør den teoretiske ramme, hvorudfra jeg anskuer SSP-medarbejdernes vidensgrundlag i deres vurdering af risikofaktorer og årsagerne til børn og unges udvikling af kriminel adfærd. Jeg kan på baggrund af dette teoretiske perspektiv lede efter SSP-medarbejdernes forforståelser og eventuelle forskelle i deres problemopfattelser.

Kapitel 3 – Videnskabsteori og metode

I dette kapitel gennemgås det videnskabsteoretiske perspektiv for undersøgelsen samt en redegørelse for den anvendte vignetmetode, herunder fokusgruppeinterviews og spørgeskemaundersøgelsen, samt metodiske refleksioner knyttet hertil.

Videnskabsteoretisk perspektiv

Denne undersøgelses ontologiske og epistemologiske antagelser er grundfæstet i det videnskabsteoretiske perspektiv, kritisk realisme. Inden for kritisk realisme er antagelsen, at verden indeholder tre lag eller domæner; det empiriske, det faktiske og det virkelige. Det *empiriske* domæne består af observationer, og det vi kan erfare. Det *faktiske* domæne består af alle de fænomener, der eksisterer, og begivenheder der finder sted, uafhængigt af om de erfares eller ej. Her kommer kritisk realismes ontologiske antagelse til udtryk, idet verden eksisterer uafhængigt af vores iagttagelse af den. Det *virkelige* domæne består af strukturer og mekanismer, der ikke er direkte observerbare, men som potentielt forårsager hændelser eller fænomener inden for det faktiske domæne (Hansen og Nielsen 2007:24). Ifølge kritiske realister er det videnskabens rolle at afdække de dybereliggende og varige strukturer, der i kraft af deres samspil skaber den verden, vi lever i. Det er således ikke det, vi umiddelbart kan erfare, der skal gøres til genstand for videnskabelige undersøgelser, men derimod de generative mekanismer, der skaber de manifesterede fænomener, vi kan erfare (Wad 2000:58). I denne undersøgelse tages der udgangspunkt i det manifesterede fænomen ungdomskriminalitet, og derefter forsøger jeg at belyse gennem SSP-medarbejdernes vurderinger, hvilke betingelser, sociale forhold eller strukturer, der typisk er til stede, når unge begår kriminalitet. Hvad er de generative mekanismer til ungdomskriminalitet fra SSP-medarbejdernes synspunkt?

Det er kombinationen af strukturer, der gør virkelighedens objekter til det, de er. Objekterne besidder på grund af strukturerne nogle kausale potentialer, der giver kapacitet til at virke på bestemte måder eller være modtagelige overfor bestemte påvirkninger. At et potentiale aktiveres og fremstår i det faktiske domæne afhænger af bestemte betingelser i en bestemt kontekst (Hansen og Nielsen 2007:25-26). Mekanismerne virker ind på hinanden og kan udløse eller modificere hinandens konsekvenser, og relationen mellem de kausale potentialer og deres konsekvenser er aldrig givet på forhånd. Begivenhederne på det faktiske domæne er en meget kompleks sammensætning af forskellige mekanismers virkninger, hvor det er vanskeligt at afgøre, hvilke mekanismer der præcist har forårsaget et konkret fænomen, eksempelvis kriminalitet (Ibid:26,32).

Ifølge kritisk realisme virker disse forskellige mekanismer og strukturer dog ikke i totalt kaos, men er ordnet på en bestemt måde, hvorfor vi alligevel kan forsøge at nærme os årsager til kriminalitet (Ibid:28). Det jeg søger i min undersøgelse er at forklare de mønstre, sammenhænge og forskelle, som findes på et dybere niveau i virkeligheden, og som jeg kun kan få kendskab om gennem empiriske observationer og begrebsligt arbejde (Guldager 2010:66-67).

Vores produktion af viden vil altid bygge ovenpå allerede eksisterende viden, der i processen kan omdannes, korrigeres eller kritiseres (Hansen og Nielsen 2007:21). Her ses også det epistemologiske udgangspunkt for kritisk realisme, hvor viden betragtes som fejlbarlig og socialt frembragt, og altid vil kunne erstattes eller udvides med ny viden, hvorfor erkendelsesprocessen er uendelig (Ibid:34). Der må tages teori i brug fra forskellige niveauer for at kaste lys over de underliggende generative mekanismer og deres komplekse samspil. Ifølge den kritiske realisme fungerer teori som en tolkningsramme, for den måde vi ser og forstår verden (Andersen 2007:110), og derfor har jeg også i det foregående forsøgt at tydeliggøre den teoretiske tolkningsramme for denne undersøgelse. I forhold til at belyse det komplekse samspil mellem generative mekanismer, mangler jeg perspektivet omkring de beskyttende faktorer, som kan bestå af mekanismer og strukturer, der kan blokere eller modificere konsekvenserne af de mekanismer, der genererer ungdomskriminalitet. Jeg afdækker så at sige kun den ene side af vurderingen. I den kritiske realistiske ånd mener jeg derfor heller ikke, at mine resultater er lig med virkeligheden, men blot et skridt mod mere viden om ungdomskriminalitet og de praktikere, der beskæftiger sig med det. Da vidensproduktion er en kontinuerlig proces, vil jeg også referere til områder, jeg er stødt på i undersøgelsesprocessen, der med fordel kunne underkastes en mere dybdegående analyse.

Selvom viden er fejlbarlig, kan vi godt opnå pålidelig viden (Andersen 2007:20). De metodologiske valg og vejen til at opnå viden afhænger, ifølge kritiske realister, af undersøgelsesobjektet og det teoretiske udgangspunkt, fordi vores undersøgelsesobjekt er teoretisk defineret (Ibid:107). Som kritisk realist er der aldrig kun én måde at gribe videnskabeligt arbejde an på. Kritiske realister vil være åbne overfor, at forskellige metoder komplementerer hinanden, og metodepluralisme kan være væsentligt for at afdække forskellige generative mekanismer (Ibid:106). Dette har jeg også søgt at imødekomme ved brug af både kvalitativ og kvantitativ metode. Den kritisk realistiske metodologi hviler på retroduktion, hvor der tages udgangspunkt i et manifest fænomen (en konklusion), og derefter belyses det, hvilke nødvendige betingelser der må være til stede, for at dette fænomen kan eksistere (præmissen) (Hansen og Nielsen 2007:61). Det manifeste fænomen for denne

undersøgelse er således, at der eksisterer ungdomskriminalitet, og jeg forsøger derefter at undersøge SSP-medarbejdernes opfattelse af præmissen for ungdomskriminalitet. SSP-medarbejderne har ikke patent på sandheden om, hvilke mekanismer der genererer ungdomskriminalitet, men deres erfaringer og vurderinger kan bidrage i den samlede forståelse. Det kan eksempelvis supplere eller kritisere andre måder at undersøge præmissen på, som eksempelvis registerundersøgelser. Det er den kreative proces i samspillet mellem teori og empiri, hvor de teoretiske antagelser underkastes forskellige empiriske belysninger, der igen kan reproducere eller transformere de teoretiske antagelser.

Generelt forsøger kritiske generalister at gøre op med dualismen inden for samfundsvidenskaberne og har fokus på vekselvirkningen mellem struktur-perspektivet og aktør-aktørperspektivet. Strukturer emergerer af aktørers interaktion, men samtidig vil aktørerne altid være påvirket af strukturerne, der definerer vilkårene for interaktionen. Mennesket har unikke egenskaber, der gør, at de ikke reduceres til den strukturelle kontekst, som de indgår i, og gennem deres interaktion gendanner eller omskaber aktørerne den sociale struktur, som så igen sætter rammerne for deres interaktion (Ibid:49-52). SSP-medarbejderne er aktører i en social struktur, der betinger deres handlinger. Strukturen kan blandt andet ses som den lovgivning SSP-medarbejderne er underlagt, hvor begrænsede økonomiske ressourcer til kriminalitetsforebyggende arbejde og kommunale politikker og strategier er et vilkår. Inden for denne struktur har SSP-medarbejderne deres handlerum, og de besidder unikke egenskaber, eksempelvis deres faglige viden og erfaringer med unge og ungdomskriminalitet, der gør dem i stand til at interagere og træffe beslutninger. En SSP-politimand kan eksempelvis vælge at se gennem fingre med småkriminalitet, hvis han vurderer, at han i stedet, gennem opbygning af en relation til den unge, kan påvirke ham til at blive en lovlydig borger. SSP-medarbejdere kan også i kraft af deres position, som medlem i lokalrådet, påvirke de mere overordnede politiske strategier mod ungdomskriminalitet i kommunerne. SSP-medarbejdernes ageren kan derfor over tid virke tilbage på strukturerne og ændre betingelserne for deres handlerum og dermed arbejdet med kriminalitetstruede børn og unge. SSP-medarbejdernes opfattelse af de generative mekanismer, der skaber ungdomskriminalitet, har betydning for deres ageren og har dermed også betydning for gendannelsen eller omskabelsen af de sociale strukturer inden for dette felt.

Jeg er derfor optaget af, hvordan SSP-medarbejderne vurderer og interagerer indenfor den struktur, deres handlerum er placeret i (Andersen 2007:111), der blandt andet udgøres af organisatoriske

forhold og en eventuel doxa, der hersker inden for de forskellige faggrupper. Med dette udgangspunkt belyser jeg, hvordan SSP-medarbejderne indenfor disse strukturer opfatter og vurderer de generative mekanismer, der udløser det kausale potentiale, ungdomskriminalitet. Den kritisk realistiske tilgang er en fordelagtig ramme for denne undersøgelse, fordi den muliggør forskellige metodiske tilgange og anskueliggør eksistensen af risikofaktorer og generative mekanismer på forskellige niveauer.

Metodevalg og metodiske refleksioner

Undersøgelsen er designet som en kombineret kvalitativ og kvantitativ undersøgelse med henholdsvis tre fokusgruppeinterviews og omkring 400 spørgeskemabesvarelser, hvor der begge steder er taget udgangspunkt i vignetmetoden.

Vignetmetoden

Vignetmetoden er en særlig type af holdningsundersøgelse, hvor vignetter, som er små cases med opdigtede personer, udgør rammen for undersøgelsen. I denne undersøgelse, hvor jeg er interesseret i at undersøge SSP-medarbejderes vurdering af risikofaktorer blandt børn og unge, finder jeg vignetmetoden særlig frugtbar, da den er velegnet til at indfange vurderinger og forståelser blandt praktikere i socialt arbejde, hvor konteksten er afgørende. Med vignetmetoden kan jeg som undersøger selv sætte konteksten for SSP-medarbejdernes besvarelser og sikre mig, at de svarer ud fra samme kontekst. På den måde bliver besvarelserne lettere at sammenligne, og risikoen for at besvarelsen er sket ud fra vidt forskellige forståelser mindskes (Ejrnæs og Monrad 2012:13-16).

Det kan være vanskeligt at give sine vurderinger eller holdninger til kende, hvis de er løsrevet fra den sociale kontekst (Ibid:19). Derfor ville det være mindre hensigtsmæssigt at indfange SSP-medarbejdernes vurderinger ved blot at stille overordnede spørgsmål til deres opfattelse af risikofaktorer i forbindelse med børn og unges udvikling af kriminel adfærd. Vignetter, der minder om de problemstillinger, professionelle står overfor i praksis, kan gøre risikovurderingerne mere konkrete og virkelighedsnære (Ejrnæs m.fl. 2012:75). Vignetmetoden er derfor også velegnet til at komme nærmere den ”tavse viden”, der kan eksistere blandt praktikere i socialt arbejde, hvor hverdagslige vurderinger af personer og situationer kan finde sted på et før-refleksivt plan (Ejrnæs og Monrad 2012:123). Ejrnæs og Monrad nævner også, at vignetmetoden er fordelagtig i forhold til *”at afdække respondenternes risikovurderinger, der kan ses som en særlig form for opfattelser eller forestillinger vedrørende et problems tyngde”* (Ibid:28). Hvilket netop er det min problemstilling lægger op til.

Der er to forskellige typer af vignettetilgange, en vertikal og en horisontal. Jeg anvender den vertikale tilgang, hvor alle respondenter præsenteres for de samme længere vignetter, med en række spørgsmål tilknyttet (Ibid:29). Den vertikale vignetmetode giver mulighed for at undersøge forskelle i respondenternes vurderinger af samme vignet, samt hvilken betydning respondenternes personlige kendetegn har for vurderingerne (Ibid:108,123). Dette er relevant, da jeg ønsker at undersøge, om der blandt SSP-medarbejdere er en fælles forståelse af forskellige risikofaktorer betydning, eller om faggrupperne i samarbejdet har forskellige syn på risikofaktorer. Med den vertikale vignetmetode kan jeg således sammenligne de forskellige vurderinger og få indsigt i, hvilket syn på risikofaktorer faggrupperne hver især bringer ind i det tværfaglige samarbejde (Ibid:111).

Den horisontale vignetmetode kunne også have været relevant for min undersøgelse. Her varieres forskellige variable i en kortere vignet med ofte kun et enkelt spørgsmål tilknyttet (Ibid:130). Her kunne jeg have sat risikofaktorer sammen på forskellig vis og bede SSP-medarbejderne vurdere graden af risiko i de forskellige scenarier, og dermed udskille de enkelte risikofaktorer betydning for risikovurderingen. Dette ville være relevant for min undersøgelse, da jeg også er interesseret i at undersøge, hvilke risikofaktorer SSP-medarbejderne tilskriver betydning i forhold til børn og unges udvikling af kriminel adfærd.

Den horisontale vignetmetode er dog ikke velegnet i fokusgruppeinterviews (Ibid:135), og analysen ville også kræve mere avancerede statistiske modeller, der ville være for tidskrævende for mig at udføre. Normalt vil man i den vertikale vignetmetode ikke kunne sige noget om hvilke aspekter af vignetten, som respondenterne har lagt vægt på i deres vurdering. Dette har jeg søgt at imødekomme ved direkte at spørge SSP-medarbejderne, hvilke faktorer de lægger mest vægt på i deres vurdering af vignetterne. I spørgeskemaundersøgelsen har jeg bedt SSP-medarbejderne rangordne de tre faktorer, der har størst betydning for deres vurdering af de to vignetter. Ydermere har jeg i fokusgruppeinterviewene spurgt ind til, hvilke forhold de lægger vægt på, når de vurderer risikoen for, at de to vignet-personer udvikler kriminel adfærd. På den måde får jeg altså også gennem den vertikale vignetmetode mulighed for at udlede, hvilke faktorer i vignetten der har betydning for SSP-medarbejdernes vurderinger (Ibid:180). Dette dog på en meget direkte måde i forhold til den horisontale tilgang, hvor vurderingen er mere indirekte. Derfor ville der sandsynligvis fremkomme andre resultater ved anvendelsen af den horisontale tilgang. Jeg vurderer

dog, at jeg med anvendelsen af den vertikale vignetttilgang på bedst mulig vis kan besvare mine undersøgelsesspørgsmål.

Konstruktion af vignetter

I konstruktionen af vignetterne er det væsentligt, at de bliver så genkendelige og realistiske som muligt, samtidig med at vignetterne også skal være teoretisk relevante, i forhold til den problemstilling jeg ønsker at belyse (Ibid:39,56). Jeg har i denne undersøgelse konstrueret to vignetter, som SSP-medarbejderne er blevet bedt om at tage stilling til både i spørgeskemaet og i fokusgruppeinterviewene.

Det kræver et godt kendskab til feltet at formulere en realistisk vignet (Ibid:60). Det har jeg blandt andet søgt at imødekomme ved at låne fra allerede eksisterende beskrivelser. I udarbejdelsen af vignetterne har jeg taget udgangspunkt i Socialstyrelsens risiko- og resourceskema (som nævnt tidligere), der er udarbejdet på baggrund af en rapport fra SFI, der skal afdække, hvorledes man bedst forebygger, at børn og unge udvikler kriminel adfærd. Formålet med rapporten er blandt andet, at *”identificere relevante risikofaktorer, der ifølge nationale og internationale studier oftere er til stede blandt børn og unge, der bliver involveret i kriminalitet”* samt *”foretage en indbyrdes vægtning af de enkelte risikofaktorer sammenhæng med kriminel adfærd ud fra forskning og afprøvning på danske data”* (Christoffersen m.fl. 2011:149). Hensigten med rapporten er således at finde risikofaktorer, der er fordelagtige at inddrage i en kriminalitetsforebyggende strategi (Ibid:81).

Rapporten er udarbejdet dels på baggrund af en registeranalyse af baggrundskaraktistika for en hel dansk årgang født i 1984, samt en undersøgelse af selvrapporteret kriminalitet der er baseret på retrospektive interviews med en repræsentativ stikprøve af 3000 danske 25-årige (Ibid:60,84). Disse danske data er kombineret med to amerikanske studier af Lipsey & Derzon fra 1998 og Farrington & Welsh fra 2007, der baserer deres resultater på flere andre undersøgelser. På baggrund af dette er de fundne risikofaktorer inddelt i høj, middel og lav indflydelse på risikoen for senere at begå kriminalitet (Ibid:153).

Nedenfor ses risiko- og resourceskemaet, hvor rød indikerer en faktor med *stærk forhøjet* risiko for senere at begå kriminalitet, orange indikerer *forhøjet risiko* og gul indikerer *let forhøjet* risiko. De grønne er beskyttelsesfaktorer.

Figur 3: Risiko- og ressourceskema

	Ja	Nej	V.ej	Irel.	Bemærkninger
Udvikling og Adfærd					
Kan kontrollere egne impulser					
Er fleksibel					
Positiv selvopfattelse					
Gode problemløsningsevner					
Besidder gode verbale færdigheder					
Opmærksomhed fra forældre i forhold til udvikling og adfærd (fk = forældrekompetence)					
Aggressiv					
Lav grad af indlevelsesevne					
Har forsøgt at begå selvmord					
ADHD symptomer					
Høj impulsivitet					
Tidligere begået kriminalitet					
Familieforhold					
God relation/positivt forhold mellem forældre og barn					
Positive rollemodeller i familien					
Struktur og regler i hjemmet					
At være den førstefødte					
Lille familiestørrelse					
Omsorg og støtte fra søskende eller bedsteforældre					
Et hjem med stor fysisk plads					
Mor har født det første barn som teenager					
Far ingen uddannelse					
Mor ingen uddannelse					
Forældre med misbrug					
Dårlig økonomisk stillet					
Lejebolig					
Udsat boligområde					
Ringe relation mellem forældre og barn					
Uhensigtsmæssig opdragelsesstil					
Forældre skilt					
Vold i hjemmet					
Far straffet					
Arbejdsløse forældre					
Ikke dansk baggrund					
Konflikter forældrene imellem					
Psykologisk mishandling					
Fysisk mishandling					
Lægehjælp som følge af vold og/eller omsorgssvigt					
Mor straffet					
Skoleforhold					
Motiveret for at gå i skole					
Gennemsnitlig intelligens eller derover					
Støtte fra lærer					
Arbejde der understøtter skolen					
Opmærksomhed fra forældre i forhold til skole og læring (fk)					
Manglende trivsel i skolen					
Manglende skoletilbud/skolefravær					
Mange skoleskift					
Sundhedsforhold					
Er fysisk aktiv					
Opmærksomhed fra forældre i forhold til den unges sundhed (fk)					
Lav IQ					
Misbrug					
Fritidsforhold og venskaber					
Andre omsorgspersoner end moderen, fx venner og naboer					
Er velfungerende i sociale sammenhænge					
Positive rollemodeller					
Nære, ikke kriminelle venner					
Opmærksomhed fra forældre i forhold til fritid og venskaber(fk)					
Anti-sociale venner					
Manglende sociale relationer					
Andre forhold					
Børnesag					
Dreng					

For hver af faktorerne i skemaet tilhører en uddybende forklaring, som har dannet grundlag for konstruktionen af de to vignetter, jeg anvender i undersøgelsen. At jeg på denne vis anvender en enkelt forskningsbaseret undersøgelse har selvfølgelig betydning for de resultater, der fremkommer i min undersøgelse. I den forbindelse er det væsentligt at påpege, at selvom der kan spores stor enighed om risikofaktorer inden for kriminologien (Ibid:51), så er der stadig uoverensstemmelser mellem undersøgelsesresultater, der gør, at jeg havde haft et andet blik på min undersøgelse, hvis jeg havde taget udgangspunkt i andre forskningsbaserede resultater. Eksempelvis i forhold til familieforholdenes betydning, hvor flere longitudinale studier viser en sammenhæng mellem familieforhold og kriminalitet (Hoeve m.fl. 2012:781), mens andre studier ikke finder denne sammenhæng (Bernazzani og Tremblay 2007:29). Mit perspektiv er derfor ud fra Farrington og SFI's undersøgelse og dækker ikke alt forskning om risikofaktorer.

I udarbejdelsen af vignetterne har det været væsentligt, at der var nogenlunde lige mange risikofaktorer repræsenteret for begge vignetter, da der er en aggregeringsantagelse om, at jo flere risikofaktorer jo større risiko. Det skulle ikke være forskellen i antallet af risikofaktorer mellem de to vignetter, der skulle være afgørende for risikovurderingen, men selve indholdet i vignetterne. Nedenfor ses hvilke risikofaktorer, der indgår i de to vignetter. Der er i hver af de to vignetter repræsenteret henholdsvis 10 og 11 risikofaktorer, der i vignet nr. 1 alle giver stærkt forhøjet risiko for kriminel adfærd, og i vignet nr. 2 giver forhøjet eller let forhøjet risiko.

Vignet 1	Stærkt forhøjet risiko	1. Mange skoleskift 2. Antisociale venner 3. Misbrug 4. Konflikter mellem forældrene 5. Mor straffet 6. Fysisk mishandling 7. Psykisk mishandling 8. Høj impulsivitet 9. Manglende indlevelsesevne 10. Forsøgt selvmord
Vignet 2	Forhøjet risiko	1. U hensigtsmæssig opdragelsesstil (ingen involvering/opsyn) 2. Forældre skilt 3. Vold i hjemmet 4. Mor arbejdsløs 5. Højt skolefravær 6. Mistrivsel i skolen 7. Truende/aggressiv adfærd

	Let forhøjet risiko	8. Ung mor 9. Mor ingen uddannelse 10. Bor i udsat boligområde 11. Dårlig økonomisk stillet
--	---------------------	--

Når jeg vælger at konstruere vignetterne ud fra en forskningsbaseret undersøgelse, betyder det, at jeg ikke blot kan sammenligne SSP-medarbejdernes risikovurderinger indbyrdes, men også undersøge overensstemmelsen mellem deres vurderinger og SFI's undersøgelse. Ud fra de forskningsmæssige resultater er personen i vignet nr. 1 i større risiko for at blive kriminel, end personen i vignet nr. 2 – men er SSP-medarbejdernes vurdering den samme? Risikofaktorerne er valgt ud fra, at der skulle indgå faktorer på forskellige niveauer og domæner, altså individuelle/psykologiske faktorer og faktorer der knytter sig til familie, kammerater, lokalsamfund og skole. Desuden skulle risikofaktorerne meningsfuldt kunne indgå i en realistisk case. Derudover er der ud fra de valgte risikofaktorer mulighed for at inddrage forskellige kriminologiske teorier om årsagen til kriminalitet. I Figur 4 og 5 ses de endelige vignetter:

Figur 4: Vignet 1 om Kristian

En SSP-medarbejder har modtaget en henvendelse, der drejer sig om 14-årige Kristian. Kristian går i 7. klasse og kom til skolen for et år siden, hvor han forinden havde skiftet skole fire gange siden 1. klasse. Kristians klasselærer fortæller, at han er begyndt at hænge ud med en flok drenge, der har en aggressiv fremtoning, de virker hensynsløse over for deres egen og andres sikkerhed og har ingen respekt for reglerne. Klasselæreren mener, at Kristian mangler indlevelsessevne, og han gør og siger ofte ting uden at tænke sig om. Klasselæreren har mistanke om, at Kristian jævnligt ryger hash, og hun har overhørt nogle elever tale om, at han har forsøgt at begå selvmord. Kristian har fortalt, at der i hjemmet er mange konflikter og skænderier mellem hans forældre. Når forældrene mener, at Kristian ikke opfører sig ordentligt, kan faren godt finde på at stikke ham en lussing eller true med at smide ham ud hjemmefra. Kristians mor har for nogle år siden været dømt for narkotikabesiddelse, men der er ikke noget, der tyder på, at forældrene har et stofmisbrug.

Figur 5: Vignet 2 om Søren

En SSP-medarbejder har modtaget en henvendelse, der drejer sig om 14-årige Søren. Sørens klasselærer fortæller, at han er begyndt at virke aggressiv og har en truende adfærd. Søren har et højt skolefravær, og udebliver næsten dagligt fra en eller flere timer. Når Søren møder op i skolen, deltager han sjældent aktivt i undervisningen i klassen, og han er ofte indblandet i konflikter i skolen, fordi de andre elever beskylder ham for mobning. Sørens mor er for nyligt blevet skilt fra Sørens far, fordi han gennem flere år har slået hende. Nu bor Søren og hans lillebror sammen med deres mor i en 4-værelses lejlighed i et boligområde med en del kriminalitet og mange beboere uden for arbejdsmarkedet. Sørens mor har også selv været arbejdsløs det seneste år, og hun har ingen uddannelse. Det betyder, at familiens økonomiske situation er

trængt. Moren fik Søren, da hun var 19 år, og hun har ikke det store overskud til at involvere sig i børnenes liv og holde øje med, hvor de er, og hvem de er sammen med.

I forlængelse af de to vignetter har jeg stillet SSP-medarbejderne i spørgeskemaundersøgelsen tre opfølgende spørgsmål: 1) I hvor høj grad mener du, at der er risiko for, at vignetpersonen udvikler kriminel adfærd? 2) I hvor høj grad mener du, at SSP-medarbejderen hurtigst muligt skal igangsætte en indsats overfor vignetpersonen? 3) Hvilke tre faktorer lægger du særligt vægt på i din vurdering af vignetpersonen?

Jeg har valgt at gøre de to vignetpersoner ens i forhold til alder, køn og etnicitet, således at det ikke er disse baggrundskarakteristika, der er afgørende for SSP-medarbejdernes vurdering. Alderen er valgt til at skulle ligge under den kriminelle lavalder på 15 år. 14 år indikerer, at der måske skal gøres noget, inden vignetpersonens handlinger potentielt kan give en plet på straffeattesten, og dermed være ekskluderende for eksempelvis et fritidsjob. Jeg har valgt at lade vignetpersonerne være drenge, da mest forskning er fokuseret på drenge, fordi de står for den største andel af kriminalitet (Christoffersen m.fl. 2011:48).

Jeg har valgt at lade begge drenge være etniske danskere, så SSP-medarbejdernes besvarelse ikke påvirkes af ønsket om at fremstå politisk korrekt og ufordømmende i forhold til etnicitet. Det, at være dreng og have anden etnisk baggrund end dansk, er også begge faktorer, der ifølge risiko- og ressourceskemaet giver stærk forhøjet risiko for at begå kriminalitet. Det er dog statiske, uforanderlige forhold, der er mindre interessante i forebyggelsesøjemed.

I vignetterne har jeg valgt at lade en klasselærer være fortælleren af nogle af de risikofaktorer, der angives, da det kan være en fordel, at beskrivelsen af vignetpersonen kommer til at ligne en kollegas beskrivelse (Ejrnæs og Monrad 2012:59). Samtidig vil klasselæreren typisk være den myndighedsvoksen, der har hyppigst kontakt med de unge, hvorfor det er realistisk, at SSP-medarbejderen får sådanne informationer af en klasselærer.

Når undersøgelsen henvender sig til SSP-medarbejdere i hele landet, er det ganske givet, at det er vanskeligt at konstruere vignetter, der opleves som lige genkendelige alle steder. Der kan være stor forskel på de problemstillinger, som SSP-medarbejderne beskæftiger sig med i små provinsbyer i forhold til storbyer. Der kan eksempelvis være forskellige associationer forbundet med at bo ”i et boligområde med en del kriminalitet og mange beboere uden for arbejdsmarkedet” afhængigt af, om SSP-medarbejderen arbejder i Storkøbenhavn eller på Læsø. Det kan dog formodes, at SSP-

medarbejderen anskuer vignetten som en mere generel case om en dansk dreng, der kunne finde sted hvor som helst, og derfor ikke påvirkes af den lokale kontekst, de normalt arbejder i.

For netop at sikre sig at SSP-medarbejderne så vidt muligt har samme forståelse af vignetten, er det især i den vertikale vignetmetode væsentligt, at vignetten er udførligt beskrevet. Hvis SSP-medarbejderne mener, at der mangler for meget information i vignetten, vil de måske selv supplere med deres egne opdigtede forhold, og dermed subjektivt udfylde tomrummet (Ejrnæs og Monrad 2012:53,74). Dette skal så vidt muligt undgås, da det er forskelle i vurderingen af vignetpersonen, og ikke forskelle i forståelsen af vignetten, jeg er interesseret i at undersøge. Det er dog vanskeligt at genspejle virkeligheden 100 % (Ibid:39,59), og vignetterne vil naturligvis langt fra være fyldestgørende i forhold til det kendskab, mange af SSP-medarbejderne har til de børn og unge, de arbejder med i det daglige. Derfor vil nogle SSP-medarbejdere måske alligevel sidde med følelsen af at mangle information om vignetpersonen, formentlig også grundet undladelsen af beskyttelsesfaktorer. På den anden side kan det også være en ulempe for analysen af vignetbesvarelsene, hvis vignetten er fyldt med variable, der reelt ikke indgår i undersøgelsen. Derfor er konstruktionen af vignetterne også en afvejning af, kun at medtage det der er relevant for undersøgelsen. Især i forhold til spørgeskemaundersøgelsen er det væsentligt, at vignetterne ikke er for lange og trættende at læse, således at SSP-medarbejderne tabes undervejs.

Der er et par SSP-medarbejdere, der har henvendt sig til mig efter at have svaret på spørgeskemaet for at påpege urealistiske forhold i vignetten. En SSP-konsulent skriver eksempelvis: *”Selvmordstanker forekommer overvejende hos mennesker, der vender problemerne indad (offerstruktur). Den unge, du beskriver, går i en marginaliseret gruppe, og de har oftest en krænkende struktur”*. Dette kan der selvfølgelig være en pointe i, men samtidig mener jeg ikke, at der er direkte modsigelse mellem at indgå i en antisocial kammeratskabsgruppe og være selvmordstruet. Jeg har fået flere uopfordrede henvendelser fra SSP-medarbejdere, der har besvaret mit spørgeskema, og som tilbyder at stille op til interview eller ønsker den færdige undersøgelse tilsendt. Det tolker jeg som en tilkendegivelse af, at de finder undersøgelsen, og dermed også vignetterne, relevant for deres arbejde. Når undersøgelsen adresserer et felt, der er så forskelligartet, vil der altid være nogen, der finder spørgsmålene mere meningsfulde end andre, og derfor er dette et problem, der er vanskeligt at imødekomme fuldstændigt.

Ordvalget i vignetterne kan også være kilde til, at vignetterne forstås og fortolkes forskelligt (Ibid:68). Her dækker betegnelsen *fortolkende fællesskaber* over, at personer fra forskellige

faggrupper kan læse og forstå vignetter forskelligt (Ibid:78). Skolelæreren vil måske have en anden forståelse af mobning og hvilken betydning, det har for både offer og mobber, fordi det er en del af lærerens hverdag at løse sådanne konflikter, i forhold til socialrådgiveren og politibetjenten der har et mere distanceret forhold til mobning mellem børn. Jeg har dog generelt forsøgt at imødekomme dette problem ved at vælge ord med så snæver en betydningsvidde som muligt (Ibid:69). Eksempelvis, i stedet for at skrive at faren *slår* Kristian, har jeg skrevet, at faren giver ham en *lussing*, da dette kan have en mere entydig betydning.

Jeg vil løbende være opmærksom på disse eventuelle forståelsesforskelle, især gennem fokusgruppeinterviewene hvor der er bedre mulighed for at få dybere indsigt i SSP-medarbejdernes opfattelse af vignetten. Fokusgruppeinterviewet kan netop kaste bedre lys over de meninger, som SSP-medarbejderne tilskriver vignetten, og hvilke oplysninger de eventuelt oplever at mangle (Ibid:41).

Kombineret metodedesign

Fordelen ved at anvende forskellige metoder er, at der kan indhentes forskellige typer af data om et bestemt emne, hvormed det er muligt at opnå viden både i dybden og i bredden (Ibid:138). Den kvantitative spørgeskemaundersøgelse er en frugtbar metode til at opnå en grad af generalisering af vægtningen af forskellige risikofaktorer, samt sammenhænge mellem SSP-medarbejdernes vurderinger og baggrundskaraktistika. Styrken i den kvalitative metode er at opnå mere nuanceret og dybdegående indsigt i medarbejdernes vurderinger. Her vil jeg således kunne opnå indsigt i begrundelserne bag SSP-medarbejdernes vægtning af forskellige risikofaktorer. Især den vertikale vignettetilgang er en velegnet metode til både kvalitativ og kvantitativ forskning (Ibid:28-29).

Fokusgruppeinterviews

I de tre fokusgruppeinterviews har vignetterne dannet udgangspunkt for spørgsmålene om risikovurderinger og været omdrejningspunktet for diskussionerne mellem SSP-medarbejderne. Også i forhold til den kvalitative del af undersøgelsen er det fordelagtige ved vignetmetoden, at der skabes en fælles kontekst for vurderingerne, og sammenligneligheden mellem forskellige fokusgrupper øges (Ibid:29). Fokusgruppeinterviewet giver mulighed for mere nuancerede begrundelser for vurderingerne og adgang til informantens refleksioner om, hvorfor bestemte faktorer har større betydning for vurderingerne end andre (Ejrnæs og Monrad 2012:136).

I fokusgruppeinterviewet er interaktionen mellem de forskellige deltagere særlig essentiel, og det er gruppen og denne interaktion, der er redskabet til at opnå viden (Bloksgaard og Andersen 2012:27). SSP-medarbejderne supplerer hinanden og kan bidrage med forskellige erfaringer (Ejrnæs og Monrad 2012:137). Meningsudvekslingen mellem deltagerne i fokusgruppeinterviewet fremkalder forskellige betragtninger, og derfor må informanterne i højere grad begrunde deres holdning, hvorfor synspunkterne uddybes (Bloksgaard og Andersen 2012:27,30). I fokusgruppeinterviews kan der dog være en tendens til stærk konsensus søgen blandt deltagerne (Ejrnæs og Monrad 2012:135), og holdninger opstår og skabes ofte i gruppesammenhænge afhængigt af den sociale kontekst (Bloksgaard og Andersen 2012:28). Afdækningen af uenigheder stiller derfor særlige krav til mig som interviewer i forhold til at være opmærksom på at opfange forskellige holdninger og opmuntre til at uddybe disse (Ibid:31).

I den forbindelse kan det nævnes, at den konstruktion af holdninger, der opstår i gruppesammengængen, ikke nødvendigvis gør den data, der fremkommer i fokusgruppeinterviewet, mindre valid. Fokusgruppeinterviewene kan i en vis udstrækning minde om de møder, som de forskellige parter i SSP-samarbejdet jævnligt afholder, hvor bekymringer for enkeltpersoner eller grupper af unge med utilpasset adfærd kan diskuteres på baggrund af ”andenhåndsoplysninger”. Mine tre fokusgrupper kan i høj grad betegnes som en faktisk eller virkelig gruppe, i modsætning til en sammensat gruppe, der ikke kender hinanden på forhånd. Udover en interviewer, en diktafon og en opdigtet case, vil situationen ikke være ukendt for deltagerne, da de kender hinanden og er vant til at dele viden og informationer om kriminalitetstruede børn og unge. Vi vil altid være påvirket af konteksten, og de mennesker vi interagerer med, og derfor ser jeg ikke skabelsen af holdninger i fokusgruppeinterviewet som noget negativt, da den netop også vil være til stede, når SSP-medarbejderne til hverdag agerer i gruppesammenhæng. Jeg ville sandsynligvis have fået anden viden, hvis jeg havde foretaget enkeltinterviews med SSP-medarbejderne, da der ville være mere taletid for den enkelte (Ibid:29-30). Jeg finder alligevel fokusgruppeinterviewet mest anvendeligt i undersøgelsen, fordi SSP-samarbejdet netop er karakteriseret ved det tværfaglige samarbejde, hvor de forskellige parter spiller ind med informationer og viden, der diskuteres og vurderes i en gruppe med forskellige fagpersoner.

Det første fokusgruppeinterview er gennemført, inden spørgeskemaet er udsendt, og har derfor dannet basis for en finpudsning af spørgsmålene i spørgeskemaet. Det andet fokusgruppeinterview har fundet sted parallelt med spørgeskemaundersøgelsen, mens det sidste fokusgruppeinterview har

fundet sted efter spørgeskemaundersøgelsens afslutning. Det sidste fokusgruppeinterview kan derfor betegnes som et ”post-studium” i forhold til at opnå indsigt i og forklaringer på resultater fra spørgeskemaundersøgelsen (Ibid:33). På den måde har der været et frugtbart samspil mellem de kvalitative og kvantitative data.

Selvom fordelene ved at anvende en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse som nævnt er kvantificering af resultaterne, har der dog også været et kvalitativt element i spørgeskemaundersøgelsen. Her har SSP-medarbejderne i åbne felter haft mulighed for at uddybe eller forklare deres besvarelser. Det kan både være rart for den enkelte respondent at få lov at udtrykke sig, hvis man føler sig sat i bås eller mangler svarmuligheder, men det er også væsentlig viden for mig. I spørgeskemaundersøgelsen vil det være de individuelle holdninger, der afdækkes, og disse kan være mindretalsholdninger, der ikke er de dominerende i organisationen. I fokusgruppeinterviewene er det derimod de dominerende holdninger, der træder frem, og der kan i fokusgruppen sidde deltagere med mindretalsholdninger, der ikke kommer til syne.

Udvælgelse og præsentation af informanter og respondenter

Den kvalitative del af undersøgelsen består af tre fokusgruppeinterviews med SSP-medarbejdere fra tre forskellige kommuner. Kommunerne er udvalgt ud fra ønsket om en vis variation i geografi og størrelse. De tre kommuner er således fordelt på region Hovedstaden, region Sjælland og region Syd- og Sønderjylland med henholdsvis omkring 40.000, 80.000 og 190.000 indbyggere (www.noegletal.dk). Fokusgruppeinterviewene er arrangeret ved at kontakte en SSP-konsulent i hver kommune, der herefter selv har samlet en gruppe af medarbejdere, der har haft tid og lyst til at deltage. Mit krav har været, at deltagere fra både skole, socialforvaltning og politi skulle være repræsenteret. Der har i alt været 12 deltagere i de tre fokusgruppeinterviews, som ses i nedenstående tabel:

Tabel 1: Fokusgruppedeltagere

Fokusgruppe a	SSP-kontaktlærer, SSP-konsulent, Ungdomsklubleder, SSP-politibetjent, Leder af fritidsordning
Fokusgruppe b	SSP-kontaktlærer og SSP-konsulent (socialforvaltning) (en SSP-politibetjent blev akut forhindret i deltagelse)
Fokusgruppe c	Fem SSP-konsulenter (pædagog, socialpædagog, politibetjent, skolelærer, socialrådgiver)

Interviewene varede alle fra 1,5 til to timer, blev optaget på en diktafon og fandt sted i lokaler i de pågældende kommuner. Rekruttering af informanter kan være biased i forhold til, at kontaktinformanten har udvalgt de personer, som han/hun arbejder bedst sammen med eller er mest enig i. Eller at dem, der har sagt ja til at deltage, er særligt engagerede i deres arbejde. Men forskellige geografiske placeringer, forskellige uddannelsesmæssige baggrunde og anciennitet sikrer en vis spredning.

I forhold til den kvantitative del af undersøgelsen er det især i den vertikale tilgang væsentligt, at respondenterne i stikprøven er jævnt fordelt på de egenskaber, man vil undersøge, samt at der er tilstrækkelig store grupper til, at der statistisk set kan påvises forskelle (Ejrnæs og Monrad 2012:131). Jeg har derfor forsøgt at samle en så stor stikprøve som muligt. Det har jeg gjort ved at søge efter e-mailadresser på SSP-medarbejdere på samtlige af kommunernes og politikredsens hjemmesider. Der er i alt fremskaffet 754 e-mailadresser, der er udvalgt ud fra min tidligere beskrevne definition af SSP-medarbejdere. Spørgeskemaet er udarbejdet i SurveyXact og distribueret via e-mail. Dataindsamlingen i spørgeskemaundersøgelsen har kørt over tre uger, og jeg har sendt én påmindelsesmail for at minde SSP-medarbejderne om at svare på mit spørgeskema. Man kunne med fordel have sendt endnu en rykker, men jeg vurderede, at udbyttet af ekstra besvarelser ikke vejede tungt nok i forhold til ekstra tidsforbrug.

Jeg har desuden haft kontakt med SSP-samrådets formand om min undersøgelse. SSP-samrådet beskrives som en forening af og for fagpersoner i SSP arbejdsfeltet og fungerer som et kontaktorgan mellem medlemmerne i forhold til vidensdeling (SSP-samrådet). Jeg har aftalt med SSP-samrådets formand, at jeg udarbejder et notat af resultaterne, som vil blive lagt på SSP-samrådets hjemmeside. Jeg har derfor kunnet oplyse i min mail til respondenterne, at de vil få mulighed for at se resultaterne, hvilket sandsynligvis kan have en positiv indvirkning på svarprocenten, da respondenterne på den måde ”får noget igen”. SSP-samrådets opbakning til undersøgelsen kan sandsynligvis også påvirke flere til at svare.

Frafaldsanalyse

I spørgeskemaundersøgelsen er der anvendt to distributionsmetoder. I langt de fleste tilfælde er der sendt *personlige e-mails* til SSP-medarbejderne, men i fem kommuner har det kun været muligt at finde en generel e-mailadresse til SSP-enheden i kommunen. Disse fem steder er der sendt såkaldte *selvoprettende links* til den generelle SSP-mail med ønsket om at distribuere linket videre til

relevante SSP-medarbejdere i kommunen. De fem selvoprettende links er delt 45 gange, hvoraf 24 har besvaret. Dette giver en svarprocent på 53.

Der er sendt 754 personlige e-mails til SSP-medarbejdere i de resterende 93 kommuner. I 51 tilfælde var e-mailadressen ugyldig, kunne ikke leveres eller den pågældende medarbejder var sygemeldt eller på barsel.

Det vil sige, der er 703 SSP-medarbejdere, der har modtaget en personlig mail med et personligt link til spørgeskemaet. Følgende vil være en frafaldsanalyse på disse, da jeg ikke kender baggrundsoplysninger på de SSP-medarbejdere, der har modtaget et selvoprettende link.

I frafaldsanalysen betragter jeg de gennemførte, som dem der har gennemført hele undersøgelsen (359 respondenter) samt dem der har besvaret minimum de første baggrundsspørgsmål og de to vignetter (10 respondenter). Det vil sige, at 369 ud af de 703 SSP-medarbejdere der har modtaget et personligt link, har besvaret spørgeskemaet. Dette giver en svarprocent på 52.

Hvem er repræsenteret i undersøgelsen?

Kønsfordelingen af samtlige SSP-medarbejdere der har modtaget et personligt link er 63 % mænd og 37 % kvinder. Mændene har i højere grad end kvinderne besvaret spørgeskemaet, da mændene repræsenterer 68 % af besvarelsene, og kvinderne repræsenterer 32 % af besvarelsene. Denne fordeling afspejler sig også Boolsens undersøgelse, da hun finder, at $\frac{3}{4}$ af SSP-medarbejderne er mænd (Boolsen 2000:13). Jeg vil derfor anslå, at kønsfordelingen blandt besvarelsene er repræsentativ for total-populationen.

SSP-medarbejdere fra 93 kommuner har fået tilsendt et personligt link. Der er stor forskel på, hvor mange e-mailadresser, det har været muligt at finde i kommunerne. I nogle kommuner er der sendt et enkelt personligt link, mens der i et enkelt tilfælde er sendt helt op til 50 personlige links i samme kommune. Størstedelen af kommunerne har dog modtaget 1-10 links. Der er én eller flere gennemførte besvarelser fra 80 ud af de 93 kommuner. Derudover er yderligere en eller flere kommuner repræsenteret ved at have besvaret det selvoprettende link. De 13 kommuner,¹ hvorfra der ikke har været besvarelser, har modtaget 1-5 personlige links og varierer i både størrelse og geografi. Der er besvarelser fra mindst 86 % af landets kommuner, der derfor kan betragtes som et repræsentativt udsnit.

¹ Fanø, Favrskov, Furesø, Gentofte, Gladsaxe, Holstebro, Morsø, Odder, Roskilde, Rødovre, Samsø, Tårnby, Vejen

I forhold til uddannelse og organisation er det vanskeligere at foretage en analyse af frafaldet. Det sociale ben i SSP-samarbejdet er vanskeligt at definere, fordi det kan være organiseret forskellige steder og bestå af medarbejdere med forskellige uddannelser, som jeg ikke har oplysninger om. Jeg kan dog undersøge frafaldet for politibetjente, der arbejder hos politiet, samt lærere der arbejder på en skole. Her har 56 % af de adspurgte politibetjente svaret, og 51 % af de adspurgte skolelærere har svaret.

Alt i alt er nedenstående uddannelser repræsenteret blandt gennemførte besvarelser fra både det personlige og selvoprettende link.

Tabel 2: Fordeling af faggrupper

Skolelærer	Socialrådgiver	Pædagog/socialpædagog	Politibetjent	Kontor- eller erhvervsfagligt uddannet	Akademiker
128	32	103	84	21	16
33 %	9 %	26 %	22 %	6 %	4 %

I Boolsens undersøgelse er 49 % skolelærer, 14 % socialrådgivere, 12 % (social)pædagoger og 7 % politibetjente (Boolsen 2000:14). Billedet ser lidt anderledes ud i min undersøgelse. Forskellen kan skyldes, at respondenterne i Boolsens undersøgelse udelukkende er SSP-kontaktpersoner (Boolsen 2000:40), mens respondenterne i min undersøgelse er en bredere gruppe af SSP-medarbejdere. Der kan også være sket en organisatorisk ændring af SSP-samarbejdet. Det lave antal socialrådgivere i min undersøgelse kan skyldes, at der siden år 2000 er kommet flere selvstændige SSP-enheder, der ikke er knyttet direkte til socialforvaltningen, som måske tidligere i overvejende grad var den instans, SSP-arbejdet udsprang af. Der er således ikke på samme vis en SSP-sagsbehandler, ligesom der er en SSP-kontaktlærer eller SSP-politibetjent. Nielsen finder også i sin analyse, at det ”sociale ben” i SSP-samarbejdet ikke nødvendigvis er det mest synlige (Nielsen 2000:26). Socialstyrelsens kortlægning af SSP-samarbejdet viser, at 20 % af kommunernes SSP-samarbejde er forankret i folkeskolen, og 25 % er forankret i ungdomsskolen, hvorfor der her sandsynligvis vil være mange pædagoger og lærere ansat som SSP-medarbejdere. Ca. 10 % er forankret som en selvstændig enhed, og ca. 20 % er forankret inden for det sociale område (Servicestyrelsen 2008:16). Politireformen fra 2007 pålagde politiet yderligere fokus på det kriminalpræventive arbejde, hvorfor det er naturligt, at flere politibetjente er repræsenteret i min undersøgelse i forhold til Boolsens. Samlet set er det dog tvivlsomt, at faggrupperne i min undersøgelse er helt repræsentative for total-

populationen, da jeg vil skønne, at flere socialrådgivere er involveret i SSP-samarbejdet, end denne undersøgelse afspejler.

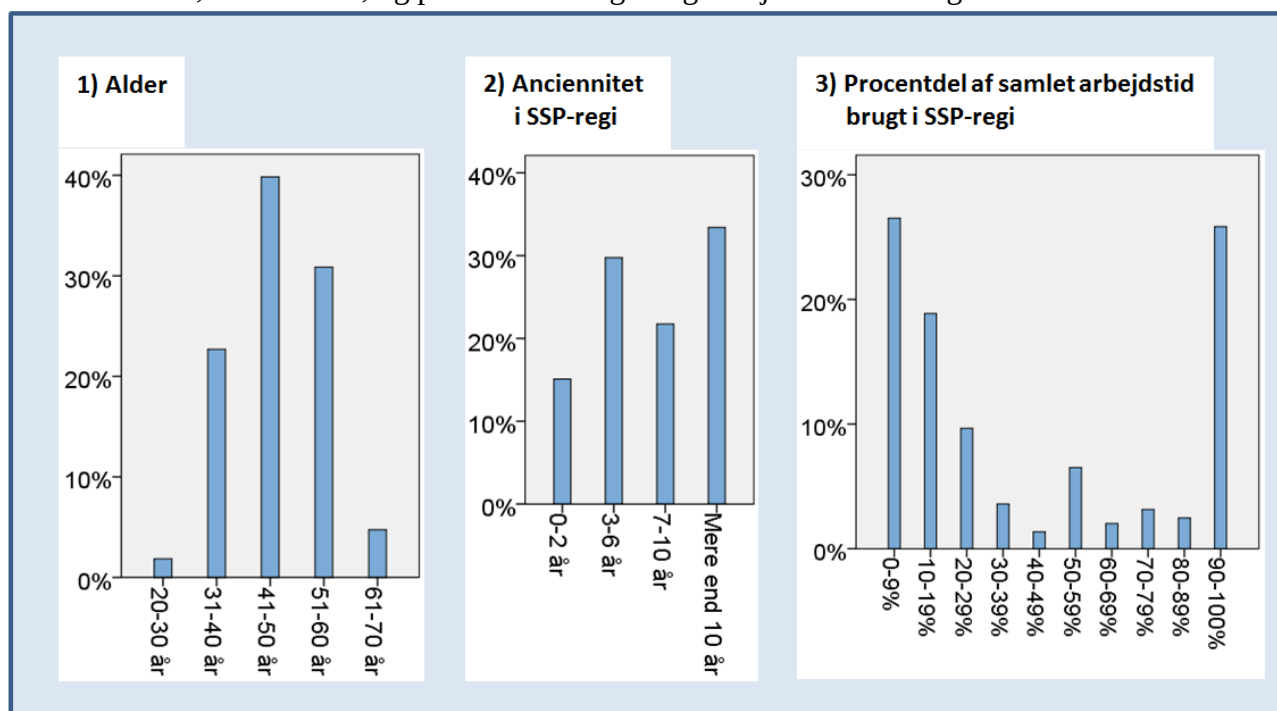
I en yderligere præsentation af de SSP-medarbejdere, der har besvaret spørgeskemaet, ses det, at størstedelen af undersøgelsens respondenter arbejder på det udførende niveau, som også er det niveau, jeg har søgt at adressere.

Tabel 3: Antallet af medarbejdere ansat på de forskellige niveauer i SSP-samarbejdet (det har været muligt at angive flere niveauer):

Ledelsesniveau/strategisk niveau	Koordinerende niveau	Udførende niveau
85	201	246
22 %	51 %	63 %

Nedenfor ses tabeller, der illustrerer alder, anciennitet og procentdel af samlet arbejdstid i SSP-samarbejdet for de SSP-medarbejdere, der har gennemført spørgeskemaundersøgelsen.

Tabel 4: Alder, Anciennitet, og procentdel af ugentlig arbejdstid i SSP-regi

Boolsen finder også i sin undersøgelse, at den aldersmæssige spredning er stor (fra 29 år til 65 år) (Boolsen 2000:13), hvilket også ses i min undersøgelse, hvor de, der har besvaret spørgeskemaet, er jævnt fordelt over de arbejdsdygtige aldersgrupper. Der er også en spredning i anciennitet, således

at undersøgelsens resultater repræsenterer både de nye, de etablerede og de erfarne i SSP-regi. Boelsen finder, at ca. 30 % af SSP-medarbejderne er fuldtidsansatte, mens resten arbejder på deltid i SSP-regi eller har et timetal afsat til SSP-opgaver (Ibid:14). Ud fra denne besvarelse kan jeg også se, at en stor del af SSP-medarbejderne kun bruger noget af deres arbejdstid i SSP-regi. Dette skyldes SSP-samarbejdets karakter som et netværkssamarbejde, hvor lærere på skolerne, politiet eller pædagogerne i ungdomsklubberne kun deltager ved møder eller akutte behov. De fuldtidsansatte SSP-medarbejdere vil typisk være dem, der koordinerer møderne, deltager i lokalrådet og fungerer som kontaktperson for samarbejdspartnerne.

Kvalitet og kvalitetssikring

I følgende afsnit diskuterer jeg undersøgelsens opfyldelse af videnskabelige kvalitetskriterier. Kriterierne varierer alt efter hvilken metode, der anvendes, og da min empiri er kombineret kvalitativ og kvantitativ metode med vignetmetoden som overordnet ramme, vil jeg trække på de kriterier, der giver mening i denne undersøgelse.

Ekstern validitet

Ovenstående frafaldsanalyse og præsentation af respondenternes karakteristika har betydning for undersøgelsens eksterne validitet. Altså hvorvidt de respondenter, der har besvaret spørgeskemaet, er repræsentative for hele populationen, som er samtlige medarbejdere, der arbejder i SSP-regi. Dette har betydning for muligheden for at generalisere resultaterne ud til hele populationen, og i den forbindelse er svarprocenten væsentlig (Bryman 2004:76). I Brymans kategorisering af svarprocenter, kan denne undersøgelses svarprocent på 52 kun lige accepteres (Ibid:135). Men set i lyset af dataindsamlingens korte tidsinterval på tre uger, og at der kun er sendt en enkelt påmindelse, må denne svarprocent anses som udmærket. Problemet med en lav svarprocent er, hvis de der ikke har svaret adskiller sig, fra de, der har svaret, hvormed besvarelserne ikke afspejler populationen.

Ud fra ovenstående variable der skildrer repræsentativiteten fra kommuner, køn, alder, anciennitet og samlet arbejdstid i SSP-samarbejdet, vurderes det, at der er et godt grundlag for analyserne med udmærket mulighed for at generalisere resultaterne fra den samlede gruppe. Dette også set i lyset af de 393 besvarede spørgeskemaer, der vil svare til mere end 10 % af den samlede population, som den daværende servicestyrelse i 2008 skønner til at være 2828 SSP-medarbejdere (Servicestyrelsen 2008:19).

Når jeg sammenligner på tværs af de fire faggrupper, skolelærere, (social)pædagoger, socialrådgivere og politibetjente, bliver grupperne mindre og usikkerheden derfor også større. Særligt da gruppen af socialrådgivere er forholdsvis lille i forhold til de andre faggrupper. Inden for politiet har der desuden været udfordringer ved at distribuere spørgeskemaet, da deres it-sikkerhedssystem spærrede for adgangen til mit link. De politibetjente, der har svaret, har således enten fundet en vej uden om sikkerhedssystemet eller videresendt linket til deres private mail. Denne ekstra indsats bevirker sandsynligvis, at det har været de allermest engagerede politibetjente, der har besvaret spørgeskemaet. Jeg har heller ikke kunnet udtrække respondenterne tilfældigt, da muligheden for at sende et spørgeskema afhang af om SSP-medarbejdernes e-mailadresse var offentligt tilgængelig. Derfor kan der være en skævvridning i forhold til faggrupperne.

De besvarelser, der knytter sig specifikt til vignetterne, vil jeg ikke kunne generalisere ud til andre situationer, da de er af hypotetisk karakter (Ejrnæs og Monrad 2012:186). Jeg har dog også spurgt ind til SSP-medarbejdernes generelle opfattelse af, hvad der har betydning for at børn og unge udvikler kriminel adfærd samt andre spørgsmål omkring faglighed og tværfaglighed.

I forhold til den kvalitative del af undersøgelsen søger jeg ikke den statistiske repræsentativitet, men jeg har alligevel søgt en vis spredning i interviewene i forhold til geografi og kommunestørrelse. I selve interviewene, hvor nogle deltagere er mere dominerende end andre, har jeg søgt at få indsigt i alles holdninger, så der sikres en vis bredde i fremstillingen (Riis 2012:355-356).

Alt i alt vurderes det derfor, at muligheden for at generalisere resultaterne fra den samlede gruppe er god, hvorfor dens eksterne validitet er høj, mens der dog skal tages mere forbehold for de resultater, der fremkommer på tværs af de fire faggrupper, samt knytter sig specifikt til vignetterne.

Den interne validitet

Jeg vurderer den interne validitet ud fra kriteriet, om jeg måler det, som jeg har til hensigt at måle (Ejrnæs og Monrad 2012:142). Her ønsker jeg at mindske risikoen for, at svarene er sket ud fra forskellige forståelser. Dette kan, som tidligere nævnt, imødekommes ved vignetmetoden, hvor SSP-medarbejderne har den samme case i tankerne, når de besvarer spørgsmålene. Dette øger undersøgelsens interne validitet, og at svarene er udtryk for det, jeg ønsker at undersøge, nemlig SSP-medarbejdernes forskellige risikovurderinger, og ikke blot er udtryk for forskellige opfattelser af et spørgsmål (Ibid:14).

I udarbejdelsen af spørgeskemaet og vignetterne har jeg, som nævnt, samarbejdet med SSP-samrådets formand, der sammen med bestyrelsen har diskuteret spørgeskemaet og vignetterne på et bestyrelsesmøde og givet feedback. Det har været væsentligt, at få veletablerede aktører indenfor feltet til at vurdere spørgeskemaet og vignetterne, da jeg ikke selv har erfaring indenfor feltet (Ibid:32). Dermed har jeg forsøgt at undgå uforståelige eller meningsløse spørgsmål, som kunne være genstand for tilfældig eller manglende besvarelse. I relation til dette ville det have været fordelagtigt at pilotteste spørgeskemaet på en mindre gruppe SSP-medarbejdere, da det kunne sikre kvaliteten (Ibid:32), men grundet den begrænsede tidsperiode har jeg nøjedes med at afprøve spørgeskemaet på familie og medstuderende, der har kunnet opfange generelt uklart sprogbrug eller svært forståelige spørgsmål.

Kvale og Brinkmann opererer i den forbindelse med begrebet kontrol og påpeger, at det at validere er at kontrollere, og man må hele tiden være kritisk overfor sine fortolkninger og undersøge kilderne til ugyldighed (Kvale og Brinkmann 2009:276). Her mener jeg, især den metodiske kombination er frugtbar, og jeg har kunnet anvende de kvalitative interviews til at forklare eller understøtte fortolkningen af de kvantitative resultater (Ejrnæs og Monrad 2012:183). I det sidste interview fremlagde jeg nogle af resultaterne fra den kvantitative undersøgelse, og her kunne deltagerne give deres bud på, hvorfor netop disse resultater var fremkommet.

Reliabilitet

Reliabilitet referer til dataens pålidelighed, og hvorvidt disse er troværdige og konsistente, samt tillader at en anden forsker på et andet tidspunkt kan reproducere undersøgelsen (Bryman 2004:71). I forhold til både den kvalitative og kvantitative del af undersøgelsen har jeg søgt at sikre pålideligheden, i betydningen troværdighed, ved at klarlægge min metodiske fremgangsmetode og vedhæfte interviewguide og spørgeskema, samt opbevare interviewudskrifter og lydfiler til en eventuel kritisk gennemgang (Riis 2012:354). Derudover styrker det også troværdigheden, at jeg har gengivet og nøje beskrevet baggrunden for konstruktionen af vignetterne, så læseren selv har mulighed for at kvalitetsvurdere disse (Ejrnæs og Monrad 2012:158). På den måde er en reproduktion af undersøgelsen let tilgængelig.

Kapitel 4 - Analyse

I dette kapitel vil jeg ved brug af mit empiriske materiale besvare mine undersøgelsesspørgsmål. Jeg vil først og fremmest undersøge SSP-medarbejdernes vurdering af risikoen for, at de to vignetpersoner udvikler kriminel adfærd. I forlængelse heraf ser jeg på hvilke risikofaktorer SSP-medarbejderne ser som betydningsfulde i vignetterne, og hvilke faktorer, de generelt mener, har betydning for børn og unges udvikling af kriminel adfærd. Dernæst undersøger jeg grundlaget for SSP-medarbejdernes risikovurderinger, altså de overvejelser som SSP-medarbejderne gennem anvendelse af videnskabelig- og praktisk teori har i forhold til risiko og risikofaktorer. Herefter belyser jeg forskelle og ligheder mellem faggrupperne i forhold til risikovurderinger og vægtningen af forskellige risikofaktorerets betydning, og slutteligt ser jeg på SSP-medarbejdernes opfattelse af styrker og vanskeligheder i det tværfaglige samarbejde.

Analyselstrategi

I analysen trækker jeg på både den kvalitative og kvantitative empiri og forsøger ved hjælp af de teoretiske perspektiver at forklare de vurderinger, mønstre og forskelle, der kommer til syne i empirien. De kvalitative interviews er kodet efter undersøgelsesspørgsmålene i problemformuleringen, og strukturen i analysen vil også følge disse. Ved citater præsenteres SSP-medarbejderne typisk ved stilling og uddannelse, samt bogstavet a, b eller c der angiver kommune (Tabel 1). I forhold til de kvantitative data benytter jeg Chi²-testen som en overordnet test til at undersøge, hvorvidt resultaterne kan være fremkommet ved en tilfældighed. Denne test tester, hvorvidt der findes statistisk signifikante forskelle mellem grupperne (Bryman 2004:239). Hvis signifikansniveauet (p-værdien) er på 0,05 eller mindre, er der statistisk signifikante forskelle mellem nogle af grupperne, og det er kun disse resultater, jeg vil anvende til analyse af holdningsforskelle mellem faggrupperne. Chi²-testen giver imidlertid ikke oplysninger om, hvilke grupper der er signifikant forskellige fra hinanden. Jeg bruger derfor en z-test til sammenligning af faggrupperne, så jeg får specifik viden om hvilke grupper, der er signifikant forskellige fra hinanden (Agresti og Finley 2009:189-190). Dette udtrykkes i bogstaverne a, b og c i de enkelte tabeller, hvor faggrupperne i forhold til de konkrete svarmuligheder kun er signifikant forskellige, hvis ikke de samme bogstaver er angivet. Enkelte steder sammenligner jeg desuden de forskellige faggruppers gennemsnitlige vurdering af spørgsmålene, og undersøger ved hjælp af en One way ANOVA – test, om der er signifikant forskel mellem nogle grupper, samt Bonferroni-testen til at undersøge hvilke grupper der er signifikant forskellige (Ibid:372-377).

Risikovurdering af de to vignetpersoner

Generelt er der blandt SSP-medarbejderne enighed om, at der er en vis risiko for, at både Kristian og Søren i de to vignetter udvikler kriminel adfærd.

Tabel 5: I hvor høj grad mener du, at der er risiko for, at Kristian/Søren udvikler kriminel adfærd?

	Kristian (case 1)	Søren (case 2)
I meget høj grad	43 %	16 %
I høj grad	39 %	30 %
I nogen grad	16 %	46 %
I mindre grad	1 %	7 %
Slet ikke	0 %	0 %
Ved ikke	1 %	1 %
Total	100 % (N=415)	100 % (N=393)

Som det ses af Tabel 5, vurderer SSP-medarbejderne, at Kristian er i større risiko for at udvikle kriminel adfærd end Søren. Størstedelen af SSP-medarbejderne mener, at der *i meget høj grad* er risiko for, at Kristian udvikler kriminel adfærd, mens det er størstedelen af SSP-medarbejderne, der vurderer, at der *i nogen grad* er risiko for, at Søren udvikler kriminel adfærd. SSP-medarbejdernes vurdering af de to vignet-personer stemmer således overens med SFI's undersøgelse af risikofaktorer, hvor de risikofaktorer, Kristian er udsat for, vurderes til at give højere risiko for udvikling af kriminel adfærd, end de risikofaktorer Søren er udsat for.

Blandt SSP-medarbejderne er der både i interviewene og i kommentarfelterne i spørgeskemaet flere der påpeger, at det er kombinationen og summen af risikofaktorer, der har betydning for risikovurderingerne. Dette eksemplificeres i de to nedenstående kommentarer fra spørgeskemaet:

Politibetjent: *"De enkelte forhold betyder forskelligt i forhold til hvilke andre forhold, der gør sig gældende. For eksempel kan et barn med lav intelligens sagtens blive en mønsterborger, men hvis han/hun har forkerte venner, så er det rigtig svært at sige fra".*

Lærer: *"Ovennævnte punkter alene giver ikke øget risiko for at udvikle kriminel adfærd, men mistrivsel blandet med kriminelle venner og impulsiv adfærd er bestemt en uheldig cocktail".*

I tråd med Farringtons integrerede teori, er der også blandt SSP-medarbejderne en opfattelse af, at der findes forskellige årsager til børn og unges udvikling af kriminel adfærd, og at risikoen afhænger af samspillet mellem faktorer på forskellige niveauer. Der synes dog at være nogle faktorer, som SSP-medarbejderne mener, er mere betydningsfulde for udviklingen af kriminel adfærd end andre, hvilket jeg vil gå i dybden med i de følgende afsnit.

Skoleforhold

SSP-medarbejderne ser skolen som en vigtig institution for børn og unges udvikling af kriminel adfærd. En SSP-konsulent (socialpædagog, c) svarer her på, hvad der har betydning for at børn og unge bliver kriminelle: *"Det er skolen, der har den markant største betydning, familien nummer to og fritiden nummer tre"*. En anden SSP-medarbejder udtrykker det således: *"Hvis vi kan få alle vores unge i skole, så forsvinder 60 % af ungdomskriminaliteten"*. Denne SSP-medarbejder formulerer her manglende skolegang i relation til en præventiv gennemslagskraft. Det er ikke sikkert, at manglende skolegang er en årsag til kriminalitet, altså en generativ mekanisme. Der kan være andre bagvedliggende årsager, der forklarer hvorfor nogle har højt fravær eller dropper ud af skolen. Men det udpeger ifølge denne SSP-medarbejder en væsentlig risikofaktor eller risikoindikator, der identificerer en risikogruppe, som SSP-medarbejderne kan arbejde målrettet med i forhold til at forebygge ungdomskriminalitet.

Selvom SSP-medarbejderne generelt mener, at Kristian er i større risiko end Søren for at blive kriminel, så argumenterer en af SSP-medarbejderne netop med skoleforholdene, når hun vurderer, at Søren er i størst risiko:

SSP-konsulent (lærer, c): *"Jeg er mest bekymret for case 2. Det er det massive fravær i skolen, hvad laver han der, og fagligt kan man regne ud, at han er håbløst bagud, så fraværet er helt i bund. Så kan det hele også være lige meget."*

Skoleforholdene synes at være en faktor, som SSP-medarbejderne lægger meget vægt på i deres vurdering i interviewene. I spørgeskemaet er SSP-medarbejderne blevet bedt om at prioritere de tre risikofaktorer i hver vignet, som de lægger mest vægt på i deres vurdering af risikoen for kriminel adfærd. Her er det også forholdene i skolen, der især danner baggrund for SSP-medarbejdernes risikovurdering af Søren.

Tabel 6: Hvilke tre faktorer, lægger du særlig vægt på i din vurdering af Søren?

Risikofaktor:	Procentdel af SSP-medarbejdere der angiver pågældende risikofaktor i deres prioriteringsliste for risikovurdering af Kristian (N=393)
1. <u>Mistrivsel i skolen</u>	66 %
2. <u>Morens manglende involvering/opsyn</u>	60 %
3. <u>Aggressiv/truende adfærd</u>	51 %
4. <u>Højt skolefravær</u>	50 %
5. <u>Vold i hjemmet</u>	39 %
6. <u>Bor i udsat boligområde</u>	15 %
7. <u>Forældre skilt</u>	9 %
8. <u>Økonomisk dårligt stillet</u>	7 %
9. <u>Ung mor</u>	3 %
10. <u>Moren er arbejdsløs</u>	1 %
11. <u>Moren har ingen uddannelse</u>	1 %

Det er 50 % af SSP-medarbejderne, der angiver *højt skolefravær* som en af de tre faktorer, de lægger mest vægt på, og 66 % angiver *mistrivsel i skolen* som en af de tre mest betydningsfulde faktorer for deres vurdering af risikoen for, at Søren udvikler kriminel adfærd.

I sin teori om sociale bånd fremhæver Hirschi også skolen som en vigtig institution for at undgå, at unge udvikler kriminel adfærd. I relation til ovenstående citat påpeger Hirschi to ting ved skoleforholdene, der har betydning for udvikling af kriminalitet; tiden brugt i skolen fratager tid brugt på kriminelle aktiviteter, og faglig dygtighed i skolen mindsker sandsynlighed for kriminel adfærd. Som ovenstående SSP-medarbejder udtrykker, så kan den unge tænke, at *det hele også kan være lige meget*, hvis man er fagligt bagud. Dette er i tråd med Hirschi's forståelse: "*The academically competent boy is more likely to do well in school and more likely as a result to like school. The boy who likes school is less likely to be delinquent*" (Hirschi 2002:115). Omvendt er antagelsen, at unge, der ikke kan lide skolen, ophører med at have ønsket om succes i skolen, og dermed sættes de fri til at gøre, hvad der passer dem, da de ikke længere bekymrer sig om lærerens holdning til dem (Ibid:23).

SSP-medarbejderen er i ovenstående citat også bekymret for, hvad Søren bruger sin tid på, når han ikke er i skole. En SSP-medarbejder fra en anden kommune udtrykker også sin bekymring omkring dette:

SSP-konsulent (lærer, b): "*Der er det klart at sådan en som Søren, der har den opvækst han har, hvis han ikke kommer i skole, hvem skal han så gå sammen med? Det er de andre pjækkere. Hvis han er derhjemme i boligområdet, og dem, han går*

rundt og leger med, er kriminelle. Det er der også en teori bag, så bliver man også selv kriminel. Men det kommer jo an på, om han trækker sig fra de der, som er i boligområdet, eller om han søger deres samvær.”

SSP-medarbejderen ser således også en risikofaktor i, at skolefraværet kan betyde mere tid brugt på kriminelle aktiviteter. Men udfaldet, i forhold til om tiden bliver brugt på kriminelle eller konventionelle aktiviteter, kan i Sutherlands termer afhænge af, om Søren associerer sig med definitioner, der imødekommer lovbrud, eller definitioner der ikke imødekommer lovbrud. Da Søren samtidig bor i et kriminelt boligområde, vil der være større risiko for, at han er i hyppig kontakt med kriminelle kulturer, og dermed tilpasser sig den kultur.

Faglige vanskeligheder og højt fravær er altså ifølge SSP-medarbejderne betydningsfulde faktorer i risikovurderingen. I SSP-medarbejdernes generelle vurdering af skolens betydning for at børn og unge begår kriminalitet, er det i højere grad den sociale trivsel end de faglige kompetencer, der vurderes betydningsfulde.

Tabel 7: Hvilke forhold mener du generelt har betydning for, at børn og unge er i risiko for at udvikle kriminel adfærd

	Social mistrivsel i skolen	Faglige vanskeligheder i skolen
I meget høj grad	22 %	5 %
I høj grad	40 %	18 %
I nogen grad	29 %	38 %
I mindre grad	7 %	30 %
Slet ikke	1 %	8 %
Ved ikke	1 %	1 %
Total	100 % (N=380)	100 % (N=379)

Signifikansniveau: $p=0,000$

Der er signifikant forskel på SSP-medarbejdernes vurdering af betydningen af social mistrivsel overfor faglige vanskeligheder. Af nedenstående citater ses også to SSP-medarbejderes vægtning af sociale relationer i klassen:

SSP-kontaktlærer (b): *”Som lærer vil jeg sige, en af de første signaler der klinger ind i mit hoved, det er mistrivsel i skolen. Så vil jeg virkelig have antennerne ude, hvis der er højt fravær, og man ikke kan danne nogen sociale relationer til kammerater, så vil jeg være rigtig bekymret.”*

SSP-konsulent (lærer, b): *"Der [i skolen, red.] tilbringer man rigtig mange timer i løbet af sit liv, hvis man lægger det sammen. Det betyder noget for ens selvværd, om man fungerer i den klasse, har man nogle relationer.(...)Vi ved også godt, at mistrivsel i skolen er en af de største risikofaktorer for at begå kriminalitet, så hvis vi kan skabe en god trivsel for eleverne i folkeskolen, så kan det være med til at mindske kriminaliteten og højne karakterniveau og indlæring. Det er noget af det, som jeg er meget optaget af."*

Her kobler den ene SSP-medarbejder social trivsel med bedre forudsætninger for faglig læring. Ligesom ovenstående citater taler flere af de andre SSP-medarbejdere i interviewene om vigtigheden af en stærk social kapital i skoleklasserne og henviser til Flemming Balvig og "Aarhuseksperimentet". Her har Aarhus kommune i samarbejde med Flemming Balvig og Lars Holmberg lavet et forsøg, hvor der i to år på to skoler har været ekstra fokus på at fremme den sociale trivsel. Forsøget er en udvidelse af det berømte Ringstedforsøg, der viste, at børn og unge havde en overdrevet forestilling om andre unges adfærd i forhold til eksempelvis rygning og alkoholforbrug. Antagelsen i Aarhuseksperimentet er derfor, at jo bedre børn i en klasse kender hinanden og stoler på hinanden, jo mere realistisk kendskab har de til hinanden, og dermed undgås sociale overdrivelser og tilpasning til urealistiske forventninger (Aarhus kommune 2011:11-12).

En del af grundlaget for SSP-medarbejdernes vurdering af betydningen af social mistrivsel kan altså ud fra ovenstående betragtninger være baseret på videnskabelig teori, i dette tilfælde en forskningsbaseret undersøgelse af betydningen af social kapital i skolen. Selvom undersøgelser viser, at der i klasser med høj social kapital er mindre kriminalitet end i klasser med lav social kapital, har evalueringen af Aarhuseksperimentet ikke entydigt positive resultater i forhold til at kunne arbejde med at styrke den sociale kapital i klasserne (Ibid:56). En SSP-konsulent (a) kommenterer dette:

"Det [Aarhuseksperimentet, red.] kunne ikke påvise, at man kunne arbejde med social kapital på en måde, så det havde en effekt på social kapital. Så det er en synsning om eller tro på, at det kan vi gøre. (...)Vi tror det handler om hjælperelationer og tillid, men vi kan ikke vide det. Det kræver ekstra forskning, og det siger jeg altid. Men derfor bliver vi nødt til, fordi vi ikke har bedre undersøgelser til rådighed, så bliver vi nødt til at sige, det ligger inden for det, vi tror på."

Som det fremgår af citatet, trækker SSP-medarbejderen på nogle overvejelser over, hvad han med sin erfaring mener, er det rigtige at gøre, fordi forskningen ikke rækker længere, end det er tilfældet. Den videnskabelige teori kan så at sige suppleres med den praktiske teori, når det vurderes, at social mistrivsel i skolen er en væsentlig risikofaktor for børn og unges udvikling af kriminel adfærd.

I naturlig forlængelse af SSP-medarbejdernes opfattelse af skolens væsentlige betydning for børn og unges udvikling af kriminel adfærd, kommer følgende opfattelse som denne SSP-konsulent (a) sætter ord på: *"Det væsentligste netværk er skolerne, fordi det er på skolen og med trivsel i skolen, at det væsentligste arbejde skal forestås"*. Samtidig mener nogle af SSP-medarbejderne, at lærerne ikke har de kvalifikationer, der skal til. Dette eksemplificeres ved en udtalelse fra denne SSP-konsulent (lærer, c): *"Min erfaring er, at der er rigtig mange lærere, der ikke er kvalificeret til at kigge på tegn for mistrivsel og reagere i tide. (...)Nogen er måske berøringsangste, og andre aner ikke, hvad de skal kigge efter"*.

I forhold til at understøtte arbejdet med tidlig identifikation og forbedret risikovurdering af kriminalitetstruede børn og unge, kan der tilsyneladende være et potentiale i at opkvalificere lærerne, som i deres unikke position, hvor de er i daglig kontakt med børn og unge, er væsentlige aktører i forhold til at identificere kriminalitetstruede børn og unge.

Statiske og dynamiske risikofaktorer

Af Tabel 6 ses det, at *morens manglende involvering og opsyn* også er en væsentlig faktor for SSP-medarbejdernes risikovurdering af Søren, da 60 % angiver denne faktor som en af de tre mest betydningsfulde for deres vurdering. Samtidig synes morens mere objektive karakteristika, som uddannelse og beskæftigelse ikke at have så stor betydning for SSP-medarbejdernes vurdering. Dette stemmer dog godt overens med de forskningsmæssige resultater i SFI's rapport, hvor faktorerne; morens manglende uddannelse, dårlig økonomisk tillet, udsat boligområde, ung mor kun giver *let forhøjet* risiko for kriminalitet, mens alle andre faktorer i casen giver *forhøjet* risiko for kriminalitet (se Figur 3).

I forhold til vignetten om Søren er det interessant at notere sig, at de risikofaktorer, som SSP-medarbejderne lægger mest vægt på i deres risikovurdering (risikofaktorerne 1-5), også er af mere subjektiv karakter (se Tabel 6). Hvornår mistrives den unge i skolen, hvornår er morens opsyn ikke godt nok, hvornår kan noget karakteriseres som vold, og hvor meget fravær skal den unge have, for at fraværet er højt? Det er faktorer, som kræver en subjektiv vurdering og et kendskab til den unges

situation. De faktorer, som SSP-medarbejderne i mindst grad tillægger betydning for deres risikovurdering (faktorerne 6-11), kan baseres på mere objektive kriterier. Er man i beskæftigelse eller ej, har man en uddannelse eller ej? I den sammenhæng kan SSP-medarbejderne siges at skelne mellem dynamiske og statiske risikofaktorer. De nævnte objektive kriterier kan ud fra SSP-medarbejdernes perspektiv betragtes som statiske faktorer, fordi det er faktorer, der må påvirkes fra et andet system eller på et mere strukturelt eller politisk niveau, som ligger uden for SSP-samarbejdets handlerum. Det, der betegnes som de subjektive risikofaktorer, vil i denne forbindelse være dynamiske faktorer for SSP-medarbejderne, fordi det omfatter faktorer, som de har mulighed for at agere i forhold til. En SSP-medarbejder udtrykker her, hvordan de objektive risikofaktorer ikke kan bruges operativt for SSP-medarbejdernes mulighed for at gøre det bedre forebyggelsesmæssigt.

SSP-konsulent (a): *"Vi ved, at enlige mødre er en risikofaktor, vi ved, at det at bo i et belastet boligområde er en risikofaktor, vi ved, at lav indkomst og være arbejdsløs også er en risikofaktor. Og hvad fucking så? Hvad skal vi bruge det til? Kan vi give den enlige mor en mand med tilbagevirkende kraft og et barn, når hun i stedet er 25 år. Kan vi gøre noget ved hendes indkomst, kan vi gøre noget for, at hun kommer i arbejde. Gu' kan vi fucking ej. Det eneste vi kan gøre, det er at sige, det ved vi godt, men hvad skal vi bruge det til? Absolut intet".*

Denne forskel mellem dynamiske og statiske risikofaktorer er interessant i forhold til samspillet mellem forskning og praksis. De objektive risikofaktorer vil være væsentlige i forhold til at vurdere risici og identificere risikogrupper, men for SSP-medarbejdernes operative mulighed for at forebygge og handle overfor disse unge, vil de dynamiske eller subjektive risikofaktorer være afgørende. Det er her, der for SSP-medarbejderne er mulighed for at trække på praktisk teori og spørgsmålet om, *hvordan kan vi gøre det bedre?*

Dette kan også ses i sammenhæng med en skelnen mellem "mellem-individer" forskelle og "indenfor-individer" forskelle. SSP-medarbejderne kender videnskabelige undersøgelser eller statistikker for "mellem-individer" forskelle, men operativt er den viden utilstrækkelig, når SSP-medarbejderne skal vurdere risikoen for, at en konkret ung udvikler kriminel adfærd. Når SSP-medarbejderne vurderer risikoen for, at en dreng som Søren havner i kriminalitet, vil de sandsynligvis i højere grad fokusere på "indenfor-individet" risikofaktorer og stille spørgsmålet: *er der risiko for, at kriminalitetspotentialet bliver en aktualitet i dette tilfælde?* I besvarelsen af dette

spørgsmål dannes en problemopfattelse, som sammensættes dels af videnskabelig og praktisk teori, der udgør forforståelsen og dels SSP-medarbejderens personkendskab til den specifikke unge. Når SSP-medarbejderen foretager en risikovurdering af Søren, er det ikke de objektive faktorer, der fylder mest i deres vurdering, som en leder af en fritidsordning udtrykker det: *”Det er hans baggrund, og den kan vi ikke sådan ændre. Det er vilkår, han deler med mange andre”*. SSP-medarbejderen henviser her til, at de objektive eller statiske risikofaktorer gør sig gældende for mange børn og unge, men som tidligere nævnt er der alligevel mange af disse, der ikke bliver kriminelle. At have en ung mor uden uddannelse og arbejde samt bo i et udsat boligområde er vilkår, som Søren deler med mange andre. Der hvor Søren skiller sig ekstra ud, er at han mistrives i skolen, har højt fravær, er aggressiv, har oplevet vold i hjemmet og mangler opsyn fra moren. Det vigtige for SSP-medarbejdernes risikovurdering er derfor disse unikke kendetegn og viden om, hvad der gør sig gældende for den unge i lige præcis denne situation, og hvilken betydning det har for præcis denne unges nuværende og fremtidige situation. Det betoner vigtigheden af SSP-medarbejdernes anvendelse af praktisk teori i deres arbejde, hvor det er den specifikke sociale kontekst, der er afgørende for deres risikovurdering.

Familiemæssige forhold og kriminelle venner

I SSP-medarbejdernes risikovurdering af Kristian ses det af nedenstående tabel, at det særligt er de hjemlige forhold, der vejer tungt.

Tabel 8: Hvilke tre faktorer, lægger du særlig vægt på i din vurdering af Kristian?

Risikofaktor:	Procentdel af SSP-medarbejdere der angiver pågældende risikofaktor i deres prioriteringsliste for risikovurdering af Kristian (N=393)
1. Fysisk mishandling	46 %
2. Hashmisbrug	44 %
3. Selvmordsforsøg	44 %
4. Psykisk mishandling	42 %
5. Konflikter ml. forældrene	36 %
6. Manglende indlevelsesevne	36 %
7. Mange skoleskift	21 %
8. Antisociale venner	21 %
9. Høj impulsivitet	10 %
10. Moren tidligere straffet	3 %

Hashmisbrug og selvmordsforsøg er to individuelle faktorer, der er væsentlige for SSP-medarbejdernes risikovurdering, men derudover er fysisk- og psykisk mishandling samt konflikter

mellem forældrene betydningsfulde for mange af SSP-medarbejdernes vurdering. I nedenstående citat fortæller en SSP-medarbejder, hvordan hun har oplevet, at forholdene i hjemmet spiller en vigtig rolle for børn og unges udvikling af kriminel adfærd.

Ungdomsklubleder (pædagog, a): *"Vi kan godt forstå, hvis en ung flygter hjemmefra, hvis der er øretæver i luften, forældrene skændes, og der er en dårlig stemning. Så har man ikke lyst til at være der, så søger man ud i et andet fællesskab, som vil tage imod en. Det er ikke altid nemt lige at finde noget der, men der kan så være nogen, der er klar, som denne gruppe her. Ja, så er det klart, hvis de også består af nogen, som søger lidt væk, så man danner sine egne normer, fordi den familie kan man ikke bruge til en skid. (...)Lige præcis det mønster, der kan jeg kigge tilbage mange år, blandt etnisk danske unge drenge især, også lidt med piger, men meget hvor det har været en klassiker. Flygte ud af hjemmet, fordi det er for svært at være der."*

På baggrund af sin erfaring vurderer ovenstående SSP-medarbejder, at de dårlige hjemlige forhold udgør en risiko for, at Kristian flygter ud af hjemmet og ind i et dårligt selskab. Ud fra Hirschi's termer kan man sige, at Kristians sociale bånd til samfundet er svage, hvilket skyldes en lav grad af tilknytning til forældrene, da Kristian ifølge denne SSP-medarbejder *ikke kan bruge den familie til en skid*. Tilknytningen til forældrene afhænger ifølge Hirschi blandt andet af, om den unge deler sine tanker og følelser med sine forældre, og hvorvidt den unge selv engang ønsker at være ligesom sine forældre (Hirschi 2002:93). SSP-medarbejderens vurdering kan således betragtes ud fra antagelsen, at Kristian sættes fri til at begå kriminalitet, fordi den svage tilknytning til forældrene medfører en ligegyldighed overfor at leve op til forventninger og konventionelle normer. Samtidig tilknyttes han et andet fællesskab, og som SSP-medarbejderen peger på, kan de danne egne normer. Ifølge Hirschi kan den unge handle konformt i forhold til normerne i vennegruppen, og hvis det er kriminel adfærd, der kræves, kan det således påvirke den unge til at begå kriminalitet (Ibid:84). SSP-medarbejdernes risikovurdering af Kristian kan derfor forstås ud fra et samspil mellem Kristians svage bånd til det konventionelle samfund og en tilknytning til antisociale venner med en manglende opfattelse af, at samfundets regler skal overholdes.

En anden SSP-medarbejder uddyber her betydningen af vennernes indflydelse i forhold til alderen:

SSP-konsulent (socialpædagog, c): *"Indtil børnene er en 10,11,12 år, er de meget fokuseret på, hvad forældrene gør. Når man kommer efter det, så er forældrene sat på*

standby, og så er det kammeraterne, der sætter netværket og retningen for, hvad man skal tro, tænke og mene. Alt efter hvilket netværk han er i her, og hvordan han får suppleret sin udvikling og sine kompetencer, kan man sige, om han bevæger sig i en positiv eller negativ retning.”

Dette er således i tråd med den udviklingsorienterede kriminologi, hvor forskellige risikofaktorer gør sig gældende på forskellige tidspunkter i udviklingsforløbet. I teenageårene vil man være særlig påvirkelig overfor vennernes indflydelse, og derfor kan vennerne have afgørende betydning for udviklingen af kriminel adfærd. Som Farrington gengiver, topper kriminalitetskurven aldersmæssigt fra 15-19 år og påbegyndelse af kriminel adfærd topper i alderen 8-14 år. Kristian er således i en særlig kritisk eller sensitiv periode i sit liv, hvor der kan være risiko for påbegyndelsen af en kriminel løbebane.

I forhold til at de antisociale venner tilskrives stor betydning af SSP-medarbejderne i interviewene, kan det undre, at kun en femtedel af SSP-medarbejderne angiver i spørgeskemaet, at de antisociale venner er en af de tre mest betydningsfulde faktorer for deres risikovurdering af Kristian (Tabel 8). Dette er endnu mere bemærkelsesværdigt, da det viser sig, at kriminelle venner er en af de faktorer, som SSP-medarbejderne vurderer som mest betydningsfuld, når de bliver spurgt til deres *generelle* mening om, hvad der har betydning for, at børn og unge bliver kriminelle (se Tabel 9).

Tabel 9: Gennemsnitlig opgørelse af SSP-medarbejdernes vurdering af, hvilke forhold der generelt har betydning for, at børn og unge er i risiko for at udvikle kriminel adfærd.

	Gennemsnitlig vurdering (N=361-381)
Misbrug	1,59
Kriminelle venner	1,73
Social mistrivsel i skolen	2,27
Manglende empati	2,35
Dårlige vilkår i hjemmet	2,39
Impulsiv adfærd	2,89
Udsat boligområde	2,96
Faglige vanskeligheder	3,17
Fattigdom	3,46
Lav intelligens	3,47

Tabel 10: Skala for gennemsnitlig vurdering

I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke
1	2	3	4	5

Som det fremgår, vurderes kriminelle venner som den anden mest betydningsfulde faktor, og denne anses som relativt mere betydningsfuld end dårlige vilkår i hjemmet. En forklaring på dette kan være, at der er forskel på, hvordan SSP-medarbejderne prioriterer deres vurderinger, når de præsenteres for en konkret case, og når de generelt vurderer risikoen for, at børn og unge havner i kriminalitet. Selvom vennerne ifølge SSP-medarbejderne generelt har stor betydning for udviklingen af kriminel adfærd, er der i casen om Kristian nogle hjemlige forhold, der vejer tungere i deres vurdering. SSP-medarbejdernes lavere vurdering af de dårlige vilkår i hjemmet, når det kommer til den generelle vurdering, kan måske skyldes, at hjemmet som sådan ikke er SSP-samarbejdets arbejdsområde. SSP kan sagtens have forældresamarbejde og dialog med forældrene, men hvis der skal arbejdes mere dybdegående med familieforholdene i forhold til familiearbejde eller familieterapi, vil det typisk være en sagsbehandler fra socialforvaltningen. SSP-medarbejdernes erfaring med de unge ligger sandsynligvis oftere uden for hjemmets vægge, altså i skolen, i ungdomsklubben eller på gaden, og derfor tillægger de ikke de hjemlige forhold lige så stor betydning i den generelle vurdering. Nedenfor ses en diskussion mellem tre SSP-konsulenter (c), af hvilken viden en risikovurdering af de unge bygger på:

SSP-politibetjent: *"Det er vel en del af eftersynet, at man er hele vejen rundt, både hvordan går det i skolen, hvordan går det derhjemme."*

SSP-konsulent (lærer): *"Det har vi i hvert fald gjort i de bekymringssamtaler, vi har haft. Skole, hjem, fritid og fremtid. Det er nogle områder, der har været væsentlige at skulle omkring."*

SSP-konsulent (socialrådgiver): *"Spørgsmålet er, hvor dybt man går ind. Selvfølgelig går man ind i det, når det er en § 50 undersøgelse, der skal man kigge efter det. Men jeg ved ikke, hvordan man gør det i det forebyggende, hvor dybt man kommer ind. Det er egentlig mere tilfældig viden fra netværket, end det er en dybdegående analyse, der ligger til grund".*

Af ovenstående citat kan man derfor forestille sig, at den viden, der findes i netværket, netop mere dækker forholdene uden for hjemmet, medmindre socialforvaltningen i forvejen har kendskab til familien. Når SSP-medarbejderne i den konkrete case om Kristian bliver præsenteret for en beskrivelse af de hjemlige forhold, prioriteres dette højt i deres risikovurdering, mens de generelt i deres hverdag sandsynligvis oftere præsenteres for problematikker, der omhandler grupperinger af

unge med anti-social adfærd. Derfor ser de generelt dette som mere betydningsfuldt for risikoen for, at børn og unge udvikler kriminel adfærd. En SSP-konsulent (lærer, b) påpeger også, at det at få en dybere indsigt i en familie kan ændre synet på forældrenes forældreevne: *"På mange måder ville man ikke, når man kigger på det udefra sige, at det er så tosset med den familie, men hele regelsættet er totalt manglende."*

Den information der ligger til grund for vurderingen af kriminalitetstruede unge kan siges at afhænge af, hvad der er muligt at opnå viden om, men samtidig også SSP-medarbejdernes forforståelse, der afgør hvilken viden, de søger som relevante oplysninger. De generelle spørgsmål, om hvilke faktorer der har betydning for børn og unges kriminelle adfærd, afspejler måske mere SSP-medarbejdernes *forforståelse*, fordi de bliver bedt om at vurdere faktorerne på et generelt plan, og de må trække på deres samlede beredskab af videnskabelig teori og praktisk teori. I SSP-medarbejdernes læsning af vignetterne opstår imidlertid et konkret *personkendskab*, der kan ændre SSP-medarbejderens opfattelse af den unges problemer, da problemopfattelsen netop er bestemt ud fra et samspil mellem forforståelser og personkendskab.

Udløsende faktorer og bagvedliggende årsager

Når SSP-medarbejderne opnår et bedre personkendskab og indsigt i den enkelte unges situation, kan de på den baggrund lettere analysere sig frem til årsagerne til den unges risikoadfærd og dermed søge at identificere de generative mekanismer. Dette ses også af flere kommentarer i interviewene, eksempelvis denne SSP-konsulent (lærer, b): *"De bagvedliggende årsager til, at han gør det her, som jeg ser som en meget større risikofaktor for ham, det er den hjemlige situation"* og SSP-konsulent (pædagog, c): *"Når jeg kigger på det, så tænker jeg, det er symptomer. Mange af tingene handler om hjemmet."*

I casen om Kristian forholder SSP-medarbejderne sig således til de bagvedliggende mekanismer, mens de i den generelle vurdering måske snarere fokuserer på udløsende faktorer. Af Tabel 9 ses det, at antisociale venner er en af topscorerne, hvilket ifølge Farringtons ICAP-teori netop kan være særligt betydningsfuld for aktiveringen af det antisociale potentiale. I interviewene er der også flere SSP-medarbejdere, der skelner mellem udløsende faktorer og bagvedliggende årsager, når de sætter ord på Kristians situation. Som eksempelvis i nedenstående citat:

SSP-kontaktlærer (b): *"Han slås med så mange ting, den her dreng. Det at han har alle de her problemer, så kan den udløsende faktor være den gruppe drenge. Men det er bare den udløsende faktor, for de andre ligger forud. Det at han er trist og ked af*

det, og er så langt ude, så kan denne her flok drenge lige være det, som får ham til at vippe over.”

Det SSP-medarbejderen nævner her kan ses i forlængelse af Farringtons ICAP-teori. Kristian slås med mange ting, der ligger forud i tid. I Farringtons termer er faktorerne impulsivitet, kriminelle forældre, dårlig tilknytning til forældrene og ringe børneopdragelse med til at øge Kristians langvarige antisociale potentiale. Hvorvidt Kristian kommer til at begå kriminalitet eller ej afhænger af, om det kortvarige antisociale potentiale aktiveres, der afhænger af Kristians kognitive processer. Disse kognitive processer inkluderer blandt andet sociale faktorer, og som SSP-medarbejderen også nævner, kan omgangen med de antisociale venner ifølge Farrington være en udløsende faktor af det antisociale potentiale. Opmuntring og anerkendelse fra venner og Kristians eventuelt manglende bekymring for forældrenes misbilligelse kan udløse det antisociale potentiale. SSP-medarbejdernes opgave i det sekundære kriminalitetsforebyggende arbejde kan defineres som arbejdet med at undgå, at det antisociale potentiale aktiveres, særligt når der er et højt langvarigt niveau af antisocialt potentiale og dermed øget risiko for, at det aktiveres. Som denne SSP-kontaktlærer (b) nævner, er det vigtigt at forsøge at påvirke de kognitive processer i tide, inden det antisociale potentiale aktiveres: *”Det er mere det der med, hvilke venner vælger man. Det bruger jeg meget tid på at snakke med eleverne om, at de skal træffe det rigtige valg og se, er det her nu godt selskab for mig”*.

I forhold til svaret på det generelle spørgsmål om årsagerne til kriminel adfærd, trækker SSP-medarbejderne således på deres viden om og erfaring med, at omgangen med kriminelle venner kan udløse kriminel adfærd, uanset hvilke andre risikofaktorer den unge i øvrigt er udsat. I den konkrete case har SSP-medarbejderne bedre mulighed for at identificere den specifikke årsag til risikoadfærden, og derfor kommer disse generative mekanismer til at veje tungt i deres vignetvurdering.

Opsummerende for afsnittet ”Risikovurdering af de to vignetter” kan det fremhæves, at SSP-medarbejderne lægger stor vægt på skoleforholdene og særligt mistrivsel i skolen. Det er ikke sikkert, at forhold i skolen kan betragtes som en generativ mekanisme til kriminalitet, men ud fra forskellige risikofaktorer relateret til skoleforhold kan SSP-medarbejderne identificere en vigtig målgruppe for deres indsats. Derudover er det dynamiske risikofaktorer, der synes at være de væsentligste for SSP-medarbejdernes risikovurdering, og strukturelle faktorer, som fattigdom, at bo i et udsat boligområde og have forældre uden uddannelse eller arbejde, synes ikke at være så

betydningsfulde. Generelt pointerer SSP-medarbejderne, at risikoen kun kan vurderes ud fra interaktionen mellem faktorer på forskellige niveauer. Det ses særligt i forhold til case 1, hvor de hjemlige forhold anses som mere betydningsfulde end kammeraterne, mens det i den generelle vurdering forholder sig lige omvendt. Her er forskellen mellem konkrete og generelle risikovurderinger et tankevækkende fund, der kan forklares ved at SSP-medarbejdernes problemopfattelse ændres afhængigt af kendskabet til den specifikke unges situation. Det er interessant, fordi det eksemplificerer, hvor vigtig den sociale kontekst og personkendskabet er for risikovurderingerne, hvor den overordnede viden om generelle risikofaktorerers betydning er utilstrækkeligt i sig selv. For SSP-medarbejderne handler det om at stille spørgsmålet, hvad er risikoen for, at kriminalitetspotentialitet udløses i netop dette tilfælde.

Grundlag for risikovurderinger

I forbindelse med SSP-medarbejdernes diskussion af forskellige faktorerers påvirkning på børn og unge var der flere af SSP-medarbejderne, der i interviewene påpegede vigtigheden af at være bevidst om, hvad det reelt betyder for risikoen for udvikling af kriminel adfærd, at et barn er udsat for en konkret risikofaktor. Dette uddybes nedenfor.

Absolutte og relative risikovurderinger

Flere SSP-medarbejdere fremhævede vigtigheden af at være bevidst om, at de enkelte risikofaktorer kun øger risikoen ganske lidt, for at barnet udvikler kriminel adfærd. Som to SSP-medarbejdere sætter ord på i nedenstående citater:

SSP-konsulent (a): *"Man kan sige, selvom risikofaktorerne kan betyde en større risiko, så er det ikke en kæmpestor overrisiko. Det er en lille marginal risiko, det skal man lige huske. Det er ikke 10-90 %, vi snakker om 2-3 % mere risiko end andre."*

SSP-konsulent (socialpædagog, c): *"Det er 0,6 % af en årgang, der får et rusmiddelproblem som voksne. Hvis man kigger på voksne, som har børn, som har rusmiddelproblemer, hvor mange af de her børn får selv rusmiddelproblemer som voksne? Det er faktisk dobbelt så stort som det andet, altså i 1,2 % af familier med rusmiddeludfordringer får børnene også rusmiddeludfordringer. Men der er altså 98,8 % af dem, der ikke får en rusmiddeludfordring, og så kan man vel ikke snakke om social arv."*

Dette er et eksempel på vigtigheden ved at skelne mellem den relative og absolutte risiko, og SSP-medarbejderne forekommer at have en bevidsthed om, at risikofaktorerne langt fra determinerer udviklingen af kriminel adfærd. I nederste citat udtrykker SSP-medarbejderen sin viden om risiko for rusmiddelproblemer både gennem en relativ og en absolut risikoopgørelse. Relativt set er der dobbelt så stor risiko, hvis forældrene har et rusmiddelproblem, men absolut set, er det kun en meget lille andel, der får rusmiddelproblemer. I forhold til risikovurderinger er det, som tidligere nævnt, den absolutte opgørelse, der er mest relevant for praktikere. I SFI's undersøgelse af risikofaktorer, der danner grundlag for min udarbejdelse af vignetterne, er den absolutte risikoopgørelse ikke medtaget. Det er paradoksalt i forhold til, at rapporten netop er udarbejdet som baggrund for et risiko- og ressourceskema (Figur 3), som Socialstyrelsen blandt andet ønsker at implementere i SSP-samarbejdet. I SFI's undersøgelse er inddelingen i høj-, middel- og lavrisikofaktorer foretaget på baggrund af størrelsen af odds-ratio (Christoffersen m.fl. 2011:153).

Problematikken kan eksemplificeres ved faktoren, om moren tidligere er straffet. Af Tabel 8 ses det, at kun 3 % af SSP-medarbejderne angiver faktoren, at moren tidligere er straffet, som en af de tre mest betydningsfulde faktorer for deres risikovurdering af Kristian. Dette er interessant i forhold til SFI's undersøgelse, der viser, at hvis den unge har en mor, der er dømt for en straffelovsovertrædelse, så giver dette en ud af de tre største odds ratio for, at den unge selv begår kriminalitet (Ibid:60). Denne faktor viser, at barnet har 3,8 gange forhøjet risiko for at blive dømt for en straffelovsovertrædelse, hvis moren tidligere er straffet. Imidlertid viser den præventive gennemslagskraft, der også er opgjort, at denne risikofaktor kun dækker over 0,8 % af samtlige straffelovsovertrædelser, og således ville det samlede kriminalitetsbillede nærmest ikke ændres ved at fjerne denne ene risikofaktor (Ibid:66). Det er derfor heller ikke så underligt, at SSP-medarbejderne ikke tillægger denne faktor særlig stor betydning. Den absolutte risikoopgørelse er der ikke oplysninger om i SFI's undersøgelse, der ellers kunne give praktikere viden om hvor stor en procentdel af de unge, der har en mor der er tidligere straffet, som også selv begår kriminalitet. Det kan derfor diskuteres, hvorvidt et sådan screeningsværktøj eller skema er anvendeligt for SSP-medarbejdernes vurderinger. Nedenfor uddybes SSP-medarbejdernes egne holdninger til brugen af screeningsværktøjer og skemaer til identifikation af kriminalitetstruede børn og unge.

Brug af screenings-værktøjer

Blandt de interviewede SSP-medarbejdere er der meget forskellige opfattelser af brugbarheden af skemaer til vurderingen af børn og unges risiko for at udvikle kriminel adfærd.

A	SSP-konsulent: "Den gør noget ved folk, der laver sådan en undersøgelse på et barn, at de tjekker af. Hvad oplysning har lærere og pædagoger om de ting, hvad ved vi om alle de her spørgsmål, hvor kan de vurdere det fra, at en dreng har lavt selvværd, hvor ved de det fra. Det er en subjektiv vurdering." Leder af fritidsordning (lærer): "Det bliver sådan nogle synsninger." SSP-konsulent: "Det er frygteligt, det skrider til himlen."
B	SSP-konsulent (lærer): "Det er nok blandt andet min chef, som har meget modstand mod alt, der lugter af sådan noget, skemaer og sådan. Der er nogen, der har det meget sådan, at vi skal ikke sætte sådan noget ind i skemaer, og vi skal hellere fornemme os frem. Jeg tror, der er to forskellige skoler i det her. Det er nok årsagen." SSP-kontaktlærer: "Jeg tror på begge dele. (...)Jeg tænker, det kan være en øjenåbner for mange ting, som man ikke lige er obs på i det daglige, fordi der sker så mange ting."
C	SSP-konsulent (socialpædagog, c): "Men når man skal arbejde med det her, så er det vigtigt man får et fælles sprog og en fælles kultur, og det kunne en risikovurdering, hvor man får konsensus om, på baggrund af evidensbaseret forskning, at hvis man har skolefravær, så giver det måske 1 point, hvis man har fem skoleskift oveni, så får man måske 25 point lagt til, (...) og når man så samler det, og den viden ligger man inde med forskellige steder, så kan man se, det er nok noget, vi skal beskæftige os med, fordi nu er der overvejende risiko for at next step bliver en selvmedicinering med kriminalitet." SSP-konsulent (pædagog): "Jeg kunne godt tænke mig at se det mere i praksis, før jeg begynder at tro på det." SSP-konsulent (socialrådgiver): "Det handler meget om, hvad man benytter det til, om det er på et generelt overordnet plan eller specifikt nede i sagsbehandlingen. Der er det uanvendeligt." SSP-konsulent (lærer): "Hvis det kan skærpe opmærksomheden på, hvornår et barn på et tidspunkt i livet vil komme i mistvivl eller udvikle kriminel adfærd, eller få fagfolk til at reagere tidligere end ellers, så synes jeg, det er genialt."

Som det ses, er der flere forskellige holdninger både internt og mellem de tre kommuner. Forklaringen på de forskellige holdninger kan måske bestå i, at SSP-medarbejdernes kundskabsgrundlag ikke bare værdifrit og ubevidst opfyldes af de tre former for kundskaber: videnskabelig teori, praktisk teori og praktisk sans. Dette kan ses på to måder, som uddybes i det nedenstående.

Forskellige holdninger til brugbarheden af videnskabelig teori

For det første kan SSP-medarbejderne have en holdning til, i hvilken grad videnskabelig teori kan bidrage til deres praksis, som nedenstående citat viser:

SSP-konsulent (socialrådgiver, c): "Men der er også meget stor forskel på, om vi snakker generelt forebyggende, specifikt eller individuelt. Jeg vil vove den påstand, at min erfaring med kriminelle unge, den er bedre end objektive kriterier. Det er med vilje jeg provokerer lidt."

Selvom SSP-medarbejderen giver udtryk for at overdrive sin holdning, er afstanden mellem forskning og praksis en velkendt diskussion inden for socialt arbejde. Maja Andersen, socialrådgiver og ph.d. i socialt arbejde, peger på en kløft mellem forskning og praksis, hvor praktikere mener, at de ikke behøver interessere sig for forskning, og forskere mener, at de ikke behøver interessere sig for praksis (Socialrådgiveren 2010). Som udgangspunkt kan praktikere således være skeptiske overfor videnskabelige forskningsresultater, måske netop fordi den viden, der fremkommer, ikke altid er den mest relevante for praktikerne, som det måske også er tilfældet med SFI's undersøgelse. Som det ses af nedenstående tabel, angiver SSP-medarbejderne samlet set, at de i størst udstrækning anvender egne og kollegaers erfaring, og dernæst forskningsbaserede undersøgelser og teoretiske perspektiver.

Tabel 11: Gennemsnitlig opgørelse af spørgsmålet, i hvor høj grad anvender du nedenstående vidensformer, når du skal vurdere om børn eller unge er i risiko for at udvikle kriminel adfærd

	Samlet gennemsnit
Egne erfaringer	1,85
Kollegaers erfaringer	2,25
Forskningsbaserede undersøgelser	2,58
Teoretiske perspektiver	2,76
Værdier og følelser	2,80
Politiske strategier	3,52

Tabel 12: Skala for gennemsnitlig vurdering

I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke
1	2	3	4	5

Omvendt kan nogle praktikere som følge af "evidensbølgen" være særligt begejstrede for forskningsbaserede undersøgelser og den videnskabelige teori, der gør dem mere imødekommende overfor brugen af videnskabelige resultater i form af screeningsværktøjer.

Selektiv sammensætning af kundskabsgrundlag

For det andet forekommer der også at finde en selektionsproces sted i sammensætningen af praktikerens kundskabsgrundlag. SSP-enheden i kommune A har generelt stor fokus på at bygge deres SSP-arbejde på forskningsbaserede undersøgelser og evidens, men hvor det, som vist i et tidligere citat, var legitimt at "synes", at det er godt at arbejde med social kapital, er det ikke på samme måde legitimt at "synes", at et risikoskema kan være frugtbart for arbejdet med at risikovurdere kriminalitetstruede unge (se A i ovenstående citat-tabel). I selektionsprocessen kan der være en ideologi eller et menneskesyn på spil, ligesom SSP-konsulenten i kommune B nævner,

at hendes chef ikke mener, at man kan putte mennesker i kasser på den måde (se citat-tabel, B). Der kan måske også være en tendens til, at det der anses som gyldig videnskabelig teori, sandsynligvis vil være det, der stemmer overens med den praktiske teori eller erfaringen. Det skal give mening for praktikerne, hvis den videnskabelige teori skal indgå i kundskabsgrundlaget.

Ifølge Ejrnæs har troværdige risikoanalyser et potentiale for at skabe en frugtbar forbindelse mellem forskning og praksis, fordi den viden, der fremkommer, kan være meget anvendelig for praktikerne, i forhold til at identificere de risikofaktorer, der med størst sandsynlighed medvirker til, at et individ pådrager sig et socialt problem (Ejrnæs 2012:173). Der kan derfor være fordele ved at forsøge at udvikle dette gunstige samspil og skabe de bedste forudsætninger for SSP-medarbejdernes risikovurderinger, da det i sidste ende er dem, der udfører det praktiske kriminalitetsforebyggende arbejde.

En SSP-medarbejder peger i nedenstående citat på en udfordring, der måske kunne imødekommes ved risikoanalyser, der udvidede praktikerens blik på kriminalitetstruede børn og unge.

SSP-konsulent (socialpædagog, c): *”Hvis vi er så skide gode til at se det her, hvorfor havde vi så ikke taget den snak med de 92 % inden de havde begået førstegangskriminalitet, så vi kunne have fået sat dem på plads, for vi aner faktisk ikke, hvem de er. Men der hvor det giver høj status blandt pædagoger, socialrådgivere og politiet, det er dem der kravler på væggene, de fylder så meget. (...)Men dem der har den synlige adfærd, det er ikke nødvendigvis dem, der responderer med kriminalitet. (...)Hvis man vil ramme de fleste, skal man kigge et andet sted, så dem, der har den her meget synlige, problematiske adfærd, skal måske behandles i en anden kontekst end lige det her. Men noget tyder på, at hvis man i kommunen vil have løst sit sociale problem, så placerer man dem og behandler dem som en kriminalitetsudfordring, for så sker der faktisk noget”*

Ifølge denne SSP-medarbejder er der altså nogle vanskeligheder ved at udpege dem, der kommer til at begå kriminalitet, hvilket til dels kan skyldes en ensidig fokusering på bestemte typer af kriminalitetstruede børn og unge, hvor der i for høj udstrækning fokuseres på unge, der har en meget udadreagerende adfærd. Ud fra ovenstående citat kan SSP-medarbejdernes forforståelse blive for dogmatisk, hvilket påvirker deres problemopfattelse.

Social mistrivsel eller kriminalitetsproblemer

SSP-medarbejderen ovenfor kommer også ind på en anden vanskelighed ved risikovurderinger, idet han påpeger, at kommunen har en interesse i at behandle problemstillingerne som kriminalitetsudfordringer i stedet for sociale sager. Nogle af SSP-medarbejderne fremhæver, at en af de udfordringer der kan være ved at vurdere risici er at skelne mellem faktorer, der har betydning for den unges generelle sociale mistrivsel, og så faktorer der har betydning for risikoen for udvikling af kriminel adfærd. Der vil i praksis altid være en sammenblanding af disse to, men opfattelsen af hvilke faktorer, der specifikt har betydning for kriminalitet, kan også påvirke SSP-medarbejdernes risikovurdering og vægtning af risikofaktorer i vignetterne. Dette ses i nedenstående citat, hvor SSP-medarbejderen referer til casen om Kristian:

SSP-konsulent (socialpædagog, c): *"Suicidaltruets siger ikke så meget om, om man bliver kriminel eller ej, men den siger noget om, de ressourcer han har, og hvordan han responderer på omverdenen. Den ville jeg ikke tage som noget omkring kriminalitet, men den handler om barnets tarv (...)Det han ser hos moren, det er ikke nødvendigvis noget, der fører til, at han går ud og begår kriminalitet, men det siger noget om, hvordan han trives og udvikler sig, og hvor robust han bliver overfor nogle andre ting."*

SSP-medarbejderen peger her på, at to af faktorerne i casen, selvmordstruet og morens tidligere dom, i højere grad relaterer sig til et socialt problem end et kriminalitetsproblem. Flere af SSP-medarbejderne nævner også, at sagerne i de to vignetter kræver en underretning til de sociale myndigheder, og at det kræver en nærmere undersøgelse af, om de udelukkende er sociale sager, eller om der skal være et samarbejde med SSP. Følgende citat eksemplificerer også vanskeligheden ved at vurdere, hvilke opgaver der skal varetages af SSP-medarbejdere.

SSP-konsulent (lærer, b): *"Der var en skoleleder, der mente, at der var noget mobning, der var så alvorligt, at jeg burde involveres. Jeg tænkte nå okay, jeg har et godt samarbejde med skolen og sagde, hvis det er sådan, så vil jeg gerne deltage, når du snakker med pigerne, for at jeg kan se, er det her noget for mig. Jeg var meget i tvivl."*

Her er det således et spørgsmål om, hvorvidt SSP-medarbejderen selv mener, at hun skal indblandes i problemer omkring mobning på en skole. En anden SSP-medarbejder nævner også, at nogle skoleledere meget gerne vil have SSP-medarbejderne til at komme ud og løse deres problemer,

hvilket han er imod. Hvis der både fra skolernes og kommunens side er et pres mod, at SSP-samarbejdet skal varetage opgaver, der har mere karakter af social mistrivsel – også på det specifikke og individorienterede niveau - kan dette sandsynligvis også påvirke vægtningen af risikofaktorer. SSP-medarbejderne har måske ikke udelukkende det direkte kriminalpræventive i tankerne, når de foretager deres risikovurderinger, men inkluderer også faktorer, der skaber generel social mistrivsel hos børn og unge.

Opsummerende for afsnittet ”Grundlag for risikovurderinger” kan det fremhæves, at SSP-medarbejderne gennem deres brug af videnskabelig teori og praktisk teori har en fornuftig tilgang til betydningen af risikofaktorerens påvirkning, der langt fra determinerer kriminel adfærd. Risikovurderingen består derfor i en afvejning af de forskellige risikofaktorerens betydning for de unges udvikling af kriminel adfærd samt en skelnen mellem indikatorer for social mistrivsel og risiko for kriminel adfærd. SSP-medarbejdernes risikovurderinger og opfattelse af årsagerne til børn og unges udvikling af kriminel adfærd kan ikke kun siges at opbygges gennem en ubevidst eller forbevidst indoptagen af kundskaber. Derimod er SSP-medarbejdernes sammensætning af videnskabelig teori og praktisk teori i høj grad også en bevidst og selektiv proces, der bestemmes ud fra, hvad der giver mening for den enkelte praktiker.

Forskelle i risikovurderinger

I nedenstående afsnit vil jeg undersøge forskelle i risikovurderingen af vignetterne og vægtningen af risikofaktorer mellem de forskellige faggrupper. I mine krydstabeller fokuserer jeg kun på de fire faggrupper; skolelærere, socialrådgivere, (social)pædagoger, politibetjente, da de to resterende grupper: akademikere og erhvervsfagligt uddannede er forholdsvis små og indbefatter en række forskellige uddannelser, der er vanskelige at analysere entydigt.

I en gennemsnitlig opgørelse af de fire faggruppers risikovurdering er der signifikant forskel mellem faggruppernes risikovurdering i de to vignetter.

Tabel 13: Gennemsnitlig vurdering af de to vignetter

	Samlet ²	Skolelærere	Socialrådgivere	Pædagoger	Politibetjente
Vignet 1	1,73 (N=411)	1,68 (N=134)	1,85 (N=34)	1,87 (N=107)	1,54 (N=85)
Vignet 2	2,43 (N=388)	2,44 (N=126)	2,78 (N=32)	2,37 (N=100)	2,27 (N=84)

² Samtlige der har besvaret spørgsmålet

Tabel 14: Skala for gennemsnitlig vurdering

I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke
1	2	3	4	5

I forhold til vignet 1 adskiller politibetjentene sig signifikant fra pædagoger, og vurderer i gennemsnit risikoen højere for Kristian (Tabel 1 bilag 3). Dette afspejles også i et af interviewene, hvor jeg spørger til deltagernes vurdering af, om man senere vil komme til at se Kristian i straffesystemet:

Ungdomsklubleder (pædagog, a): *"Det er ikke sikkert"*

SSP-politibetjent (a): *"Hvis jeg skal se på det som politimand, så tror jeg, man kommer til at møde ham. Det er jeg sikker på."*

Politibetjentene er den faggruppe, der i begge vignetter vurderer risikoen højest. Dette kan skyldes politiets primære arbejdsfunktion og socialisering gennem uddannelsen, hvor de trænes i at lede efter kriminalitet. Politibetjentene vil måske have et andet blik på vignetten og i højere grad søge efter faktorer, der har med kriminalitet at gøre, mens pædagogerne måske i højere grad vil kigge efter udvikling og mistrivsel. Politiets kontakt med de unge vil også i hyppigere grad være i forbindelse med unge, der har begået ulovligheder. Farrington påpeger i den forbindelse, at der i et retrospektivt perspektiv vil være en relativt stor andel blandt kriminelle, der eksempelvis har levet under risikovilkår i opvæksten (Farrington 2002:659). Derfor vil de unge, politiet er i kontakt med, typisk også have været udsat for en række risikofaktorer. Men Farrington pointerer også, at det prospektivt vil være vanskeligt at forudsige, hvem der begår kriminalitet. Her vil pædagogerne hyppigere være i kontakt med en bredere målgruppe af unge og møde dem, inden de begår kriminalitet, og derfor har de måske en anden erfaring med, at unge, der er udsat for en række risikofaktorer, alligevel aldrig ender i kriminalitet.

I forhold til vignet 2 om Søren, er der signifikant forskel mellem politibetjente og socialrådgivere (Tabel 2 bilag 3). Både i forhold til vignet 1 og 2 ses det, at socialrådgiverne og politibetjente udgør to modpoler. Socialrådgiverne vurderer risikoen lavere, og politibetjentene vurderer risikoen højere. I et af interviewene fremlagde jeg dette resultat for deltagerne, og spurgte om de kunne nikke genkendende til det i deres hverdag:

SSP-konsulent (socialrådgiver, c): *"Det må man sige i allerhøjeste grad. Det kommer til skue ved møderne for eksempel. Der bliver det udstillet, hvordan*

forskellene er rent fagligt.(...)Når socialrådgiverne er repræsenteret derinde eller deres ledere, så sidder de med deres kasket på, og deres faglighed og erfaring der siger, chancen for at den kan blive visiteret herhen er så og så stor. Den er med i deres vurdering. Socialrådgivere er ikke særligt gode til at tænke forebyggende, det er jo, når skaden er sket. Den modsatte pol, politibetjentene, der er børn og unge, der har været udsat for kriminalitet, kriminalitetstruede i deres terminologi. Der er kæmpe forskel.”

I forskellen mellem politibetjentenes og socialrådgivernes vurderinger er der altså flere ting på spil. Der peges på en forskellig terminologi, hvor politibetjentenes definition af at være kriminalitetstruet er anderledes end socialrådgivernes. Generelt er der også flere tilkendegivelser af et manglende fælles sprog mellem de forskellige SSP-medarbejdere.

SSP-konsulent (socialpædagog, c): *”Man er skide god til at være ovre i serviceloven og lave sagsbehandling, skide godt politi og opsøgende arbejde, men man har ikke det fælles sprog, hvor der er en fælles forståelse af begreberne og en fælles forståelse for de kulturer, der ligger og repræsenterer de forskellige fagområder”.*

De forskellige vurderinger af risikoen for, at Søren og Kristian udvikler kriminel adfærd, kan derfor også bestå i forskellige sproglige opfattelser af, hvad det vil sige at være kriminalitetstruet. Forskellene mellem politibetjentenes og socialrådgivernes vurderinger kan også skyldes forskellige organisatoriske forhold. SSP-samarbejdet har som samlet gruppe ingen beslutningskompetence, udover den kompetence, som hvert medlem eventuelt har i kraft af sin arbejdsfunktion. Det betyder, at det er socialrådgiverne, der med rodfæstning i Serviceloven er den part, der har de største økonomiske hensyn at tage i forhold til enkeltsager. Socialrådgivernes beslutningskompetence i forhold til at sætte indsatser i værk eller bevillige foranstaltninger giver dem også en vis magt i forhold til de andre faggrupper, som en SSP-medarbejder kommer ind på i nedenstående udtalelse:

SSP-konsulent (socialpædagog, c): *”Man får øje på en ung, her er der noget galt, den ryger over til sagsbehandleren. (...)Det er dem, der har myndigheden og de skal både give dommen og tilbuddet. De skal det hele, så de sidder med hele sagen, så der er nogle faktorer, der ændrer spillet rigtig meget, i den måde man giver de her tilbud til børn og unge på. Det er nogle pekuniære overvejelser, der gør, at man lige præcis giver det tilbud, vi har råd til, og ikke det tilbud der er behov for.”*

De økonomiske overvejelser kan ifølge denne SSP-medarbejder spille ind på socialrådgivernes vurderinger og beslutninger i praksis. Høilund og Juul diskuterer også økonomiens betydning i det praktiske sociale arbejde og påpeger, at tildelingen af de sociale ydelser bestemmes af budgetterne, og at borgerens juridiske rettigheder kan tilsidesættes til fordel for politisk-økonomiske interesser (Høilund og Juul 2005:86). Det er bemærkelsesværdigt, at disse økonomiske overvejelser også gør sig gældende i denne undersøgelse, hvor socialrådgiverne i princippet har carte blanche til risikovurderingen af de to vignetpersoner uden at tage økonomiske overvejelser med i deres betragtning. I nedenstående citat fremhæver en SSP-konsulent imidlertid, at de økonomiske overvejelser bliver til erfaring hos de enkelte faggrupper:

SSP-konsulent (socialrådgiver, c): *"Det er det, der forklarer forskellen, det er nemlig sådan nogle fastgroede økonomiske interesser, der afspejler sig og går ned i systemet og bliver til erfaring hos de enkelte faggrupper."*

SSP-politibetjent (c): *"Der er vi som politifolk fuldstændig ligeglade med, om det er noget, der koster noget, vi er bare bekymrede."*

De økonomiske hensyn kan derfor være blevet en del af socialrådgivernes kundskabsgrundlag og manifesteret sig som praktisk teori, der afspejler sig både i praksis og i risikovurderingen af de to vignetter. Det SSP-konsulenten i ovenstående citat peger på, kan betragtes ud fra antagelsen om, at der inden for socialrådgiver-faggruppen eksisterer et økonomisk doxa, hvor det økonomiske hensyn i vurderingen af sager bliver til en commonsense-agtig forestilling om, hvad der er rigtigt og forkert. Det økonomiske doxa vil være så indlejret i socialrådgivernes forståelse, at det vil påvirke deres vurdering og problemopfattelse, selvom de i forhold til vurderingen af vignetterne i princippet er fritaget fra økonomiske overvejelser. Socialrådgivernes myndighedsfunktion indebærer, at de må have økonomiske overvejelser med i deres vurderinger, mens politibetjentenes vurderinger kan være fri af økonomiske interesser.

Ejrnæs peger også på, at man kan diskutere, hvorvidt fagpersonernes professionelle viden eller bureaukratiet i form af hierarki og regler er styrende for samarbejdet mellem forskellige fagpersoner (Ejrnæs 2006:17). Når der i ovenstående citater refereres til faglighed og erfaring, handler det tilsyneladende ikke om erfaring eller faglighed i forhold til hvilke faktorer, der øger risikoen for, at unge udvikler kriminel adfærd, og på hvilken måde disse faktorer påvirker de unge. Det handler mere om erfaringen med at begå sig inden for det system, der afgør, hvilken kategorisering den unge skal have. I afsnittet "Opfattelse af enighed og fælles forståelse af kriminalitetstruede børn og

unge” vil jeg komme yderligere ind på, hvordan organisatoriske forhold som regler og lovgivning også kan påvirke samarbejdet og skabe forskellige opfattelser mellem SSP-medarbejderne.

Forskelle i vægtningen af risikofaktorerens betydning

Selvom der er signifikante forskelle på faggruppernes risikovurdering, er der i høj grad enighed om, hvilke faktorer der har betydning for deres risikovurdering. Kun i forhold til selvmordsforsøg og konflikter mellem forældrene (vignet 1) samt aggressiv/truende adfærd (vignet 2) er der signifikant forskel på, om faggrupperne har denne faktor med i deres top tre prioriteringsliste eller ej. Se nedenstående tabeller.

Tabel 15: Procentdel af SSP-medarbejdere der angiver pågældende risikofaktor i deres prioriteringsliste for risikovurdering af Kristian fordelt på faggrupper

Risikofaktor	Samlet ³ (N=393)	Lærer (N=128)	Socialrådgiver (N=32)	Pædagog (N=103)	Politi (N=84)	Signifikans niveau
Selvmonds-forsøg	44 %	47 %	41 %	51 %	30 %	0,027
Konflikter ml. forældre	36 %	25 %	44 %	42 %	46 %	0,006

Tabel 16: Procentdel af SSP-medarbejdere der angiver pågældende risikofaktor i deres prioriteringsliste for risikovurdering af Søren fordelt på faggrupper

Risikofaktor	Samlet ⁴ (N=393)	Lærer (N=128)	Socialrådgiver (N=32)	Pædagog (N=103)	Politi (N=84)	Signifikans niveau
Aggressiv/truende adfærd	51 %	52 %	35 %	59 %	44 %	0,048

I forhold til vignetten om Kristian er selvmordsforsøget mindre betydningsfuldt for politibetjentenes risikovurdering i forhold til lærerne og pædagerne. Det er vanskeligt at forklare denne forskel, men måske det kan have noget med formuleringen i vignetten at gøre, at læreren *har overhørt nogle elever tale om, at han har forsøgt at begå selvmord*. Oplysningerne om selvmordsforsøget er vagt formuleret, og politiet er netop trænet i at indsamle beviser, og derfor vil de måske ikke basere deres vurdering på rygter eller andenhånds-oplysninger. Forskellige opfattelser af, hvad der har betydning for kriminalitet, og hvad der har betydning for generel social mistrivsel, kan også spille ind her og i de to andre forskelle. Konflikter mellem forældrene kan for lærerne have betydning for barnets mistrivsel, men de forbinder det måske ikke med udvikling af kriminel adfærd. Det samme for vignetten om Søren, hvor især pædagerne ser aggressiv adfærd som en vigtig faktor for deres risikovurdering, mens socialrådgiverne i mindre grad har den opfattelse. Her kan forklaringen dog

³ Alle seks faggrupper

⁴ Alle seks faggrupper

også ligge i arbejdsfunktionen, hvor socialrådgiverens møde med en ung ofte vil foregå under mere formelle rammer, i situationer hvor den unges aggressive adfærd måske ikke kommer nær så meget til udtryk som i skolegården eller i ungdomsklubben.

I forhold til besvarelsen af spørgsmålet om hvilke faktorer, SSP-medarbejderne generelt mener, har betydning for børn og unges udvikling af kriminel adfærd (se Tabel 9), er faglige vanskeligheder i skolen den eneste faktor, hvor der er signifikant forskel mellem faggrupperne.

Tabel 17: I hvor høj grad mener du, at faglige vanskeligheder i skolen generelt har betydning for børn og unges risiko for at udvikle kriminel adfærd

	Skolelærer	Socialrådgiver	(Social)pædagog	Politibetjent	Total
I meget høj grad	6 % a	0 % a	5 % a	7 % a	6 %
I høj grad	11 % a, b	3 % b	29 % c	19 % a, c	17 %
I nogen grad	29 % a	57 % b	37 % a, b	44 % b	37 %
I mindre grad	37 % a	33 % a, b	21 % b	29 % a, b	30 %
Slet ikke	15 % a	7 % a, b	5 % b	1 % b	8 %
Ved ikke	2 % a	0 % a	3 % a	0 % a	2 %
Total	100 % (N=125)	100 % (N=30)	100 % (N=95)	100 % (N=84)	100 % (N=334)

Signifikansniveau: $p=0,000$

Gennem en z-test ses det, at lærerne i forhold til svarkategorien ”slet ikke” adskiller sig signifikant fra (social)pædagoger og politibetjente. Her er det bemærkelsesværdigt, at det i stor udstrækning er lærerne, der angiver, at faglige vanskeligheder i skolen kun i mindre grad eller slet ikke har betydning for børn og unges udvikling af kriminel adfærd. Dette stemmer umiddelbart dårligt overens med Hirschis tidligere nævnte antagelse om, at den kompetent faglige elev vil være mindre tilbøjelig til at begå kriminalitet. Måske er det netop denne opfattelse, de andre faggrupper har, og i deres vurdering trækker de mere eller mindre bevidst på den videnskabelige teori. Lærerne kan derimod supplere deres vurdering med erfaringer med, hvorvidt de har oplevet, at unge, der ender i kriminalitet, har haft faglige vanskeligheder i skolen. I forhold til dannelsen af en problemopfattelse vil de andre faggrupper i videre udstrækning trække på forforståelser, mens lærerne i højere grad kan supplere disse med personkendskabet og har på dette punkt et unikt kendskab i forhold til de andre faggrupper, fordi det netop drejer sig specifikt om faglige kompetencer i skolen. Her kan således ses endnu et eksempel på, hvordan personkendskabet kan ændre den samlede problemopfattelse hos faggrupperne.

Begrænsede forskelle mellem faggrupperne

Ligesom Ejrnæs finder i sin undersøgelse (Ejrnæs 2006), er der i denne undersøgelse også kun begrænsede forskelle mellem faggruppernes risikovurdering, og forskellene er vanskelige at forklare. Nedenfor giver jeg forskellige bud på, hvorfor de umiddelbart forskellige uddannelsesbaggrunde og arbejdsopgaver alligevel ikke giver sig udslag i markante forskelle mellem faggrupperne.

Individuelle forskelle

Ejrnæs peger på, at praktikernes holdninger kan dannes på baggrund af den enkeltes kultur, livsform, politiske overbevisning, arbejds erfaringer, forældreskab eller oplevelser i egen barndom (Ejrnæs 2006:202). I den forbindelse kan det være relevant at inddrage Bourdieus begreb om habitus, der dækker over de oplevelses-, tæknings- og handlingsskemaer, der konstitueres i det enkelte individ ud fra tidligere erfaringer gennem livet (Bourdieu 2007:94-96). Ejrnæs og Monrad stiller spørgsmål ved, om de enkelte praktikers habituelle dispositioner, der er opbygget gennem et livsforløb, kan ændres grundlæggende gennem en professionsbacheloruddannelse, således at medarbejdernes habitus indenfor de enkelte faggrupper ensrettes (Ejrnæs og Monrad 2013:67). SSP-medarbejdernes vurderinger og opfattelser kan derfor betragtes som et udslag af en individuel habitus, eller det som tidligere er benævnt ”praktisk sans”, som udgør det samlede handlingsberedskab, der er erhvervet gennem både det faglige og personlige liv. Dette kan både være en ikke-bevidst, kropsliggjort viden, men kan, som det tidligere er argumenteret, også være en mere bevidst selektionsproces og internalisering af bestemte holdninger og opfattelser. På denne vis kan der derfor være mere individuelle årsager til vurderingerne, som ikke kan tilskrives den uddannelsesmæssige baggrund.

Tværfagligt doxa

En anden forklaring på de begrænsede forskelle mellem faggrupperne kan være, at SSP-samarbejdet i sin natur er et tværfagligt samarbejde. Det indebærer, at der lægges formelle strategier for samarbejdet og kontakten mellem de forskellige parter, samt at der udbydes kurser og afholdes konferencedage for SSP-medarbejdere. I den forbindelse kan der ske en udvanding af de forskelle mellem SSP-medarbejderne, der som udgangspunkt måtte være, fordi der opstår en fælles platform for arbejdet. Faggruppernes forskellige doxa smelter så at sige sammen og bliver til en doxa inden for SSP-feltet. SSP-medarbejderen forklarer i nedenstående citat, hvordan sproget og den måde, man taler på, kan ændre synet på kriminalitetstruede børn og unge.

SSP-konsulent (a): *"Det har også været meget vigtigt for os at italesætte, hvordan vores sprog er. Der er nogle ting, vi ikke nævner eller snakker om. F.eks. en ung, der har begået en kriminel handling, opfattes anderledes, end hvis du kalder det en kriminel ung. (...)Jeg hører det faktisk ikke mere i vores SSP-system overhovedet. Folk omtaler det ikke på den måde. Jeg siger ikke, det er min, det er noget, vi har udviklet i fællesskab, men det har været vigtigt. Den sproglige ændring som gør, at man ser tingene på en anden måde."*

SSP-politibetjent (a): *"Vi politifolk har været nødt til at veje vores ord på en vægt."*

Gennem en proces med fokus på italesættelser er der opstået nogle selvfølgeligheder eller fælles opfattelser af, hvordan man taler om børn og unge, der også kan have betydning for, hvad der lægges vægt på. Politibetjenten siger i spøg, at de har måttet veje deres ord, men tilkendegiver samtidig hermed, at han har forsøgt at tilpasse sig det doxa, der hersker. Det tydeliggøres her, hvordan der kan være nogle klare normer eller spilleregler for, hvad der opfattes som rigtigt og forkert inden for et "SSP-system". Man kunne derfor forestille sig, at man ved at designe undersøgelsen som et komparativt casestudie ville finde større forskelle på tværs af forskellige kommunale SSP-enheder, end det i denne undersøgelse er muligt at finde på tværs af forskellige faggrupper. Brodersen argumenterer for, at der samlet set mellem velfærdsprofessionerne er mere, der samler end adskiller grupperne, som derfor ikke kan betragtes som autonome faggrupper, der hver især agerer efter unikke principper. Hun mener derimod, at velfærdsprofessionerne kan betragtes som en samlet gruppe, hvis opfattelser varierer i forhold til historiske og samfundsmæssige forhold (Brodersen 2009:44-45). Dette kan således også gøre sig gældende for SSP-samarbejdet.

Opsamlende kan de begrænsede forskelle mellem faggrupperne i SSP-samarbejdet derfor ses i lyset af, at SSP-medarbejdernes vurderinger og opfattelser ikke nødvendigvis er dannet på baggrund af uddannelsesmæssig socialisering eller viden, men kan derimod baseres på individuelle habituelle dispositioner, der varierer på tværs af faggrupperne. Derudover kan de begrænsede forskelle også betragtes ud fra, at der er opstået et ensartet tværfagligt doxa, eller at SSP-medarbejderne som velfærdsarbejdere udgør en samlet gruppe, hvor professionen ikke spiller en afgørende rolle for opfattelserne.

Opfattelse af enighed og fælles forståelse af kriminalitetstruede børn og unge

Eksistensen af et særligt doxa inden for de forskellige kommunale SSP-enheder kan også forklare SSP-medarbejdernes opfattelse af, at der i høj grad er en fælles forståelse af, hvad det vil sige at være kriminalitetstruet. Dette vil jeg gå i dybden med i følgende afsnit.

Nedenfor ses to tabeller, der viser SSP-medarbejdernes opfattelse af, hvorvidt der er enighed om, hvilke tegn de kigger efter, og om der er en fælles opfattelse af, hvad det vil sige at være kriminalitetstruet inden for SSP-samarbejdet.

Tabel 18: I hvor høj grad mener du, at der i SSP-samarbejdet er enighed om, hvilke tegn I kigger efter i forhold til identifikationen af kriminalitetstruede børn og unge?

	Skolelærere	Socialrådgiver	(Social)pædagog	Politibetjent	Total
I meget høj grad	8 % a	6 % a	5 % a	7 % a	7 %
I høj grad	59 % a	25 % b	44 % b, c	58 % a, c	51 %
I nogen grad	24 % a	34 % a, b	39 % b	28 % a, b	30 %
I mindre grad	6 % a	22 % b	11 % a, b	5 % a	9 %
Slet ikke	1 % a	0 % a	0 % a	0 % a	0 %
Ved ikke	2 % a	13 % b	1 % a	2 % a	3 %
Total	100 % (N=123)	100 % (N=32)	100 % (N=97)	100 % (N=83)	100 % (N=335)

Signifikansniveau: $p=0,002$

Tabel 19: I hvor høj grad mener du, at der i SSP-samarbejdet er en fælles opfattelse af, hvad det vil sige at være kriminalitetstruet?

	Skolelærere	Socialrådgiver	(Social)pædagog	Politibetjent	Total
I meget høj grad	8 % a	6 % a	8 % a	10 % a	8 %
I høj grad	53 % a	28 % b	46 % a, b	53 % a	49 %
I nogen grad	32 % a	41 % a	35 % a	31 % a	34 %
I mindre grad	5 % a	13 % a	10 % a	6 % a	7 %
Slet ikke	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Ved ikke	2 % a	12 % b	1 % a	0 % a	2 %
Total	100 % (N=124)	100 % (N=32)	100 % (N=98)	100 % (N=83)	100 % (N=337)

Signifikansniveau: $p=0,016$

Omkring halvdelen af SSP-medarbejderne mener samlet set, at der i høj grad er enighed om, hvilke tegn de kigger efter, og at der er en fælles opfattelse af, hvad det vil sige at være kriminalitetstruet. Ifølge Ejrnæs kan der være et doxa om enighed i organisationen, hvor man har en forventning om at være enige, fordi de fleste ønsker konsensus og finder det ubehageligt at opleve uenighed om spørgsmål, der har stor betydning for arbejdet (Ejrnæs 2006:180-181). Som en SSP-politibetjent (a) udtrykker: ”Jeg tror altid, vi er enige om det, der skal gøres”.

Det tværfaglige samarbejde er grundstammen i SSP-samarbejdet, og der er både i interviewene og i kommentarfelterne i spørgeskemaet overvejende positive tilkendegivelser af det tværfaglige samarbejde, som flere mener styrker indsatsen overfor kriminalitetstruede unge. Alle faggrupper er overordnet enige om, at det tværfaglige samarbejde i høj grad eller i meget høj grad forbedrer muligheden for at opdage børn og unge, der er i risiko for at udvikle kriminel adfærd.

Tabel 20: I hvor høj grad mener du, at det tværfaglige samarbejde forbedrer muligheden for at opdage børn og unge, der er i risiko for at udvikle kriminel adfærd?

	Skolelærer	Socialrådgiver	(Social)pædagog	Politibetjent	Total
I meget høj grad	40 % a	41 % a, b	49 % a, b	60 % b	47 %
I høj grad	46 % a	44 % a	38 % a	38 % a	42 %
I nogen grad	11 % a	9 % a	11 % a	0 % b	8 %
I mindre grad	3 % a	0 % a	2 % a	1 % a	2 %
Slet ikke	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Ved ikke	0 % a	6 % b	0 % a	1 % a, b	1 %
total	100 % (N=124)	100 % (N=32)	100 % (N=97)	100 % (N=81)	100 % (N=334)

Signifikansniveau: $p=0,006$

Politiet skiller sig i denne sammenhæng en smule ud, fordi de er endnu mere begejstrede for det tværfaglige samarbejde end de andre grupper. Af z-testen ses det, at politibetjentene adskiller sig signifikant fra lærerne ved svaret ”i meget høj grad”, samt adskiller sig fra alle andre faggrupper i forhold til svaret ”i nogen grad”, som ingen politibetjente har benyttet sig af. Nedenfor ses en SSP-medarbejders forklaring på dette, da jeg fremlagde disse resultater i et af interviewene:

SSP-konsulent (socialpædagog, c): *”I 2007 under politireformen blev der udarbejdet materiale, der hedder, at politiet har ansvaret for kriminalitetsforebyggelse i politikredsen, men hvor skal han placere sit problem. Det placerer han i SSP, og så udmønter politidirektøren sit ansvar for kriminalitetsforebyggelse på SSP-plattformen. Så det giver god mening i toppen, og politiet er en meget rigid institution, det er ikke en politisk organisation ligesom kommunen, så når man beslutter, det er sådan, vi gør i politiet, så har man allerede rettet ind på gulvet. Så det giver god mening for mig, at politiet er vilde med det her.”*

Her fremhæver SSP-medarbejderen forskellen mellem den statslige politiorganisation og den kommunale organisation. Han mener, at gulvmedarbejderne i politiet indoptager de ledelsesmæssige holdninger og strategier i en sådan grad, at det kommer til udtryk gennem deres opfattelse af det tværfaglige samarbejde.

En anden forklaring på, at politiet i lidt større grad end de andre faggrupper ser nytten i det tværfaglige samarbejde, kan være politiets primære funktion som kriminalitetsbekæmpende. Selvom nærpolitiet ofte har et godt lokalkendskab og kendskab til de unge i området, så vil politiets primære kontakt med de unge ofte først ske, efter der er begået ulovligheder. Politiets viden om unge, der er i risiko for at begå ulovligheder, vil derfor ofte komme fra de andre samarbejdsparter i netværket, der har adgang til andre oplysninger end politiet. For at kunne arbejde forebyggende er politiet derfor afhængige af samarbejdsparterne på en anden måde, end de tre andre faggrupper er. Dette afspejles også i spørgsmålet om, *i hvor høj grad det tværfaglige samarbejde bidrager med forskellig information om specifikke kriminalitetstruede børn og unge i lokalområdet*, hvor der er signifikant forskel mellem faggrupperne (se Tabel 22). Her mener 63 % af politibetjentene, at det tværfaglige samarbejde *i meget høj grad* bidrager med forskellig information, mens andelen for de andre faggrupper er lidt lavere; skolelærere (42 %), socialrådgivere (53 %), pædagoger (45 %). Som det viste sig ovenfor, er politiet også den faggruppe, der vurderer risikoen højest for, at de to vignetpersoner udvikler kriminel adfærd. Der kan derfor være en sammenhæng mellem, at når politiet vurderer risikoen højere, vil de også være mere tilbøjelige til at være begejstrede for det tværfaglige samarbejde, end faggrupper der ikke vurderer risikoen så høj, fordi de måske ikke i samme grad mener, at der er grund til at involvere det tværfaglige samarbejde i sagen.

Vanskeligheder ved det tværfaglige samarbejde

Selvom der generelt er meget positive tilkendegivelser af det tværfaglige samarbejde, udpeger SSP-medarbejderne også nogle udfordringer, der bunder i forskellige opfattelser. Socialrådgiverne mener i mindre udstrækning end de andre faggrupper, at der er enighed om, hvilke tegn der kigges efter og en fælles opfattelse af, hvad det vil sige at være kriminalitetstruet. Som tidligere nævnt er gruppen af socialrådgivere relativt lille i forhold til de tre andre grupper, og man skal derfor være påpasselig med konklusionerne ud fra dette. I de kvalitative kommentarbokse i spørgeskemaet og i fokusgruppeinterviewene er det dog også et gennemgående tema, at socialrådgiverne skiller sig ud. Nedenfor ses et udpluk af kommentarer om samarbejdet med socialrådgiverne:

Politibetjent: *"Det største problem for samarbejdet er manglende input fra socialrådgiverne. Ofte oplever vi, at de i lang tid har kendt til problemer med en ung, men ingen af os har set det i et større perspektiv da de ikke har delt deres viden med resten af organisationen."*

Politibetjent: *"At de sociale myndigheder har svært ved at dele ud af deres oplysninger, da de ikke har samme opfattelse af at være kriminalitetstruet. At sagsbehandlere fra de sociale myndigheder føler sig fastlåste af kommunens tolkning af reglerne."*

Pædagog: *"Det sværeste kan være med socialrådgivere- da vores forudsætninger, og der hvor vi*

vil hen, kan være meget forskellige.”

SSP-konsulent (a): *”Vi er meget distanceret fra sagsbehandlerne. De kommer nogen gange med nogle ting, hvor vi tænker, hvad er det? men fordi vi arbejder så tæt sammen, så ved vi, hvad vi taler om. Og det er det ikke altid med sagsbehandlerne. De er ikke så integreret i det her arbejde, og så ser de lidt mere lovmæssigt på det. Lidt på en anden måde. Specielt fordi serviceloven er blevet så stram, som den er, og de tiltag der er, så er der ikke ret meget forebyggelse tilbage. Så er det bare udredninger osv. Det har vi oplevet flere gange, så den kulturkløft er der.”*

Selvom det i spørgeskemaet angives, at der er overvejende enighed om, hvilke tegn man kigger efter, og hvad det vil sige at være kriminalitetstruet, så er der altså indikatorer i retning af, at der i forhold til socialrådgiverne ikke altid er en fælles opfattelse. Som en af SSP-medarbejderne siger, *er de ikke så integreret en del af det her arbejde*. De er måske ikke så indlejret i det doxa, der eksisterer i SSP-samarbejdet, og har, som tidligere diskuteret, flere økonomiske og lovmæssige hensyn at tage end de andre faggrupper. Nogle af SSP-medarbejderne peger også på nogle organisatoriske årsager til socialrådgivernes holdninger, eksempelvis at de føler sig fastlåste af kommunens tolkning af reglerne, og at de skal tage hensyn til Serviceloven.

Der er dog også eksempler på, at forskellig uddannelsesmæssig baggrund og faglighed udpeges, som en udfordring i det tværfaglige samarbejde og som årsagen til forskellige opfattelser. I spørgeskemaet er SSP-medarbejderne blevet bedt om at angive udfordringerne ved det tværfaglige samarbejde, og nedenfor ses nogle af kommentarerne:

Officer: *”Den største udfordring, som jeg ser for SSP-samarbejdet, er klart den manglende fælles uddannelse for SSP-medarbejdere/konsulenter.”*

Klubpædagog: *”At vores forskellige uddannelser (pædagog-politi-socialrådgiver) kan betyde forskellige vægtninger af adfærd/symptomer og årsager.”*

Pædagog: *”Fællesfaglig forståelse ift. begreber som benyttes i arbejdet”*

Håndværker: *”Faglig tunnelsyn”*

Forskellige fagligheder og uddannelse opfattes også af nogen som en udfordring ved det tværfaglige samarbejde i forhold til at identificere risikofaktorer blandt børn og unge. Forskellige opfattelser og vurderinger kan ifølge Ejrnæs ikke reduceres til at være udtryk for bestemte faggruppers uddannelsesmæssige baggrund, og det er ikke fagligheden, der sikrer ensartede holdninger og beslutninger. Derimod er der en risiko for, at holdningsforskelle i tværfagligt samarbejde tolkes som faglige eller uddannelsesmæssige forskelle (Ejrnæs 2006:181). Nielsen peger også på, at der kan eksistere fordomme eller myter, der gør, at man bliver vurderet ud fra det, folk tror, man er, i stedet for det man rent faktisk er, fordi man bliver vurderet ud fra en faglighed (Nielsen 2000:118). Ejrnæs

finder også i sin undersøgelse en lidt større skepsis overfor, at fagpersoner fra andre faggrupper ville handle som en selv i forhold til fagpersoner i egen faggruppe. Dette kan give grobund for mytedannelse om andre faggrupper. Man kan ofte være den eneste repræsentant for sit fag i det tværfaglige samarbejde, hvorfor man tolker det som forskelle mellem fag og ikke personer, når der opstår uenigheder (Ejrnæs 2006:182).

På baggrund af de fremkomne resultater i denne undersøgelse kan det derfor også diskuteres, hvorvidt den uddannelsesmæssige baggrund har stor betydning for opfattelsen af, hvilke risikofaktorer der har betydning for børn og unges udvikling af kriminel adfærd. De forklaringer, der fremkommer på forskellene mellem faggrupperne, peger hovedsageligt i retning af organisatoriske forskelle, der knytter sig til magt, arbejdsfunktion og position i organisationen. Og ”faglighed” knyttes ikke kun til uddannelsesmæssig baggrund eller professionel viden, men kan også referere til faglighed i forhold til at begå sig i systemet eller organisationen med de regler og lovgivningsmæssige rammer, der eksisterer.

Styrker og vanskeligheder i det tværfaglige samarbejde – to sider af samme sag

Som det tidligere er fremgået, er der blandt SSP-medarbejderne meget positive tilkendegivelser af det tværfaglige samarbejde, og nedenfor vil jeg gå mere i dybden med SSP-medarbejdernes opfattelse af styrken ved deres samarbejde. Men også hvilke vanskeligheder der er forbundet hermed.

Udveksling af information og viden

Informationsdeling betragtes i høj grad som styrken ved det tværfaglige samarbejde. SSP-medarbejderne mener, at det tværfaglige samarbejde bidrager med viden om årsagerne til børn og unges udvikling af kriminel adfærd og særligt med information om specifikke kriminalitetstruede børn og unge. Se nedenstående tabeller.

Tabel 21: I hvor høj grad mener du, at det tværfaglige samarbejde bidrager med forskellig viden om årsagerne til at børn og unge udvikler kriminel adfærd?

	Skolelærer	Socialrådgiver	(Social)pædagog	Politibetjent	Total
I meget høj grad	25 % a	34 % a	29 % a	36 % a	30 %
I høj grad	49 % a	41 % a	39 % a	43 % a	44 %
I nogen grad	21 % a, b	13 % a, b	29 % a	16 % b	21 %
I mindre grad	4 % a	3 % a	1 % a	4 % a	3 %
Slet ikke	0 % a	3 % a	1 % a	0 % a	1 %
Ved ikke	1 % a	6 % b	1 % a, b	1 % a, b	1 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

	(N=122)	(N=32)	(N=97)	(N=83)	(N=334)
--	---------	--------	--------	--------	---------

Ikke signifikant, z-testen viser dog nogle signifikante forskelle på "I nogen grad" og "ved ikke"

Tabel 22: I hvor høj grad mener du, at det tværfaglige samarbejde bidrager med forskellig information om specifikke kriminalitetstruede børn og unge i lokalområdet?

	Skolelærer	Socialrådgiver	(Social)pædagog	Politibetjent	Total
I meget høj grad	42 % a	53 % a, b	45 % a	63 % b	49 %
I høj grad	43 % a	38 % a	45 % a	33 % a	40 %
I nogen grad	12 % a	3 % a, b	10 % a	2 % b	8 %
I mindre grad	3 % a	0 % a	0 % a	2 % a	2 %
Slet ikke	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Ved ikke	0 % a	6 % b	0 % a	0 % a	1 %
Total	100 % (N=124)	100 % (N=32)	100 % (N=98)	100 % (N=83)	100 % (N=337)

Signifikansniveau: $p=0,000$

74 % af SSP-medarbejderne mener, at det tværfaglige samarbejde i høj grad eller i meget høj grad bidrager med forskellig viden om årsagerne til, at børn og unge udvikler kriminel adfærd, mens hele 89 % mener, at det tværfaglige samarbejde i høj grad eller i meget høj grad bidrager med forskellig information om specifikke kriminalitetstruede børn og unge. Der er kun nogle mindre faggruppeforskelle, men ellers er det iøjnefaldende, at den samlede medarbejdergruppe i SSP-samarbejdet ser så stor værdi i det tværfaglige samarbejde. Forskellen på, om samarbejdet bidrager med viden om årsager eller information om unge i lokalområdet, kan også tilskrives den tilbagevendende skelnen mellem generel viden og konkret kendskab. SSP-medarbejderne værdsætter i særlig grad delingen af information om specifikke unge, fordi det netop er denne specifikke viden, der er væsentlig for dannelsen af personkendskabet. SSP-medarbejderen kommer i nedenstående citat også ind på dette:

SSP-politibetjent (a): *"Også det samarbejde vi har, når vi sidder og taler sammen, så har jeg en opfattelse af, at det der er en forbandet møgunge, men så kan [pædagogen, red.]supplere med noget, og hun kender ham fra en helt anden situation, [SSP-konsulenten, red] kender ham fra en anden side, og en skolemand kender ham fra en helt tredje side. Så kan man danne sig et billede, okay selvfølgelig er han ikke bare en møgunge. Der er også en helt masse andre ting, og det er også det, vi benytter i vores SSP-samarbejde".*

Som SSP-medarbejderen nævner her, kan de forskellige parter bringe forskellig information ind i det samlede billede, der kan ændre synet på eller vurderingen af den pågældende unge på grund af forskelligt kendskab til den unge i forskellige sammenhænge. I spørgeskemaet er det da også særligt

deling af information, der ifølge SSP-medarbejderne styrker samarbejdet, men også den forskellige viden som hver især besidder, som denne SSP-medarbejder påpeger: *”Man kan også bidrage med forskellig type viden og forståelse. Jeg synes faktisk, vi har et rigtig godt tværfagligt samarbejde mange steder, hvor vi virkelig bruger hinanden, for den viden vi har og har stor respekt for hinanden, at vi ikke har den samme viden.”*

SSP-medarbejdernes opfattelse af styrken af det tværfaglige samarbejde handler derfor i høj grad om at kunne se tingene fra forskellige vinkler og have respekt for hinandens faglighed, så man får et mere nuanceret billede og får skabt de bedste forudsætninger for arbejdet. Ejrnæs finder også i sin undersøgelse, at en af de hyppigste angivelser af formålet med det tværfaglige samarbejde er en flerfaglig belysning af problemet. Et andet af de hyppigst angivne formål med det tværfaglige samarbejde er at kvalificere beslutningsgrundlaget (Ejrnæs 2006:188). Nedenstående SSP-medarbejder kommer her ind på fordelene ved at dele sine bekymringer med andre, når hun er i tvivl om, hvad hun skal gøre:

Ungdomsklubleder (socialpædagog, a): *”Det kan fandeme også være svært nogen gange, at man kan have nogle bekymringer, hvor gør man af det, og gør man det rigtig, eller kan man gøre det værre. Der synes jeg, det er rigtig fedt, det samarbejde vi har, at man til hver en tid lige kan sige, hey, hvad synes du og lige snakke lidt.”*

Det tværfaglige samarbejde kan således også være med til at give de enkelte fagpersoner mere sikkerhed i deres vurderinger og beslutninger.

Udvekslingen af information mellem fagpersonerne kan også være vigtig i forhold til at håndtere uenigheder, der kan skyldes forskellig viden eller erfaringer (Ibid:210-211). Som tidligere citater også refererer til, kan det være en udfordring, at *der mangler input fra socialrådgiverne*, og at *de har svært ved at dele ud af deres oplysninger*. Af nedenstående citat ses det, at informationsstrømmen måske heller ikke altid går den anden vej fra SSP-medarbejderne til sagsbehandlerne:

SSP-kontaktlærer (a): *”Vi har også oplevet, at hvis vi tippede dem [socialrådgiverne, red.] lidt og sagde, nu går den sammen med den. Det skulle de jo faktisk skrive ned i det pågældende barns kartotek på rådhuset. Det der med at give sådan en oplysning lidt bagom, det er vi meget forsigtige med.”*

Der er altså nogle formelle retningslinjer, der kan være medvirkende til at hæmme udvekslingen af information og viden mellem medarbejderne i SSP-samarbejdet. Nedenfor ses også et udpluk af kommentarer fra spørgeskemaet, hvor SSP-medarbejderne referer til manglende information- og vidensdeling som en udfordring ved at identificere risikofaktorer blandt børn og unge i det tværfaglige samarbejde:

Pædagog: <i>"Hastigheden i delingen af informationer"</i>
Skolelærer: <i>"Når netværket halter, er det ikke altid, at informationerne kommer videre til handling"</i>
Butiksassistent: <i>"Hvis der er for mange forvaltninger inde over barnet, og man ikke samarbejder over forvaltningsgrænser, pga. Tavshedspligt"</i>
Politibetjent: <i>"Tavshedspligt (retsplejelovens § 115,B til trods - vi har mulighed for at vidensdele, vi skal bare bruge den)"</i>

I henhold til Servicelovens § 49 og Retsplejelovens § 115 er der mulighed for, at man med henblik på en kriminalitetsforebyggende indsats kan videregive personfølsomme oplysninger i et tværfagligt forum (DKR 2012:34). Det er således muligt at udveksle informationer, men det forekommer ikke at blive benyttet i særlig stort omfang. En SSP-medarbejder i interviewet nævner også dette: *"Det er engang imellem, de popper op, hvor vi bruger § 115 og siger, her er vi nødt til at udveksle, for hvad kender vi til. Det er ikke typisk."* (SSP-konsulent, lærer, b). I nedenstående citater ses også, at der kan være nogle udfordringer i, at den information, der findes i netværket, ikke altid bliver tilgængelig for alle, fordi det kræver prioritering og forberedelse til de tværfaglige møder:

SSP-konsulent (socialrådgiver, c): *"I tværfagligt regi er der mange andre udbydere af information, der kan bidrage. Det synes jeg er det, vi oplever, når vi kommer ud i netværkene, at man får nogle oplysninger, som man ikke hidtil har fået"*

SSP-konsulent (lærer, c): *"Ja, hvis netværkene fungerer"*

SSP-konsulent (socialrådgiver, c): *"Det kræver, at dem, der deltager på møderne, går tilbage og snakker med dem, der har med den unge at gøre, og kommer tilbage med det. Det kniber"*.

Der kan derfor være nogle udfordringer ved udvekslingen af information og viden i SSP-samarbejdet, og derfor kunne nogle af uenighederne i det tværfaglige samarbejde sandsynligvis imødekommes gennem en udvikling af bedre og lettere informationsdeling mellem parterne.

Hurtig og tidlig handling

En anden styrke, der påpeges ved det tværfaglige samarbejde i SSP-regi, er, at det giver en bedre mulighed for at handle hurtigt og tidligt på problemerne. Af Tabel 20 ses det også, at 89 % af SSP-medarbejderne i høj grad eller i meget høj grad mener, at det tværfaglige samarbejde forbedrer muligheden for at opdage børn og unge, der er i risiko for at udvikle kriminel adfærd. Som en SSP-konsulent (a) siger: *"Netværket er så ekstremt vigtigt. Hvis der kommer et problem, så ved jeg lige præcis stort set hvem, jeg skal kontakte i løbet af fem minutter, og det problem kan løses meget hurtigt på et meget lavt niveau"*. I SSP-samarbejdets DNA ligger hele forebyggelsestanken, og derfor er der også et ønske om, at det tværfaglige kan bidrage til en tidligere reaktion i forhold til kriminalitetstruede børn og unge, som denne SSP-medarbejder udtrykker:

SSP-konsulent (socialrådgiver, c): *"Det handler meget om den gamle kliche om hellere lige skifte olien, end vente til motoren brænder sammen. (...)Hvor kunne vi dog spare mange penge, hvis vi satte ind, når vi kan se det. Der er mit store håb, at SSP kan gøre den forskel med det tværfaglige"*.

På den måde er der også store forventninger til det tværfaglige arbejde, og de samarbejdspartnere der indgår, og derfor kan der også her opstå frustrationer, når samarbejdet ikke fungerer optimalt. Eksempelvis nævner en SSP-medarbejder i denne forbindelse: *"60 % af skolelærerne undlader at lave underretninger, for de har en følelse af, at der sker ikke noget. Det er simpelthen manglende kendskab til de procedurer socialrådgiverne arbejder efter."* (SSP-konsulent, socialrådgiver, c). Nedenstående kommentar fra spørgeskemaet eksemplificerer også, hvordan uenighed om tærsklen for at reagere kan have konsekvenser for indsatsen:

Ungdomsskoleleder: *"Nogle samarbejdspartnere kan have oplevelsen af, at 'overliggeren i deres faggruppe er sat højt' - altså at der skal meget til, før de kan reagere på en bekymring. Derfor kan der opstå uenighed om, hvor bekymret man skal være, før man reagerer - og hvem der er i givet fald skal reagere. Sagen om den enkelte unge kan derfor risikere at lande mellem to stole, fordi de forskellige parter mener, at det må være en andens opgave at tage fat på bekymringen."*

Forskellige opfattelser, af hvornår der skal reageres, eller hvornår det er nødvendigt at inddrage andre parter i sagen, kan skabe frustration, fordi det ifølge denne SSP-medarbejder går ud over indsatsen til den unge. Uenigheder af denne type ville sandsynligvis kunne imødekommes med mere faste procedurer for, hvem der skal gøre hvad hvornår. Ejrnæs kalder dette for en pragmatisk

konsensus, hvis medarbejderne kan se fordelene i at have ensartede procedurer om forskellige spørgsmål, selvom der kan være holdningsmæssige uenigheder (Ejrnæs 2006:214). Da flere SSP-medarbejdere påpeger problematikken omkring forskellige tærskler for at reagere, kan nogle af disse uenigheder sandsynligvis imødekommes ved at forsøge at ensarte procedurerne for at handle og inddrage det tværfaglige netværk, hvis der er enighed om, at det mest hensigtsmæssige er en sådan ensartethed. Der er dog også flere SSP-medarbejdere, der netop værdsætter det uformelle og smidigheden i SSP-samarbejdet. Nedenfor ses en diskussion af, hvad der skal til, for at det tværfaglige samarbejde kan fungere:

SSP-konsulent (skolelærer, c): *"Tydelige arbejdsgange. Der skal selvfølgelig også være en kortlægning af samarbejdspartnere, og hvad kan hver byde ind med."*

SSP-konsulent (socialrådgiver, c): *"Jeg er næsten der, hvor jeg siger det modsatte. Det skal nedbrydes, man skal bare kunne gå hen til næste dør, hvis man har et eller andet."*

SSP-konsulent (skolelærer, c): *"Men du skal vide, hvor døren er."*

Det kan derfor blive en balancegang med ensartede procedurer og faste arbejdsgange, så det smidige og fleksible samarbejde, som værdsættes i SSP-samarbejdet, ikke kvæles i bureaukrati.

Uenigheder, i forhold til tærsklen for at reagere, kan også skyldes forskelle i personlige holdninger baseret på værdier, moral eller etik. Sådanne uenigheder kan i mange tilfælde ikke udryddes, når det drejer sig om personlige holdninger. I stedet kan man forsøge at forholde sig til dem, og her kan det være frugtbart med et forsøg på at afdække de forskellige holdninger (Ibid:211). I forhold til det forebyggende arbejde kan det også være særligt vigtigt med en åbenhed om uenighederne eller forskellige opfattelser, hvis det eksempelvis drejer sig om opfattelsen af, hvornår en ung kan defineres som kriminalitetstruet. Af interviewene ses, at nogle har holdninger til, at *"mange af de ting, der foregår i dag, er så stigmatiserende"* (SSP-konsulent, a) og senere i interviewet tilkendegiver samme SSP-medarbejder: *"Derfor tænker jeg, tit skal man sidde på sine hænder og kigge ud i luften.(...) Bare komme brusende med en eller andet indsats ville ikke være en god ide"*. Samtidig ses det af spørgeskemaet, at 74 % af SSP-medarbejderne sjældent eller aldrig er tilbageholdende med at handle overfor specifikke unge af frygt for at stemple dem som potentielt kriminelle (Tabel 3 bilag 3). Disse holdninger kan være baseret på forskellige etiske overvejelser om konsekvenserne ved at udpege unge som kriminalitetstruede, og dette kan således danne

baggrund for uenigheder mellem SSP-medarbejderne, eksempelvis i forhold til hvor tidligt man kan gribe ind.

Opsummerende kan det fremhæves, at selvom SSP-medarbejderne i høj grad værdsætter det tværfaglige samarbejde og mener, at det bidrager med information og viden, samt giver mulighed for hurtig handlen, er det altså på netop samme punkter, at der udpeges en række udfordringer. Det kan sandsynligvis skyldes, at SSP-medarbejderne netop ser disse styrker som særligt værdifulde i SSP-samarbejdet, og derfor kan det være ekstra frustrerende, hvis dette ikke fungerer optimalt. Som Det Kriminalpræventive Råd skriver: *"Lige så fagligt og personligt berigende et godt tværfagligt samarbejde kan være, lige så frustrerende kan det være for de involverede samarbejdspartnere, når det ikke fungerer efter hensigten"* (DKR 2012:18). Åbenhed og yderligere deling af information kan altså være kodeordet til at styrke det tværfaglige samarbejde endnu mere.

Kapitel 5 – Konklusion og perspektivering

Formålet med denne undersøgelse har været at belyse SSP-medarbejderes vurdering af risici og risikofaktorer i forhold til kriminalitetstruede børn og unge, samt undersøge hvorvidt de forskellige faggrupper i SSP-samarbejdet har forskellige opfattelser af årsagerne til, at børn og unge udvikler kriminel adfærd, der eventuelt kan have indflydelse på det tværfaglige samarbejde. I dette afsnit vil jeg fremhæve væsentlige resultater af undersøgelsen samt knytte perspektiverende refleksioner hertil.

Vægtning af forskellige risikofaktorer

I henhold til undersøgelsesspørgsmål 1 i problemformuleringen, viser resultaterne, at særligt skoleforholdene spiller en stor rolle for SSP-medarbejdernes vurdering af, hvorvidt børn eller unge er i risiko for at udvikle kriminel adfærd. Det er især social mistrivsel i skolen, der ifølge SSP-medarbejderne udgør en risiko. Når skoleforholdene ifølge SSP-medarbejderne har så stor betydning for udviklingen af kriminel adfærd, og dermed også den forebyggende indsats, er det tankevækkende, at denne faktor ikke er forskningsmæssigt undersøgt i lige så høj grad som individuelle faktorer og familiemæssige faktorer. Det Kriminalpræventive Råd har fokus på forældrenetværk, men man kunne med fordel efterspørge endnu mere forskning og viden om, hvordan der kan arbejdes med at styrke trivslen og den sociale kapital i klasserne, da det tilsyneladende er et meget væsentligt fokusområde for SSP-medarbejderne. Dette kan også ses i lyset af den nye skolereform, hvor eleverne skal tilbringe mere tid på skolen, og derfor kan skolen i fremtiden sandsynligvis få endnu mere betydning på det kriminalitetsforebyggende område.

Antisociale eller kriminelle venner anses også som en betydningsfuld risikofaktor for, at unge begår kriminalitet, da unge i teenagealderen er særligt påvirkelige overfor vennernes indflydelse. Dette omtales især i interviewene og ses af den generelle vurdering af årsagerne til børn og unges udvikling af kriminel adfærd. Her undertones de familiemæssige faktorer i forhold til kammeratskaberne, da SSP-medarbejdernes mulighed for handling ligger mere hos den enkelte unge end i arbejdet med familie-dynamikker. Fra SSP-medarbejderens perspektiv kan venne-faktoren derfor udgøre en mere dynamisk faktor, som SSP-medarbejderen direkte kan arbejde med i forhold til den unge. Derfor er det også interessant, at det forholder sig lige omvendt i vurderingen af den konkrete vignet, hvor de dårlige vilkår i hjemmet tilskrives større betydning end omgangen med antisociale venner. Dette fund understreger, hvordan den konkrete situation er afgørende for SSP-medarbejdernes vurdering og viser, at de ikke har et dogmatisk syn på risikofaktorer, men

ændrer deres problemopfattelse afhængigt af kendskabet til den konkrete person og situation. Der er i SSP-samarbejdet generelt en meget entydig forforståelse, i forhold til hvilke risikofaktorer der er betydningsfulde, men denne forforståelse er altså ikke altoverskyggende for problemopfattelsen. Dette er en vigtig egenskab i forbindelse med SSP-medarbejdernes udførelse af det kriminalitetsforebyggende arbejde, fordi en overfokusering på bestemte risikofaktorer store betydning kunne gøre blind for andre eventuelle betydningsfulde faktorer.

Grundlaget for risikovurderinger

I forbindelse med undersøgelsesspørgsmål 2 og 3, om faglige overvejelser og brugen af henholdsvis erfaring og forskningsbaserede undersøgelser, kan en række forskellige fund knyttes til ovennævnte forskel mellem vurderingen af den konkrete vignet og den generelle vurdering. I forhold til vignet 1 ses det tydeligt, hvordan SSP-medarbejdernes vurdering af forskellige risikofaktorer betydning ændres fra vignetten til den generelle vurdering. Dette kan også ses i sammenhæng med SSP-medarbejdernes opfattelse af fordelene ved det tværfaglige samarbejde, hvor de i lidt højere grad mener, at samarbejdet bidrager med information om unge i lokalområdet, end det bidrager med viden om årsagerne til børn og unges udvikling af kriminel adfærd. Som Birthe Gamst peger på, hvis kundskabssynet kun knyttes til teori og formaliseret kundskab og løsriver sig fra mødet med mennesket i den bestemte kontekst, underkommunikeres det, at skønnet er knyttet til det specielle, der anerkender den enkeltes egenart (Gamst 2007:21-22). Det understreger således nødvendigheden af SSP-medarbejdernes konkrete personkendskab og viden om de specifikke unge og deres særlige livssituation for at kunne foretage risikovurderinger. Det kan også ses i sammenhæng med, at SSP-medarbejderne i højere grad baserer deres vurderinger på erfaring end på forskningsbaserede undersøgelser og teori. Med SSP-medarbejdernes erfaring og praktiske teori kan de opnå den viden om den enkelte unge, der er så vigtig for den individuelle vurdering. Samtidig er denne erfaringsbaserede viden utilstrækkelig i sig selv og må støttes af videnskabelig teori og risikoforskning, hvis resultater kan støtte SSP-medarbejdernes forståelse af forskellige risikofaktorer større eller mindre betydning og tilvejebringe dannelsen af en hensigtsmæssig forforståelse. Især af interviewene viser det sig også, at SSP-medarbejderne er meget bevidste om og åbne over for brugen af forskningsmæssige resultater. Hele pointen er derfor, at SSP-medarbejderne i dannelsen af en problemopfattelse trækker både på videnskabelig- og praktisk teori, da hver af disse kundskabsformer er utilstrækkelig isoleret set i forhold til en adækvat risikovurdering. Samspeilet mellem disse kundskabsformer sætter SSP-medarbejderne i stand til at

foretage forskellige risikovurderinger i forskellige situationer, afhængigt af hvilke risikofaktorer der er til stede og interagerer.

I min undersøgelse viser det sig, at SSP-medarbejderne er meget reflekterede over betydningen af ”mellem-individer” forskelle i risikofaktorer, og gennem anvendelsen af videnskabelig teori og praktisk teori tager de forbehold for, at mange børn og unge, der er udsat for risikofaktorer, alligevel ikke udvikler kriminel adfærd. De mere statiske eller objektive risikofaktorer er tilsyneladende ikke så betydningsfulde for SSP-medarbejdernes vurderinger, fordi det kan være faktorer, som mange børn udsættes for, eksempelvis en mor uden uddannelse og arbejde, at bo i et udsat boligområde og være økonomisk dårligt stillet. Derfor er SSP-medarbejderne mere optaget af dynamiske faktorer, der er mulighed for at påvirke, og de er fokuseret på, hvilken betydning disse faktorer har for den enkelte.

SSP-medarbejderne ligger inde med en unik praksis-viden, som i denne henseende med fordel kunne bringes mere i spil i jagten på at blive bedre og hurtigere til at identificere kriminalitetstruede børn og unge. SSP-medarbejdernes erfaringer kunne sandsynligvis bidrage med mere viden om ”indenfor-individer” forskelle mellem lovlydige, kriminalitetstruede og kriminelle unge. Når så stor en del af unges udvikling af kriminel adfærd er sociologisk uforklarligt gennem longitudinale undersøgelser og registerundersøgelser, kunne der netop være noget frugtbart ved, at man i forskningen i højere grad værdsatte og anvendte SSP-medarbejdernes praktiske teori til at komme nærmere på svaret: hvorfor kan unge, der tilsyneladende er udsat for en række af de samme risikofaktorer, alligevel ende i vidt forskellige løbebaner? I svaret på dette spørgsmål kunne det være gavnligt at arbejde mere på at få systematiseret og identificeret de mønstre som SSP-medarbejderne gennem deres daglige kontakt med kriminalitetstruede unge kan pege på.

Dette bringer mig videre til betragtninger om de beskyttende faktorer. Jeg har gennem denne undersøgelse forsøgt at holde fokus på risikofaktorer, men det er blevet klart, at denne analytiske adskillelse mellem risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer kan forekomme kunstig for SSP-medarbejderne. For det første var der især i forhold til vignetterne stor efterspørgsel efter oplysninger om beskyttende faktorer. For at kunne foretage en helhedsvurdering af vignetpersonerne, mangler SSP-medarbejderne vigtige oplysninger om de beskyttende faktorer. Det er meget sandsynligt, at risikovurderingerne i denne undersøgelse havde set anderledes ud, hvis beskyttelsesfaktorerne havde indgået i vignetterne. Det kunne derfor have været relevant at se, hvordan ekstra information om beskyttende faktorer havde ændret SSP-medarbejdernes

vurderinger. Dette kunne også undersøges ved hjælp af vignetmetoden ved at anvende faseopdelte vignetter (Ejrnæs og Monrad 2012:43), hvor SSP-medarbejderne i forløbet bliver præsenteret for flere oplysninger. På den måde kunne man få indblik i, hvor stor betydning SSP-medarbejderne tillægger forskellige beskyttende faktorer.

For det andet er det gennem undersøgelsen blevet klart, at der forskningsmæssigt er begrænset fokus på de beskyttende faktorer. I en mere udbygget viden om beskyttende faktorer ligger sandsynligvis et stort potentiale i forhold til at styrke det forebyggende arbejde, fordi det særligt relaterer sig til spørgsmålet om, *hvordan kan vi gøre det bedre?* For at forbedre identifikationen af kriminalitetstruede børn og unge og undgå udpegelsen af ”falske positive” er det derfor centralt at opnå mere viden om betydningen af de beskyttende faktorer og samspillet mellem beskyttelsesfaktorer og risikofaktorer.

Den begrænsede forskning i beskyttelsesfaktorer afspejles også i risiko- og resourceskemaet med baggrund i SFI’s undersøgelse af risikofaktorer, hvor nogle af de beskyttende faktorer, der indgår, kan synes meget lidt anvendelige i praksis. Eksempelvis er lille familiestørrelse, at være den førstefødte og bo i et hjem med stor fysisk plads nogle af de beskyttende faktorer, der angives. I denne undersøgelse viser der sig også nogle meget delte opfattelser af anvendeligheden af sådanne screeningsværktøjer eller skemaer. Nogle mener, at det kan være et godt redskab til at danne fælles opfattelser af risikofaktorer, men generelt viser det sig også i undersøgelsen, at SSP-medarbejderne i høj grad tilkendegiver, at der i SSP-samarbejdet i forvejen er en fælles opfattelse af det at være kriminalitetstruet. Flere sætter spørgsmålstegn ved anvendeligheden af sådanne skemaer, fordi det netop bygger på ”mellem-individer” forskelle, der ikke nødvendigvis er forenelige med vurderinger på individniveau, da disse overordnede risikofaktorer kan have forskellig indvirkning på forskellige unge.

Et andet fund i undersøgelsen kan yderligere stille spørgsmål ved SSP-medarbejdernes mulighed for at anvende nogle forskningsbaserede undersøgelser af risikofaktorer. SSP-medarbejderne pointerer vigtigheden af at skelne mellem absolutte og relative risikoopgørelser, hvor den absolutte opgørelse kan være mest relevant for SSP-medarbejdernes arbejde. Samtidig er risikoen i eksempelvis SFI’s undersøgelse opgjort i odds ratio, der henviser til relative risici. Det betyder eksempelvis, at en risikofaktor, som at moren tidligere er straffet, relativt set har stor betydning for, om børn og unge udvikler kriminel adfærd. Af denne undersøgelse ses det dog, at morens tidligere dom kun har ganske lidt betydning for SSP-medarbejdernes risikovurdering, og i en opgørelse af den præventive

gennemslagskraft ses det også, at det samlede kriminalitetsbillede nærmest ikke ville ændres, hvis man fjernede denne ene faktor. Inden for forskningens verden skal man derfor være påpasselig med ikke at skabe overdrevne forestillinger om risici. Samtidig viser undersøgelsens resultater, at SSP-medarbejderne med anvendelsen af videnskabelig- og praktisk teori har kompetencen til at stille sig kritisk overfor overdrevne forestillinger om risikofaktorenes betydning. Denne kompetence og blikket for at skelne mellem relative og absolutte opgørelser er afgørende, når SSP-medarbejderne foretager risikovurderinger og sætter tiltag i værk overfor kriminalitetstruede unge.

Faggruppe-forskelle og det tværfaglige samarbejde

Dette afsnit refererer til anden del af problemformuleringen og undersøgelsesspørgsmålene 4, 5 og 6 om faggruppe-forskelle samt styrker og vanskeligheder ved det tværfaglige samarbejde. Undersøgelsens resultater viser, at der er signifikante forskelle på de fire faggruppers (skolelærere, socialrådgivere, (social)pædagoger, politibetjente) risikovurdering af de to vignetter. Politibetjentene og socialrådgiverne kan siges at udgøre hver deres pol, hvor politibetjentene vurderer en høj risiko, mens socialrådgiverne vurderer en lav risiko. Disse forskelle forekommer også at være til stede i praksis og synes i høj grad at kunne tilskrives forskellige organisatoriske forhold. Flere SSP-medarbejdere peger på, at socialrådgiverne skiller sig ud fra de andre faggrupper i SSP-samarbejdet, fordi de skal tage andre økonomiske hensyn og er underlagt mere bureaukratiske procedurer. De forskellige opfattelser af, hvornår en ung kan karakteriseres som værende i risiko for at udvikle kriminel adfærd, kan have betydning for det sociale arbejde, fordi det kan være afgørende for hvornår og hvilke tiltag, der eventuelt sættes i værk. SSP-gruppen har ingen samlet beslutningskompetence, så hvis der i enkeltsager skal afsættes økonomiske midler til en indsats, foregår dette i socialforvaltningen, og derfor er socialrådgivernes vurderinger centrale. Det kan derfor være frustrerende for de andre faggrupper, hvis socialrådgiverne har en højere tærskel for, hvornår en ung er kriminalitetstruet. En afdækning af, hvad der skaber de forskellige opfattelser, kan derfor være gunstig for en udvikling af samarbejdet.

Der er blandt de tre andre faggrupper tilkendegivelser af, at socialrådgiverne ikke er så stor en del af det forebyggende arbejde, samt at det er vanskeligt at udveksle information med dem grundet tavshedspligt. Netop udvekslingen af information om specifikke kriminalitetstruede unge ses som den helt store styrke ved det tværfaglige samarbejde, og derfor er det også ekstra frustrerende for SSP-medarbejderne, hvis samarbejdet på den front ikke fungerer optimalt. Selvom problematikken omkring informationsudveksling og tavshedspligt har eksisteret gennem mange år (Mehlbye

1989:148), kan der på baggrund af denne undersøgelse være en god pointe i, at man i kommunerne bestræber sig endnu mere på at tilvejebringe en hurtig og let deling af information, da denne specifikke information kan styrke SSP-medarbejdernes tidligere identifikation af kriminalitetstruede børn og unge.

Generelt er SSP-medarbejderne dog meget positive overfor det tværfaglige samarbejde og dets bidrag til forebyggelsesarbejdet, hvor langt størstedelen af medarbejderne mener, at samarbejdet forbedrer muligheden for at opdage børn og unge, der er i risiko for at udvikle kriminel adfærd. SSP-medarbejdernes besvarelser viser, at de selv mener, der er stor enighed om hvilke tegn, der er vigtige at kigge efter. Dette viser sig også i sammenligningen af SSP-medarbejdernes angivelse af forskellige risikofaktorerets betydning, hvor der kun kan identificeres ganske få forskelle mellem faggrupperne, i forhold til hvilke risikofaktorer de tillægger betydning. De begrænsede forskelle kan skyldes en fælles platform for SSP-samarbejdet, der udmønter sig i et fælles doxa for det kriminalitetsforebyggende arbejde. Det giver nogle indikationer i retning af, at der på praksisfeltet arbejdes i samme retning, når det drejer sig om det kriminalitetsforebyggende arbejde. Den positive stemning i forhold til det tværfaglige samarbejde kan skabe nogle meget gunstige forudsætninger for at samarbejdet lykkes, fordi alle parter i stor udstrækning ser gevinsterne herved.

Litteraturliste

Aarhus Kommune (2011): *Aarhus Eksperimentet. Social pejling og social kapital*. SSP, Pædagogik og Integration - Aarhus kommune.

Agresti, Alan & Barbara Finley (2009): *Statistical methods for the social sciences*. Pearson Education International.

Andersen, Svend Aage (2007): *Kritisk realisme som perspektiv i socialt arbejde - en introduktion og forskningsoversigt. Arbejdsnotat*. Den sociale højskole i Aarhus.

Balvig, Flemming (2011): *Lovlydig ungdom. En selvrapporteringsundersøgelse blandt 14-15-årige unge i Danmark i 2010*. Det Kriminalpræventive Råd.

Bernazzani, Odette & Richard E. Tremblay (2007): *Early Parent Training*. I D. P. Farrington & B. Welsh (red.): *Preventing Crime* (s. 21-32). Springer Science+Business Media, LLC

Bloksgaard, Lotte og Pernille Tanggard Andersen (2012): *Fokusgruppeinterviewet – når gruppedynamikken er redskabet*. I M. H. Jacobsen og S. Q. Jensen (red.): *Kvalitative udfordringer* (s.25-46). Hans Reitzels Forlag.

Boolsen, Merete Watt (2000): *SSP-samarbejdet. Udvikling og perspektiver*. Udgivet i samarbejde mellem Voldssekretariatet, Narkotikarådet og Det Kriminalpræventive Råd. Rigspolitiets Trykkeri.

Bourdieu, Pierre (2007). *Den praktiske sans*. Hans Reitzels Forlag.

Brodersen, Marianne (2009): *Fra 'professioner' til 'felt for velfærdsarbejde'*. I Tidsskrift for arbejdsliv, nr. 3 (s. 32-48).

Bryman, Alan (2004): *Social research methods*. Oxford University Press.

Christoffersen, Mogens Nygaard, Peter Skov Olsen, Katrine Schødt Vammen, Sarah Sander Nielsen, Jacob Brauner og Mette Lausten (2011): *Tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Risiko- og beskyttelsesfaktorer*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

DKR, Det Kriminalpræventive Råd (1998): *SSP-samarbejde. Forudsætninger og organisation*. Det Kriminalpræventive Råd.

DKR, Det Kriminalpræventive råd (2012): *SSP- en guide til samarbejdet*. Det Kriminalpræventive Råd.

Ejrnæs, Morten (2006). *Faglighed og tværfaglighed. Vilkaarene for samarbejdet mellem pædagoger, sundhedsplejersker, lærere og socialrådgivere*. Akademisk Forlag.

Ejrnæs, Morten (2010): *Risikoanalyser i den anvendelsesorienterede socialforskning*. I M. Ejrnæs og J. Guldager: *Helhedssyn og forklaring i sociologi, socialt, sundhedsfagligt og pædagogisk arbejde* (s.173-228). Akademisk Forlag.

Ejrnæs, Morten og Merete Monrad (2012): *Vignetmetoden. Sociologisk metode og redskab til faglig udvikling*. Akademisk Forlag.

Ejrnæs, Morten og Merete Monrad (2013): *Profession, holdning og habitus: forholdet mellem pædagogers og forældres holdninger til pædagogiske spørgsmål i daginstitutioner*. I Dansk Sociologi, nr. 3/24. årg.(s. 63-83).

Ejrnæs, Morten, Lyng Gregersen, Katrine Johnsen, Kirsten Lykke, Elisabeth Stougaard og Susanne Reventlow (2012): *Risiko, risikovurdering, risikoformidling og helhedssyn. Faglige vurderinger i børnesager*. FoSo Arbejdspapir/Working Paper Series Nr. 10, 2012. Aalborg Universitet, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde.

Farrington, David P. (2002): *Developmental criminology and risk-focused prevention*. I M. Maguire, R. Morgan og R. Reiner (red.): *The Oxford handbook of criminology* (s. 657-701). Oxford University Press.

Farrington, David P. (2008): *The integrated Cognitive Antisocial Potential (ICAP) Theory*. I D.P. Farrington (red.): *Integrated developmental & Life-Course Theories of offending*. *Advances in criminological theory* (s. 73-92). Transaction Publishers.

Farrington, David P. (2010): *Life-Course and Developmental Theories in Criminology*. I E. McLaughlin og T. Newburn: *The SAGE handbook of criminological theory* (s. 248-271). Sage publications Ltd.

Farrington, David P. og Brandon C. Welsh (2008): *Saving Children from a life of crime. Early risk factors and effective prevention*. Oxford University Press.

France, Alan & Ross Homel (2006): *Pathways and Prevention: Concepts and Controversies*. Australian & New Zealand Journal of Criminology (2006) 39:287-294.

France, Alan, Kate Freiberg & Ross Homel (2010): *Beyond Risk Factors: Towards a Holistic Prevention Paradigm for Children and Young People*. British Journal of Social Work (2010) 40, s. 1192–1210.

Gamst, Birthe (2007): *Kundskabssyn og menneskesyn i socialt arbejde*. I B. Gamst, T. Halskov og B. Lentz (red.): På sporet af kundskabens veje i socialt arbejde (s. 13-25). Socialpolitisk Forlag.

Greve, Morten, Simon Østergaard Møller & Lene Mosegaard Søbjerg (2012): *Forebyggelse af kriminalitet blandt børn og unge - en videns- og erfaringsopsamling*. Udarbejdet af CFK – Center for Folkesundhed og Kvalitetsudvikling i samarbejde med VISO. Socialstyrelsen.

Guldager, Jens (2007): *Viden og handling – overvejelser over praktikerens kundskabsgrundlag*. I B. Gamst, T. Halskov og B. Lentz (red.): På sporet af kundskabens veje i socialt arbejde (s. 39-56). Socialpolitisk Forlag.

Guldager, Jens (2010): *Kausalitet – forskellige måder at forklare på*. I J. Guldager og M. Ejrnæs (red.): Helhedssyn og forklaring. I sociologi, socialt, sundhedsfagligt og pædagogisk arbejde (s. 21-77). Akademisk Forlag.

Guldager, Jens (2012): *Helhedssyn – teori og modeller på børnefamilieområdet*. I K. A. Bo, J. Guldager og B. Zeeberg (red.): Udsatte børn - et helhedsperspektiv. Akademisk Forlag.

Guldager, Jens (2013): *Kundskabsformer og metodeforståelse*. I J. Guldager og M. Skytte (red.): Socialt arbejde. Teorier og perspektiver (s. 162-189). Akademisk Forlag.

Hansen, Hubert Buch & Peter Nielsen (2007): *Kritisk realisme*. Roskilde Universitetsforlag.

Hirschi, Travis (2002): *Causes of delinquency*. Transaction Publishers.

Hoeve, Machteld, Geert Jan J. M. Stams, Claudia E. van der Put, Judith Semon Dubas, Peter H. van der Laan & Jan R. M. Gerris (2012): *A Meta-analysis of Attachment to Parents and Delinquency*. Journal of Abnorm Child Psychology (2012) 40, s. 771–785.

Høilund, Peter & Søren Juul (2005): *Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde*. Hans Reitzels Forlag.

- Jonkman, Harrie, Tom van Yperen og Bert Prinsen (2008): *Prevention*. I R. Loeber, N. W. Slot, P. H. van der Laan og M. Hoeve (red.): *Tomorrows' criminal: the development of child delinquency and effective interventions* (s. 179-196). Ashgate Publishing.
- Justitsministeriet (2009): *Betænkning om indsatsen mod ungdomskriminalitet. Betænkning nr. 1508*. Betænkning afgivet af Kommisionen vedrørende ungdomskriminalitet. Justitsministeriet.
- Justitsministeriet (2013): *Udviklingen i børne- og ungdomskriminalitet 2001-2012. Med separate opgørelser for kommuner og politikredse*. Justitsministeriets Forskningskontor.
- Kvale, Steiner og Svend Brinkmann (2009): *Interview - Introduktion til et håndværk*. Hans Reitzels Forlag.
- Lab, Steven P. (2014): *Crime Prevention. Approaches, Practices and Evaluations*. Elsevier Inc.
- Lilly, Robert J., Francis T. Cullen & Richard A. Ball (2007): *Criminological theory. Context and consequences*. Sage Publications.
- Loeber, Rolf, N. Wim Slot, Peter H. van der Laan og Machteld Hoeve (red.) (2008): *Tomorrow's criminals: the development of child delinquency and effective interventions*. Ashgate Publishing.
- Lösel, Friedrich & Doris Bender (2003): *Protective factor and resilience*. I D. P. Farrington & J. W. Coid (red.): *Early prevention of adult antisocial behavior* (s.130-204). Cambridge University Press.
- Luckow, Stine Tankred og Vibeke Lehmann Nielsen (2013): *Evaluering af ressource- og risikoskema. Tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge*. SFI – Det Nationale Forskningscenter For Velfærd
- Mehlbye, Jill (1989): *SSP-samarbejdet i kommunerne – en undersøgelse af det tværsektorielle samarbejde omkring forebyggelse af kriminalitet blandt børn og unge*. AKF Forlaget
- Nielsen, Jens Bundgaard (2000): *Metodeudvikling af SSP-samarbejdet*. SSP Samrådet.
- Nielsen, Jens Christian, Niels Ulrik Sørensen & Martha Nina Osmec (2010): *Når det er svært at være ung i DK – unges trivsel og mistrivsel i tal*. CEFU – Center for Ungdomsforskning.
- Pihl, Susanne (2013): *Inspirationshæfte. Plan for en sammenhængende indsats over for ungdomskriminalitet. Forebyggelse af kriminalitet blandt børn og unge*. VISO: Socialstyrelsen

- Politiskolen (2014): *Studieordning for Professionsbacheloruddannelse i Politivirksomhed 2014*.
<http://www.blivpolitibetjent.dk/images/Image/ILLUSTRATIONER/studieordning%20for%20grunduddannelse%20i%20politivirksomhed%2001-01-2014.pdf> lokaliseret d. 10.12.13
- Riis, Ole (2012): *Kvalitet i kvalitative studier*. I M. H. Jacobsen og S. Q. Jensen (red.): *Kvalitative udfordringer* (s.345-374). Hans Reitzels Forlag.
- Servicestyrelsen (2008): *Kortlægning af kommunernes SSP-samarbejde*. Servicestyrelsen.
- Servicestyrelsen (2011): *Redskab til identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Udkast version november 2011*. Servicestyrelsen, Oxford Research og SPUK – Socialt og Pædagogisk udviklings- og Kursuscenter.
- Socialministeriet (2003): *Indsats overfor kriminelle unge – en guide*. Socialministeriet, kontoret for børn, unge og familie.
- Socialrådgiveren (2010): *Behov for at bygge bro mellem forskning og praksis*. Socialrådgiveren nr. 3, 11. februar 2010.
- SSP København (2012): *Årsberetning*. SSP København sekretariatet.
http://www.ssp.kk.dk/Publikationer/~media/ssp/Files/SSP_aarsberetning_2012.ashx lokaliseret d. 08.10.13
- SSP-samrådet: Forening <http://www.ssp-samraadet.dk/forening.aspx> lokaliseret d. 05.12.13
- Sutherland, Edwin & Donald Cressey (2011): *Learning to be deviant*. I E. Rubington og M. S. Weinberg (red.): *The study of social problems* (s. 155-161). Oxford University Press.
- Tanner-Smith, Emily, Sandra Jo Wilson & Mark W. Lipsey (2013): *Risk Factors and Crime*. I F. T. Cullen og P. Wilcox (red.): *The Oxford Handbook of Criminological theory* (s. 89-111). Oxford University Press.
- Tremblay, Richard E. & Christa Japel (2003): *Prevention during pregnancy, infancy and the preschool*. I D. P. Farrington & J. W. Coid (red.): *Early prevention of adult antisocial behavior* (s. 205-242). Cambridge University Press.

Vincent, Charlotte (2006): *Virkningen af en tidlig indsats*. I B. Kyvsgaard (red.): Hvad virker – hvad virker ikke? Kundsksbaseret kriminalpolitik og praksis (s. 76-82). Jurist- og økonomforbundets forlag.

Wad, Peter (2000): *Kritisk realisme*. I GRUS, nr. 60 (s.53-68).

Bilag 1 – Interviewguide

Introduktion:

- Præsentation af mig og mit speciale.
- Jeg vil undersøge risikofaktorer for at børn og unge havner i kriminalitet i forhold til hvad det er for nogle forhold, som I i praksis ser, der kan have betydning for, at unge bliver kriminelle. Jeg kigger mest på det specifikke og individorienterede niveau.
- Jeg forestiller mig, at det bliver en diskussionsklub, hvor I melder ind over for hinanden. Jeg forestiller mig at I gennem jeres jobfunktioner ser og oplever noget forskelligt, der danner forskellige holdninger, som er spændende at få en dialog om.

Der er tre temaer jeg vil igennem;

- To cases (hvilke risikofaktorer lægges der vægt på).
 - Tværfagligheden (Hvad betyder det for jeres arbejde, hvor er det en styrke, hvor er det udfordrende)
 - Forskningens rolle (Kan forskningsresultater om kriminalpræventive indsatser og risikofaktorer anvendes i praksis eller hvad er jeres vidensgrundlag).
- Præsentationsrunde: Navn, hvilket regi er du ansat i, anciennitet i SSP-samarbejdet, uddannelsesbaggrund. Er I vant til at samarbejde, hvor tit holder I møder?

1) Risikofaktorer

- ❖ Hvordan vil I vurdere Kristian/Søren i forhold til om der er risiko for, at han udvikler kriminel adfærd? Begrund
- ❖ Er der nogen faktorer som I lægger særlig vægt på i jeres vurdering/der er særligt bekymrende? Hvorfor er disse faktorer betydningsfulde?
- Hvis vi ser på risikofaktorer inden for fem forskellige domæner: Individuelle faktorer, familiemæssige faktorer, kammerater, lokalsamfund, skole, er der så nogen af disse områder, hvor I særligt tænker, det er typisk her man kan finde årsagen til at børn og unge udvikler kriminel adfærd?

- Hvis I tænker på de unge I er i forbindelse med, kan I så pege på nogle mønstre eller faktorer som går igen? Hvor man kan sige, de personer vi er i forbindelse med er ofte karakteriseret ved det og det?
- Kan I i praksis få øje på nogle mønstre ift. kombinationen af risikofaktorer? Altså eks. hvis de tre forhold er til stede, så kan det være rigtig svært at stoppe en kriminel løbebane?
- Man taler meget om, at man så tidligt som muligt skal kunne få øje på de risikofaktorer, der kan føre til at børn og unge bliver kriminelle, men hvilke forbehold, vanskeligheder eller udfordringer er der generelt ved at vurdere risikoen for at børn og unge udvikler kriminel adfærd?

2) Tværfaglighed

- Hvordan kan man bruge det tværfaglige samarbejde til at kvalificere vurderingen af kriminalitetstruede børn og unge? hvad kan de forskellige parter i samarbejdet bidrage med?
- På hvilken måde bidrager tværfagligheden med forskellige syn, information eller viden om risikofaktorer blandt børn og unge?
- Hvilke vanskeligheder eller udfordringer kan der være ved at arbejde tværfagligt ift. at identificere risikofaktorer blandt børn og unge?
- Oplever I nogen gange at være uenige om, hvornår der er anledning til bekymring? Eller hvad der giver anledning til bekymring?
- *Har I fælles opfattelse af hvad det vil sige at være kriminalitetstruet og hvilke faktorer I kigger efter hos børn og unge?*

3) Forskning og praksis

- Hvad kan man i SSP-samarbejdet bruge det til, når forskningen identificerer forskellige faktorer, der øger risikoen for at børn og unge bliver kriminelle?
- Hvilken rolle spiller forskningsbaserede undersøgelser om kriminalitetsforebyggelse og årsagen til kriminalitet for jeres arbejde i praksis? Hvad kan det betyde for SSP-samarbejdet at få mere evidens og forskningsbaserede undersøgelser ind i praksis?
- Hvordan synes i på nuværende tidspunkt balancen er mellem forskning/teori og erfaringer?
- Evt. hvad er ulempen ved at SSP-medarbejdere agerer for meget efter erfaringer?
- Hvilket vidensgrundlag trækker i oftest på i jeres vurderinger af specifikke børn og unge: erfaringer, teori, forskning, værdier?

Bilag 2 – Spørgeskema

Velkommen til undersøgelsen og tak fordi du vil svare på spørgeskemaet!
Hvis du har spørgsmål eller oplever tekniske problemer, kan du ringe til mig på 23744793 eller skrive til min mail på tfugls11@student.aau.dk.

Inden for hvilket område er du ansat?

- ☐ Skole
 - ☐ Socialforvaltning
 - ☐ Politi
 - ☐ Ungdoms- /fritidsklub
 - ☐ Andet, skriv hvad:
 - ☐ Ved ikke/ønsker ikke at svare
-

Hvor stor en procentdel af din samlede arbejdstid ligger inden for SSP-samarbejdet?

Angiv ca. hvor stor en procentdel af din arbejdstid inden for den seneste måned du har brugt på SSP-relaterede opgaver - skriv tal fra 1 til 100

På hvilket niveau er du placeret i SSP-samarbejdet? (Sæt gerne flere kryds)

- ☐ Ledelsesniveau/strategisk niveau
 - ☐ Det koordinerende niveau
 - ☐ Det udførende niveau
 - ☐ Andet
 - ☐ Ved ikke/ønsker ikke at svare
-

I hvor lang tid har du arbejdet inden for SSP-samarbejdet? (enten på fuld tid eller som en del af din arbejdstid)

- ☐ 0-2 år
 - ☐ 3-6 år
 - ☐ 7-10 år
 - ☐ Mere end 10 år
 - ☐ Ved ikke/ønsker ikke at svare
-

Hvilken uddannelse har du? (sæt gerne flere kryds)

- ☐ Skolelærer
- ☐ Socialrådgiver
- ☐ Politibetjent
- ☐ Pædagog eller socialpædagog
- ☐ Andet, skriv hvad:
- ☐ Diplom- eller masteruddannelse, hvilken:

☐ Ved ikke/ønsker ikke at svare

Du vil nu blive præsenteret for to forskellige cases

Case nr. 1:

En SSP-medarbejder har modtaget en henvendelse, der drejer sig om 14-årige Kristian. Kristian går i 7. klasse, og kom til skolen for et år siden, hvor han forinden havde skiftet skole fire gange siden 1. klasse. Kristians klasselærer fortæller, at han er begyndt at hænge ud med en flok drenge, der har en aggressiv fremtoning, de virker hensynsløse over for deres egen og andres sikkerhed og har ingen respekt for reglerne. Klasselæren mener, at Kristian mangler indlevelsesevne, og han gør og siger ofte ting uden at tænke sig om. Klasselæren har mistanke om, at Kristian jævnligt ryger hash, og hun har overhørt nogle elever tale om, at han har forsøgt at begå selvmord. Kristian har fortalt, at der i hjemmet er mange konflikter og skænderier mellem hans forældre. Når forældrene mener, at Kristian ikke opfører sig ordentligt, kan faren godt finde på at stikke ham en lussing eller true med at smide ham ud hjemmefra. Kristians mor har for nogle år siden været dømt for narkotikabesiddelse, men der er ikke noget der tyder på, at forældrene har et stofmisbrug.

I hvor høj grad mener du, at der er risiko for, at Kristian udvikler kriminel adfærd?

I meget høj grad I høj grad I nogen grad I mindre grad Slet ikke Ved ikke

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

I hvor høj grad mener du, at SSP-medarbejderen hurtigst muligt skal igangsætte en indsats overfor Kristian?

I meget høj grad I høj grad I nogen grad I mindre grad Slet ikke Ved ikke

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Angiv evt. hvilken indsats, du ville foreslå:

Hvilke tre faktorer lægger du særligt vægt på i din vurdering af Kristian?

(Udvælg tre faktorer, og skriv tallene 1, 2 og 3, hvor 1 er det du lægger mest vægt på)

Mange skoleskift

Antisociale venner

Manglende indlevelsesevne

Høj impulsivitet

Hashmisbrug
Selvmordsforsøg
Konflikter mellem forældrene
Fysisk mishandling
Psykisk mishandling (trues med at blive smidt ud hjemmefra)
Moren tidligere straffet

Skriv evt. andre kommentarer

Case nr. 2:

En SSP-medarbejder har modtaget en henvendelse, der drejer sig om 14-årige Søren. Sørens klasselærer fortæller, at han er begyndt at virke aggressiv og har en truende adfærd. Søren har et højt skolefravær, og udebliver næsten dagligt fra en eller flere timer. Når Søren møder op i skolen, deltager han sjældent aktivt i undervisningen i klassen, og han er ofte indblandet i konflikter i skolen, fordi de andre elever beskylder ham for mobning. Sørens mor er for nyligt blevet skilt fra Sørens far, fordi han gennem flere år har slået hende. Nu bor Søren og hans lillebror sammen med deres mor i en 4-værelses lejlighed i et boligområde med en del kriminalitet og mange beboere uden for arbejdsmarkedet. Søren's mor har også selv været arbejdsløs det seneste år, og hun har ingen uddannelse. Det betyder at familiens økonomiske situation er trængt. Moren fik Søren, da hun var 19 år, og hun har ikke det store overskud til at involvere sig i børnenes liv og holde øje med hvor de er, og hvem de er sammen med.

I hvor høj grad mener du, at der er risiko for, at Søren udvikler kriminel adfærd?

I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
☐	☐	☐	☐	☐	☐

I hvor høj grad mener du, at SSP-medarbejderen hurtigst muligt skal igangsætte en indsats overfor Søren?

I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Angiv evt. hvilken indsats, du ville foreslå:

Hvilke tre faktorer lægger du særligt vægt på i din vurdering af Søren?

(Udvælg tre faktorer, og skriv tallene 1, 2 og 3, hvor 1 er det du lægger mest vægt på)

Aggressiv/truende adfærd

Højt skolefravær
 Mistrivsel i skolen (manglende deltagelse/mobning)
 Forældre skilt
 Vold i hjemmet overfor moren
 Bor i et udsat boligområde
 Moren er arbejdsløs
 Moren har ingen uddannelse
 Familien er økonomisk dårligt stillet
 Ung mor
 Morens manglende involvering/opsyn

Skriv evt. andre kommentarer

Hvilke forhold mener du generelt har betydning for, at børn eller unge er i risiko for at udvikle kriminel adfærd?

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Lav intelligens	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Impulsiv adfærd	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Manglende empati/indlevelsesevne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dårlige vilkår i hjemmet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kriminelle eller antisociale venner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bor i et udsat boligområde	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Økonomisk dårligt stillet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Social mistrivsel i skolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Faglige vanskeligheder i skolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Misbrug (alkohol/stoffer/hash)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Nævn evt. andre forhold, du mener er betydningsfulde:

I hvor høj grad anvender du nedenstående vidensformer, når du skal vurdere, om børn eller unge er i risiko for at udvikle kriminel adfærd?

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Teoretiske perspektiver	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Forskningsbaserede undersøgelser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Egne erfaringer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollegaers erfaring	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Politiske strategier	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Værdier eller følelser	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvor ofte oplever du...

	Meget ofte	Ofte	Ind i mellem	Sjældent	Aldrig	Ved ikke
at du har svært ved at sætte ord på din bekymring for specifikke børn og unge overfor dine SSP-kollegaer?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
at du mangler teoretisk/forskningsbaseret viden om forskellige faktors betydning for børn og unges udvikling af kriminel adfærd?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
at du mangler viden om kollegaers erfaringer i forhold til børn og unges udvikling af kriminel adfærd?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
at du selv mangler erfaring ift. at identificere risikofaktorer blandt børn og unge?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
at du mangler viden om metoder i arbejdet med kriminalitetstruede børn og unge?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
at der er stor forskel på, hvad der giver anledning til bekymring overfor børn og unge blandt dine SSP-kollegaer?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
at være tilbageholdende med at handle overfor specifikke børn og unge, af frygt for at stemple dem som potentielt kriminelle?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

I hvor høj grad mener du...

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
at der i SSP-samarbejdet er en fælles opfattelse af, hvad det vil sige at være kriminalitetstruet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
at der i SSP-samarbejdet er enighed om, hvilke tegn I kigger efter ift. identifikationen af kriminalitetstruede børn og unge?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
at det tværfaglige samarbejde forbedrer muligheden for at opdage børn og unge, der er i risiko for at udvikle kriminel adfærd?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
at det tværfaglige samarbejde bidrager med forskellig information om specifikke kriminalitetstruede børn og unge i lokalområdet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
at det tværfaglige samarbejde bidrager med forskellig viden om årsagerne til at børn og unge udvikler kriminel adfærd?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Angiv evt. hvilke udfordringer der kan være ved det tværfaglige samarbejde ift. identifikation af risikofaktorer blandt børn og unge:

Hvad er din alder?

Angiv din alder i år (eks. 56)

Hvad er dit køn?

- ☐ Mand
 - ☐ Kvinde
-

Angiv evt. afsluttende eller uddybende kommentarer:

Tusind tak for hjælpen!

Bilag 3 – Tabeller

Tabel 1: Sammenligning af gennemsnit vignet1

Descriptives

Vurdering af vignet1 uden ved ikke

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Skolel?er	134	1,6791	,73168	,06321	1,5541	1,8041	1,00	3,00
Socialr?giver	34	1,8529	,74396	,12759	1,5934	2,1125	1,00	3,00
P?agog/Socialp?agog	107	1,8692	,75341	,07283	1,7248	2,0136	1,00	3,00
Politibetjent	85	1,5412	,66463	,07209	1,3978	1,6845	1,00	4,00
Total	360	1,7194	,73258	,03861	1,6435	1,7954	1,00	4,00

ANOVA

Vurdering af vignet1 uden ved ikke

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	5,924	3	1,975	3,764	,011
Within Groups	186,740	356	,525		
Total	192,664	359			

Post Hoc Tests

Multiple Comparisons

Dependent Variable: Vurdering af vignet1 uden ved ikke

Bonferroni

(I) Praktikeruddannelse	(J) Praktikeruddannelse	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Skolel?er	Socialr?giver	-,17384	,13908	1,000	-,5428	,1951
	P?agog/Socialp?agog	-,19005	,09390	,262	-,4392	,0591
	Politibetjent	,13793	,10043	1,000	-,1285	,4044
Socialr?giver	Skolel?er	,17384	,13908	1,000	-,1951	,5428
	P?agog/Socialp?agog	-,01622	,14258	1,000	-,3945	,3621
	Politibetjent	,31176	,14697	,208	-,0781	,7017
P?agog/Socialp?agog	Skolel?er	,19005	,09390	,262	-,0591	,4392
	Socialr?giver	,01622	,14258	1,000	-,3621	,3945
	Politibetjent	,32798*	,10523	,012	,0488	,6072
Politibetjent	Skolel?er	-,13793	,10043	1,000	-,4044	,1285
	Socialr?giver	-,31176	,14697	,208	-,7017	,0781
	P?agog/Socialp?agog	-,32798*	,10523	,012	-,6072	-,0488

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Tabel 2: Sammenligning af gennemsnit vignet 2
Descriptives

Vurdering af vignet2 uden ved ikke

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Skolel?er	126	2,4444	,87229	,07771	2,2906	2,5982	1,00	4,00
Socialr?giver	32	2,7813	,65915	,11652	2,5436	3,0189	1,00	4,00
P?agog/Socialp?agog	100	2,3700	,82456	,08246	2,2064	2,5336	1,00	4,00
Politibetjent	84	2,2738	,86917	,09483	2,0852	2,4624	1,00	4,00
Total	342	2,4123	,84740	,04582	2,3222	2,5024	1,00	4,00

ANOVA

Vurdering af vignet2 uden ved ikke

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	6,276	3	2,092	2,964	,032
Within Groups	238,592	338	,706		
Total	244,868	341			

Post Hoc Tests

Multiple Comparisons

Dependent Variable: Vurdering af vignet2 uden ved ikke

Bonferroni

		Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
(I) Praktikeruddannelse	(J) Praktikeruddannelse				Lower Bound	Upper Bound
Skolel?er	Socialr?giver	-,33681	,16632	,262	-,7782	,1046
	P?agog/Socialp?agog	,07444	,11252	1,000	-,2242	,3731
	Politibetjent	,17063	,11835	,902	-,1434	,4847
Socialr?giver	Skolel?er	,33681	,16632	,262	-,1046	,7782
	P?agog/Socialp?agog	,41125	,17064	,099	-,0416	,8641
	Politibetjent	,50744*	,17454	,023	,0442	,9706
P?agog/Socialp?agog	Skolel?er	-,07444	,11252	1,000	-,3731	,2242
	Socialr?giver	-,41125	,17064	,099	-,8641	,0416
	Politibetjent	,09619	,12435	1,000	-,2338	,4262
Politibetjent	Skolel?er	-,17063	,11835	,902	-,4847	,1434
	Socialr?giver	-,50744*	,17454	,023	-,9706	-,0442
	P?agog/Socialp?agog	-,09619	,12435	1,000	-,4262	,2338

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Tabel 3: Tilbageholdende af frygt for stempling

Hvor ofte oplever du, at være tilbageholdende med at handle overfor specifikke børn og unge, af frygt for at stemple dem som potentielt kriminelle?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ofte	10	1,3	2,7	2,7
	Ind i mellem	88	11,8	23,8	26,6
	Sjældent	166	22,2	45,0	71,5
	Aldrig	105	14,0	28,5	100,0
	Total	369	49,3	100,0	
Missing	System	379	50,7		
Total		748	100,0		